

Biblioteka
Prez. Rady Ministrów

Nr. inw. 918

KONTROLI PAŃSTWOWEJ

we Francji, Belgii, Włoszech, Czecho-Słowacji, Austrii
Niemczech, Rosji (przedwojennej) i w Polsce.

opracował
JAN ŻARNOWSKI.

WARSZAWA _____ 1926 R.

WYDAWNICTWO NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

4262

ORGANIZACJA KONTROLI PAŃSTWOWEJ

we Francji, Belgji, Włoszech, Czecho-Słowacji, Austrii
Niemczech, Rosji (przedwojennej) i w Polsce.

opracował
JAN ŻARNOWSKI.

84 188

WARSZAWA _____ 1926 R.

WYDAWNICTWO NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI.

265290

918.

Ds 2722

D 27/82/17

Drukarnia Państwowa, Miodowa 22. № 31769. 12.II-26. 750.

SPIS RZECZY.

	str.
Francja	3
Załączniki:	
Ogólny regulamin rachunkowości publicznej.	11
Rachunkowość sądowa i kontrola Izby Obrachunkowej	29
Rachunkowość gmin	35
Rachunkowość administratorów	43
Belgia	43
Załączniki:	
Konstytucja z dn. 7 lutego 1831 r. ze zmianami z dn. 7 września 1893 r.	49
Ustawa organiczna Izby Obrachunkowej z dn. 29 października 1846 r.	51
Regulamin Izby Obrachunkowej z dn. 14 lipca 1922 r.	57
Ustawa o Najwyższym Komitecie Kontroli z dn. 28 grudnia 1921 r.	67
Włochy	77
Załączniki:	
Ustawa z dnia 14 sierpnia 1862 r. w przedmiocie utworzenia Izby Obrachunkowej	85
Ustawa z dnia 15 sierpnia 1867 r.	99
Ustawa z dn. 9 lipca 1905 r.	101
Dekret z dn. 18 listopada 1923 r.	103
Regulamin Izby Obrachunkowej	107
Czecho-Słowacja	121
Załącznik:	
Ustawa z dnia 20 marca 1919 r. o utworzeniu i zakresie działania Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego	125
Austria	131
Załączniki:	
Ustawa o Kontroli Rzeczypospolitej Austriackiej z dn. 1 października 1920 r.	137
Ustawa Rzeszy z dn. 30 lipca 1925 r. o zakresie działania Izby Obrachunkowej	139
Ponowne ogłoszenie Ustawy Konstytucyjnej Rzeszy (Dzien. Ustaw z dnia 30 września 1925 r. № 80)	149
Niemcy	153
Prawo budżetowe Rzeszy z dn. 31 grudnia 1922 r.	
Rozdz. IV. Kontrola rachunków	153

D/269/02p

IV

Rosja (przedwojenna)	167
(Ustawa o Kontroli Państwowej)	167
Polska	187
Dekret Naczelnika Państwa z dn. 7 lutego 1919 r.	187
Ustawa o Kontroli Państwowej z dnia 3 czerwca 1921 r.	195
Streszczenie i uwagi ogólne	205

W Sejmie, Senacie i w prasie naszej były niejednokrotnie podnoszone głosy o potrzebie zmian w Ustawie z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej. Głosy te były sprzeczne. O ile z jednej strony podnoszono usilnie konieczność zmian w kierunku rozszerzenia praw i wzmocnienia upoważnień Kontroli Państwowej, o tyle z drugiej wypowiadano nieraz pogląd, że Kontrola Państwowa w Polsce zanadto rozwinęła swą działalność i że zakres jej czynności powinien być ograniczony do badania rachunków państwowych wyłącznie pod względem legalności, bez krytyki zarządzeń administracyjnych co do celowości i gospodarczości. W tym ostatnim kierunku wypowiedział się Rząd i nawet opracowywał odpowiednie projekty Ustawy o Kontroli Państwowej.

Zdając sobie sprawę z trudności pogodzenia tak sprzecznych poglądów i jednocześnie uważając, że Ustawa z dnia 3 czerwca 1921 r., jakkolwiek daje dość szerokie podstawy działalności Kontroli, wymaga jednakże zmian, których potrzebę wykazało stosowanie jej w ciągu czterech lat, powziąłem zamiar zbadania na miejscu w niektórych państwach Europy ustroju i zakresu działania państwowych organów kontroli.

Po uzyskaniu zgody Pana Prezydenta Rzeczypospolitej przeprowadziłem te studia w ciągu 6-ciu tygodni roku ubiegłego (1925) w Paryżu, Brukseli, Rzymie, Pradze i w Wiedniu. Z powodu krótkiego czasu, jaki miałem do rozporządzenia, zmuszony byłem poprzestać na zbadaniu i wyjaśnieniu zakresu czynności i ustroju organów kontroli, nie zagłębiając się w szczegóły techniczne.

Wyniki studjów wyłożyłem w niniejszej pracy. Na pierwszym planie umieściłem Francję, w której najwcześniej powstała zorganizowana kontrola rachunkowości państwowej. Śladem jej idą sąsiednie kraje łacińskie: Belgja i Włochy, które poniekąd wzorowały się na Francji, rozszerzając jednak znacznie zakres działania swoich Izb Obrachunkowych.

Drugą grupę stanowią Czecho-Słowacja i Austria, które zorganizowały swoje organa kontroli po wojnie odpowiednio do nowych warunków, w jakich te kraje się znalazły. Do każdego opisu uważałem za stosowne dołączyć w tłumaczeniu ustawy i ważniejsze przepisy obowiązujące, mając na względzie tych czytelników, którzyby chcieli dokładniej zapoznać się ze stroną prawną przedmiotu.

Zdawało mi się również pożytecznem dołączyć statuty organów kontroli w Niemczech i w przedwojennej Rosji oraz dekret Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. i ustawę o Kontroli Państwowej w Polsce z dnia 3 czerwca 1921 r., aby w ten sposób dać możność jaknajdokładniejszego zaznajomienia się z ustrojem i zakresem działania organów kontroli na stałym lądzie Europy.

Czuję się w obowiązku zaznaczyć, że wykonanie niniejszej pracy było mi bardzo ułatwione dzięki nader życzliwemu stosunkowi do moich studjów ze strony władz organów kontroli i naszych placówek zagranicznych.

Składam im na tem miejscu podziękowanie, jak również moim współpracownikom, którzy byli mi pomocni w pracy niniejszej.

(—) Jan Żarnowski

Warszawa, w lutym 1926 r.

FRANCJA.

Powolną drogą i stopniowo nabywanem doświadczeniem dochodziła Francja do utworzenia stałej organizacji Kontroli Państwowej, której jednak, jak to później będzie wykazane,—nie można uważać za wzorową.

Pierwsze ślady względnie próby zorganizowania Kontroli Państwowej odnajdujemy w rozkazie Filipa V, zwanego Długim (z dnia 28 lipca 1318 r.), który ustanawia urzędników do badania rachunków (*gens des comptes*). Różnym kolejom podlega dalszy rozwój Kontroli Państwowej za czasów Królestwa. W rozwoju tym coraz bardziej uwypuklało się dążenie do wyodrębnienia administratorów (*ordonnateurs*) od rachmistrzów i kasjerów (*comptables, payeurs et receveurs*). O ile pierwsi korzystają z wielkiej swobody działania, o tyle działalność drugich podlega ścisłej kontroli tak ze strony samej administracji, jak i ze strony Kontroli Państwowej. Obowiązani oni są złożyć kaucję i odpowiadać swoim majątkiem i osobiście za całość powierzonych im pieniędzy publicznych. Natomiast działalność administratorów nie podlegała krytyce. Było to zgodne z charakterem i zasadami rządów absolutystycznych, w myśl których monarcha zarządzał państwem przy pomocy zaufanych dygnitarzy i nie życzył sobie, by działalność ich była krytykowana. Ale kontrola czynności rachmistrzów i kasjerów wymagała wiele pracy ze strony urzędników do tego przeznaczonych i to było powodem, że przed rewolucją oprócz Izby Obrachunkowej (*Cour des Comptes*) w Paryżu, istniało we Francji jeszcze 12 izb na prowincji. Z powodu wadliwej rachunkowości państwowej wyniki prac wszystkich tych 13 izb nie mogły być zestawiane przez Izbę Paryską. Taki stan rzeczy podczas rewolucji uznano za niewłaściwy i Zgromadzenie Narodowe

wzięło na siebie obowiązek przeprowadzania kontroli wszystkich wydatków i dochodów Państwa, ale wkrótce okazało się, że podołać temu zadaniu nie mogło. Setki tysięcy dowodów rachunkowych napływały do kontroli, a wyznaczeni do tej pracy członkowie Zgromadzenia nie mogli tych dowodów ani należycie zgrupować, ani też wyciągnąć z nich odpowiednich wniosków ogólnych. Dopiero Napoleon dekretem z dnia 16 września 1807 r. zniósł Izby prowincjonalne i utworzył w Paryżu jedną Izbę Obrachunkową (Cour des Comptes), której zlecił kontrolę czynności rachmistrzów i kasjerów w całym państwie, jednocześnie wprost zabraniając tej Izbie kontrolować czynności administratorów (ordonnateurs¹⁾. Zarazem nadano Izbie charakter trybunału sądowego.

Ześrodkowanie w Paryżu kontroli całej rachunkowości stało się możliwem, ponieważ jednocześnie scentralizowano rachunkowość skarbową. Rewizja więc pod względem rachunkowym została uporządkowana, ale kontrola zachowała swój dawny charakter, t. zn. nadal pozbawiona została możliwości wydawania sądu o meritum sprawy, jeżeli tyczyła się administratorów. Oczywiście Napoleon, jako władca nieograniczony, nie życzył sobie krytyki działalności Rządu i jego organów. A taką jest we Francji siła tradycji i przyzwyczajenia, że dekret Napoleona z dn. 16 września 1807 r. pozostał dotychczas główną podstawą prawną, na której opiera się organizacja Cour des Comptes. Następne zarządzenia, aż do dnia dzisiejszego, wprowadzały tylko nieznaczne zmiany w organizacji francuskiej Izby Obrachunkowej, a główna zasada niekontrolowania czynności i zarządzeń finansowych administratorów pozostała niewzruszoną. Wygląda to tak, według uwagi jednego z ekonomistów, jak gdyby kontrolowano narzędzie, a nie rękę, która niem kieruje. Trudno zgodzić się z zasadą, że zarządzenia finansowo-gospodarcze administratorów nie powinny podlegać ocenie Kontroli Państwowej

1) La Cour ne peut, en aucun cas, s'attribuer de juridiction sur les ordonnateurs, ni refuser aux payeurs l'allocation des payements par eux faits sur des ordonnances revêtues des formalités prescrites et accompagnées des pièces déterminées par les lois et réglemens. (Loi du 16/IX—1807. art. 18).

ze strony merytorycznej, lecz tylko pod względem formalno-budżetowym; takie bowiem wyłączenie administratorów z pod krytycznej oceny ich zarządzeń gospodarczych pod względem finansowym nie znajduje ścisłej logicznej podstawy, a prócz tego trudno je niekiedy oddzielić od strony formalnej. To też Cour des Comptes w raportach do Prezydenta Rzeczypospolitej nieraz wskazuje na niegospodarcze i niecelowe zarządzenia administracji.

Z drugiej jednak strony należy przyznać, że przyjęty we Francji system kontroli ustanawia bardzo ścisły nadzór nad całością Skarbu Państwa i jego obrotami, zarówno objętemi budżetem, jak i pozabudżetowemi, i w znacznym stopniu gwarantuje całość sum skarbowych w kasach.

Ujawnione przez Kontrolę braki gotówki kasjerzy winni są pokrywać ze złożonych Skarbowi kaucyj, a za nieprawidłowe czynności podlegają odpowiedzialności w drodze karnej.

Obecny ustrój francuskiej Izby Obrachunkowej

(Cour des Comptes).

Postanowienia o kontroli dokonywanej przez Cour des Comptes i o jej ustroju zawarte są w Dziale IV statutów o rachunkowości państwowej (Règlement Général sur la Comptabilité Publique) i w tłumaczeniu przy niniejszem załączone.

Izba Obrachunkowa (Cour des Comptes) składa się z pierwszego prezesa, 3 prezesów, 18 radców rachunkowych czy naczelników rachuby (conseillers, maîtres des comptes), z radców-referentów, podzielonych na 2 klasy, z prokuratora generalnego i z sekretarza naczelnego. Jeden z radców-referentów 1-ej klasy wyznaczany jest dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej do pełnienia obowiązków adwokata generalnego w Izbie i do zastępstwa prokuratora generalnego. Członkowie Izby Obrachunkowej są mianowani na wniosek ministra Skarbu i są nieusuwalni.

Izba dzieli się na 3 sekcje, z których każda składa się z prezesa i 6 radców rachunkowych. Podział radców rachunkowych między sekcje zależy od pierwszego pre-

zesa. Co roku dwóch członków każdej sekcji przechodzi do innych sekcji. Decyzje zapadają większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. W razie potrzeby sekcje łączą się we wspólne posiedzenie. Liczba urzędników w Izbie wynosi około 150 osób.

Izba Obrachunkowa ma charakter Trybunału Administracyjnego, wydającego wyroki na posiedzeniach publicznych z udziałem prokuratora generalnego i adwokata generalnego. Wyroki wydawane są w imieniu narodu i podlegają wykonaniu w drodze administracyjnej. Kompetencji Izby Obrachunkowej podlegają sprawozdania i rachunki wszystkich kasjerów, włączając w to i komunalnych. Wyjęte są z pod kontroli Izby Obrachunkowej jedynie rachunki kas komunalnych, których dochody nie przekraczają rocznie 100.000 fr; kasy te podlegają kontroli prefektur, które wyniki kontroli przedstawiają Izbie Obrachunkowej.

Sprawozdania i rachunki kasjerów przedstawiane są Izbie Obrachunkowej niezwłocznie po upływie roku. W razie ustąpienia kasjera w ciągu roku, winien on przedstawić sprawozdanie do dnia swojego ustąpienia. Sprawozdania kasjerów dzielą się na 2 części: pierwsza — obejmuje dochody i wydatki z okresu ulgowego budżetu roku ubiegłego, druga — dochody i wydatki z budżetu roku bieżącego. Po sprawdzeniu tych sprawozdań przez zestawienie ich z dowodami rachunkowymi, Izba Obrachunkowa, o ile nie ma co do nich żadnych uwag, wysyła odpowiedniemu kasjerowi pokwitowanie (*décharge*).

Na Izbie Obrachunkowej ciąży obowiązek *prowadzenia* wtórnika księgi długów państwowych i sprawdzania rachunków tego długu.

Izba Obrachunkowa stwierdza dokładność rachunków ogólnych (*compte général*), ogłoszonych przez ministra Skarbu i przez każdego ministra administratora.

W tym celu Izba wydaje dwa orzeczenia: jedno o operacjach z okresu ulgowego budżetu roku ubiegłego, drugie — o operacjach budżetu roku bieżącego.

Dla ułatwienia Izbie pracy, minister Skarbu przed dniem 1-ym lipca każdego roku udziela Izbie Obrachunkowej zestawienie porównawcze dochodów i wydatków publicznych za rok ubiegły z rachunkami indywidualnymi

i ogólnymi zestawieniami, poprzednio już Izbie udzielone. Przed dniem 1-ym maja roku, który następuje po zamknięciu rachunków budżetu, Izba Obrachunkowa przedstawia ministrowi Skarbu orzeczenie ogólne o zgodności rachunków. Orzeczenia te po ich wydrukowaniu przedstawiane są Senatowi i Izbie Deputowanych przed dniem 1-ym listopada.

Wyniki ogólne swych prac wraz ze swojemi uwagami co do pożądaných zmian i ulepszeń w rachunkowości Izba Obrachunkowa w terminie do 1-go maja każdego roku przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej w postaci raportu. Raport ten drukuje się i rozsyła Izdom prawodawczym jednocześnie z wyjaśnieniami ministrów, które winny być przedstawione ministrowi Skarbu do dnia 8 października.

Terminy te nie zawsze są ściśle przestrzegane, zdarzają się bowiem częste opóźnienia. Największe jednak opóźnienia zachodzą w Izbach prawodawczych, gdzie zwłoka w zatwierdzeniu zamknięć rachunkowych za ubiegły okres budżetowy dochodzi do 8-miu, a nawet 10 lat. Tak znaczne opóźnienie odbiera temu zatwierdzeniu i uwagom, jakie mu towarzyszą, wszelki charakter aktualności, ponieważ do tego czasu odpowiedzialni ministrowie dawno już ustąpili, lub nawet powymierali. Sam akt zatwierdzenia wykonania budżetu po upływie szeregu lat staje się częczą formalnością, nikogo nie interesującą. Nadmienić należy, że społeczeństwo francuskie nieraz utyskiwało na nienormalność tego stanu rzeczy, ale — jak dotychczas — bezskutecznie.

Wojna wszechświatowa spowodowała wielkie opóźnienie zamknięć rachunkowych w Ministerstwie Skarbu i prac Izby Obrachunkowej co do uwag nad temi zamknięciami i co do wyjaśnień ministerstw na te uwagi. Tak, do września 1925 r. Izba Obrachunkowa wydała swoje orzeczenia i objaśnienia ministerstw na zamknięcie rachunkowe różnych okresów budżetowych dla różnych ministerstw, za lata od 1907 do 1914 włącznie. Zamknięcia te badane były w Izbie Obrachunkowej w latach 1922 — 1923.

W ten sposób w głównych zarysach przedstawia się ustrój i działalność francuskiej Izby Obrachunkowej. Obecny skład Izby zawiera 195 urzędników. Bliższych szczegółów zaczerpnąć można z ogłoszonych drukiem orzeczeń o zam-

knięciach rachunkowych i z rocznych sprawozdań Izby Obrachunkowej, jak również z bardzo skrupulatnie zebranych przepisów i rozporządzeń wydanych:

1) przez G. Voguet, J. F. Aris i J. Palant: *Règlement Général sur la Comptabilité Publique*. Paris 1904¹⁾, 2) przez Izbę Obrachunkową: *Principes et Règles Générales des vérifications*, Paris 1924.

Jak już wspomniano powyżej, Izba Obrachunkowa sprawdza rachunki pieniężne nie tylko państwowe, lecz i komunalne. Zasada, jaką kieruje się Izba Obrachunkowa przy kontroli rachunków obu tych rodzajów, polega na tem, że skoro komuny, podobnie jak Państwo, pobierają od ludności dochody w formie podatków i opłat, to naród ma prawo do ścisłej kontroli ściąganych sum i dokonywanych z nich wydatków. To też zamieszczane w orzeczeniach i raportach Izby Obrachunkowej wyniki jej czynności rewizyjnych obejmują zarówno sumy państwowe, jak i komunalne.

Ponieważ wszystkie nadsyłane Izbie dowody rachunkowe w niej pozostają, a terminy przechowywania są bardzo długie, przeto archiwa Izby są przepełnione dowodami; to też zagadnienie odciążenia tych archiwów stanowi obecnie dla Izby poważną troskę.

Streszczając powyższe uwagi o francuskiej Izbie Obrachunkowej zaznaczyć należy:

1) Izba pozostaje w składzie Ministerstwa Skarbu i w znacznej mierze zależną jest od ministra Skarbu. Istotnie, nominacja prezesów i członków Izby następuje na wniosek ministra Skarbu; swoje deklaracje o rachunkach z okresu budżetowego i sprawozdanie z czynności za rok ubiegły Izba przedstawia również ministrowi Skarbu, który dopiero od siebie przedstawia je wraz z wyjaśnieniami ministrów parlamentowi do zatwierdzenia;

2) Izba Obrachunkowa ma charakter sądowy, a członkowie jej są nieusuwalni. Izba wydaje wyroki, mające

¹⁾ Przekład tej pracy w streszczeniu dokonany przez P. Stefana Śmieszewskiego został umieszczony w wydanych przez M-stwo Skarbu „Pracach przygotowawczych do ustawodawstwa skarbowego” z przedmową B. Markowskiego, Podsekretarza Stanu.

znaczenie wyroków sądowych, podlegających wykonaniu w drodze administracyjnej;

3) działalność Izby Obrachunkowej polega na sprawdzaniu rachunków kasjerów kas państwowych i komunalnych przez porównanie ich z dowodami i rachunkami administracyjnymi jedynie w drodze kontroli następnej i to jedynie pod względem formalnej legalności, bez oceny zarządzeń administracji pod względem celowości i gospodarczości. Do prac tych przystępuje Izba po upływie okresu budżetowego;

i 4) kontroli faktycznej Izba Obrachunkowa wcale nie wykonywuje.

Należy jeszcze nadmienić, że uwagi Izby w okresie przedwojennym następowały nie wcześniej niż w 2 lata po upływie okresu budżetowego, parlament zaś poddawał je swej krytyce po upływie kilku, często 8—10 lat. Wojna spowodowała jeszcze większe opóźnienie w tych pracach i obecnie czynione są starania, aby te zaległości usunąć.

Opisany powyżej zakres czynności Izby Obrachunkowej wywołał potrzebę zorganizowania kontroli administracyjnej, gdyż praworządność w dziedzinie skarbowości wymaga kontroli wstępnej i kontroli faktycznej.

Tę ostatnią wykonywuje każde ministerstwo w zakresie swej kompetencji. Co się zaś tyczy kontroli wstępnej, to wykonywuje ją Ministerstwo Skarbu przez specjalny organ kontrolerów wydatków zamierzonych. Kontrolerzy ci wydają z punktu widzenia finansowego opinię o projektach prawa, dekretów, postanowień (uchwał), umów i zarządzeń, które wymagają zgody lub opinii ministra Skarbu. Wydają oni również opinię o wszelkich zamierzeniach budżetowych i o kredytach dodatkowych. Żadne zlecenie wypłaty nie może być przedstawione ministrowi do podpisu bez zgody (czyli t. zw. wizy) kontrolera wydatków zamierzonych. Gdy kontroler odmówi wizy, a minister uzna wydatek zamierzony za potrzebny, to wydatek ten może być skuteczniejszy jedynie za zgodą ministra Skarbu. Wogóle obowiązkiem instytucji kontrolerów jest śledzić za wykonaniem budżetu i dlatego ich kompetencja rozciąga się nie tylko na centralę każdego ministerstwa, lecz i na podległe mu urzędy.

Z powyższego widać, że we Francji przeważający wpływ na prawidłowe wykonanie budżetu posiada minister Skarbu, mając w swym rozporządzeniu podległą mu bezpośrednio instytucję kontrolerów wydatków zamierzonych, oraz że następna kontrola rachunkowa,—jakkolwiek wykonywana przez Izbę Obrachunkową, mającą ustrój i kompetencję sądową,—nie jest wolną od wpływu ministra Skarbu, gdyż od niego zależą wnioski nominacyjne członków Izby i jemu też przedstawiane są wyniki prac Izby.

W systemie tym zwraca uwagę brak kontroli zarządzeń samego ministra Skarbu, brak następnej kontroli i krytyki zarządzeń administracji co do istoty rzeczy, a nie tylko pod względem formalnym. Tego rodzaju kontrolą zajmują się od czasu do czasu komisje parlamentarne.

Załączniki do artykułu p. t. „Francja”.

Ogólny regulamin rachunkowości publicznej *).

Dział IV. Rachunkowość sądowa i kontrola Izby Obrachunkowej.

Rozdział XVIII.

Izba Obrachunkowa.

§ 1. Organizacja i kompetencja.

375. Izba Obrachunkowa ma polecone badanie rachunków wpływów i wydatków publicznych, przedstawianych jej corocznie ze strony państwowych urzędów skarbowych:

przez centralnego kasjera-płatnika Skarbu publicznego;
przez skarbników-płatników generalnych i przez centralnego poborcę skarbu Sekwany;
przez poborców Rejestracji, Stempla i Dominjów,
przez głównych poborców komór celnych,
przez głównych poborców podatków pośrednich,
przez głównych poborców poczt,
przez generalnego skarbnika i głównych płatników Algieru,
przez generalnego poborcę skarbu Tunisu,
przez skarbników-płatników kolonij i krajów, pozostających pod protektorem,
przez rachmistrzów opłat Marynarki, opłat konsularnych i kancelaryj dyplomatycznych i konsularnych, oraz
przez rachmistrza przeniesień rachunkowych.

*) Règlement Général sur la Comptabilité Publique par Voquet, Aris et Palant. Paris 1924.

Ze strony innych urzędów skarbowych: przez rachmistrzów instytucyj, których budżet wchodzi w skład budżetu generalnego, przez kasjera-rachmistrza dzienników oficjalnych, przez generalnych skarbników-płatników dla departamentów, przez rachmistrzów uniwersytetów, wydziałów wyższych uczelni, przez intendentów szkół normalnych, wyższych i początkowych, liceów i innych zakładów oświecenia publicznego, przez poborców gmin, przytułków, zakładów dobroczynnych i stowarzyszeń, których dochód sięga wysokości określonej przez ustawy i regulaminy, wreszcie wszystkie rachunki, które są Izbie prawnie przedstawione.

Izba Obrachunkowa bada również rachunki roczne rachmistrza księgi głównej, rachmistrza emerytur, rachmistrzów przeniesień i zmian w Paryżu i w departamentach, rachmistrza konwersyj i odnowień rent na okaziciela, rachmistrza czynności, związanych z niewykonaniem umów z roku 1883.

Rachunki materiałowe podlegają również kontroli Izby Obrachunkowej.

Ponadto Izba Obrachunkowa wydaje wyroki w odwołaniach, skierowanych do niej, już to przeciwko orzeczeniom rad prefektur o rachunkowości poborców gmin, przytułków i zakładów dobroczynnych, już to przeciwko uchwałom prywatnych rad kolonialnych co do rachunków rocznych, składanych przez rachmistrzów, podlegających kompetencji tych rad¹⁾.

376. Swoje rachunki rachmistrze skarbu publicznego powinni przesłać kancelarji Izby w terminach przepisanych, a za niezłożenie rachunków lub za opóźnienie w ich złożeniu Izba może skazać rachmistrzów na grzywnę i na kary, przewidziane przez ustawy i przepisy²⁾.

1) Ustawa z dnia 16 września 1807 r., z dnia 18 lipca 1837 r. i inne.

2) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. artykuł 12.

377. Członkowie Izby Obrachunkowej są mianowani dekretem, wydanym na wniosek ministra Skarbu. Są oni nieusuwalni¹⁾.

378. W hierarchji urzędów państwowych Izba Obrachunkowa zajmuje miejsce bezpośrednio po Sądzie Kasacyjnym i korzysta z tych samych uprawnień²⁾.

379. Izba Obrachunkowa składa się z pierwszego prezesa, z 3 prezesów, 18 radców naczelników rachuby, z radców-referentów, podzielonych na dwie klasy, z prokuratora generalnego i z naczelnego sekretarza³⁾.

Jednego z radców-referentów 1 klasy dekret Prezydenta Rzeczypospolitej powołuje do pełnienia czynności adwokata generalnego przy Izbie. Pełniący te obowiązki radca zachowuje swój stopień służbowy, jaki posiadał przed nominacją na adwokata generalnego.

W razie nieobecności prokuratora generalnego zastępuje go adwokat generalny⁴⁾.

380. Tworzą się trzy sekcje, każda składająca się z prezesa i sześciu naczelników rachuby; pierwszy prezes może przewodniczyć każdej sekcji według swego uznania⁵⁾.

Pierwszy prezes rozdziela osiemnastu naczelników rachuby pomiędzy trzy sekcje⁶⁾.

381. Co rok dwaj członkowie każdej sekcji przechodzą do dwóch innych, lub do jednej, o ile tego wymaga dobro służby⁷⁾.

382. W każdej sekcji uchwały zapadają większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos prezesa⁸⁾.

383. Każda sekcja może prowadzić obrady przy obecności co najmniej pięciu członków⁹⁾.

1) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 6; dekrety z dnia 1 i 19 marca 1852 r.

2) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 7.

3) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 2 i dekret z dnia 12 grudnia 1860 r.

4) Dekret z dnia 17 lipca 1880 r., zmodyfikowany dekretem z dnia 7 maja 1888 r.

5) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 3.

6) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 4.

7) Decyzja z dnia 18 lutego 1828 r.

8) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 4.

9) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 5.

384. Referenci nie są specjalnie przydzielani do żadnej sekcji¹⁾.

385. Referenci winni składać sprawozdania; nie mają oni głosu doradczego²⁾.

386. Wszystkie trzy sekcje łączą się, jeśli zachodzi potrzeba utworzenia Rady Sekcyj.

387. Przy Izbie jest dwudziestu siedmiu praktykantów³⁾, podzielonych na dwie klasy.

Są oni w rozporządzeniu pierwszego prezesa, który ich przydziela do radców-referentów dla udziału w pracach nad badaniem i sprawdzaniem spraw, jakie im zlecono⁴⁾.

388. Praktykanci przy Izbie Obrachunkowej są upoważnieni od dnia objęcia urzędu do składania sprawozdań bezpośrednio sekcjom Izby w sprawach, jakie im zlecił pierwszy prezes, i do podpisywania wyroków wydanych na skutek ich sprawozdań. Korzystają oni z tych samych praw i podlegają tym samym przepisom dyscyplinarnym, jak i inni członkowie Izby Obrachunkowej⁵⁾.

§ 2. Uprawnienia prokuratora.

389. Prokurator generalny⁶⁾ może sprawować swój urząd tylko wówczas, gdy nastąpi odwołanie się do sprawiedliwości⁷⁾.

390. Poleca sporządzać spis wszystkich rachmistrzów, obowiązanych do przedstawiania Izbie swych rachunków. Czuwa nad składaniem rachunków w terminach ustalonych przez prawa i przepisy oraz żąda kar na spóźniających się z rachunkami⁸⁾.

391. Sprawdza, czy sekcje odbywają regularnie swe posiedzenia, czy referenci i praktykanci spełniają dokładnie

1) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 4.

2) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 4.

3) Dekret z dnia 25 grudnia 1869 r.

4) Dekret z dnia 23 października 1856 r., art. 2 i dekret z dnia 1 marca 1912 r.

5) Dekret z dnia 25 maja 1920 r.

6) Patrz dekret z dnia 20 października 1884 r. o atrybucjach prokuratora generalnego przy Izbie Obrachunkowej.

7) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 36; 17 lipca 1880 r. art. 3.

8) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 37.

swe czynności i w razie stwierdzenia niedbalstwa zwraca się z odpowiednim oskarżeniem do pierwszego prezesa¹⁾.

392. Przesyła ministrowi skarbu odpisy urzędowe wyroków Izby i wobec niej przeprowadza badanie oraz wydaje sąd o prośbach o rewizję wyroków z powodu ujawnienia omyłek, przeoczeń, podwójnego lub nieprawidłowego zarachowania wydatków, obciążających Skarb publiczny, departamenty, gminy, przytulki i zakłady publiczne lub dobroczynne²⁾.

393. Wszelkie podania o zniesienie sekwestru, zmniejszenie i przeniesienie hipotek są komunikowane prokuratorowi generalnemu przed zatwierdzeniem³⁾.

394. Ilekroć wpływa oskarżenie przeciwko rachmistrzowi o fałszerstwo lub sprzeniewierzenie, Izba wzywa prokuratora generalnego celem zasięgnięcia jego opinii przed wydaniem orzeczenia⁴⁾.

395. Prokurator może zbadać wszystkie rachunki, których rozpatrzenie uważa za wskazane dla wykonania swych czynności, a sekcja może nawet zażądać tego w drodze urzędowej⁵⁾.

396. Jeżeli prokurator generalny z jakichkolwiek powodów nie może spełniać swoich czynności, to zastępuje go niezwłocznie jeden z naczelników rachuby, którego wyznacza minister Skarbu⁶⁾.

397. Prokurator generalny winien prowadzić korespondencję z ministrami na ich żądania o udzielenie wiadomości co do wykonania wyroków, zniesienia, skreślenia lub ograniczenia sekwestrów, zajęcia mienia, protestów i wpisów hipotecznych⁷⁾.

§ 3. Zakres działania kancelarii.

398. Naczelný sekretarz uczestniczy w ogólnych zebraniach i prowadzi protokół⁸⁾.

1) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 38.

2) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 39.

3) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 40.

4) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 41.

5) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 42 oraz z dn. 20 października 1884 r.

6) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 43.

7) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 44.

8) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 46.

399. Jest obowiązany prowadzić rozmaite dzienniki, a zwłaszcza dziennik rozpraw Izby¹⁾.

400. Ma polecony nadzór nad przechowywaniem bruljonów wyroków, poleca sporządzać z nich odpisy, przechowuje powierzone mu dokumenty i czuwa nad zniszczeniem tych dokumentów w czasie i w sposób, jakie określają przepisy²⁾.

401. Złożone przez rachmistrzów rachunki są wciąż gane do dziennika podług dat i numerów w dniu, w którym je nadesłano³⁾.

402. Pierwsze odpisy aktów i wyroków Izby wydawane są stronom bezpłatnie, inne podlegają opłacie za przesyłkę w kwocie 75 cent. od arkusza⁴⁾.

403. Pisma z żądaniem wykonania wyroków Izby są redagowane w sposób następujący:

„W imieniu narodu francuskiego,

„Izba Obrachunkowa wydała wyrok następujący:”

(Tu następuje odpis wyroku).

„Wobec tego Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej wzywa tą drogą wszystkie sądowe organa wykonawcze do wykonania wymienionego wyroku, a wszystkich funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa do współdziałania, jeśli zostaną do tego we właściwy sposób powołani.

W dowód czego obecny wyrok został podpisany przez pierwszego prezesa Izby i przez sekretarza”.

404. Sekretarz podpisuje oraz wydaje sprawdzone świadectwa i wyciągi ze wszystkich akt, pochodzących z kancelarii, z archiwów i składów, oraz prowadzi korespondencję z rachmistrzami.

W razie jakichkolwiek przeszkód pierwszy prezes wyznacza młodszego sekretarza na zastępcę⁵⁾.

¹⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 47.

²⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. i zarządzenie z dn. 21 sierpnia 1834 r.; dekrety z dn. 30 listopada 1858 r., z dn. 31 maja 1899 r. i z dn. 1 lipca 1901 r.

³⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 49.

⁴⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 51.

⁵⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 54.

§ 4. Przepisy o sprawdzaniu rachunków.

405. Pierwszy prezes rozdziela pomiędzy referentów rachunki i wskazuje sekcję, której sprawozdanie ma być złożone¹⁾.

406. Referent nie może dwa razy z rzędu otrzymać do sprawdzenia rachunków tego samego rachmistrza²⁾.

Jednakże druga część sprawozdania z czynności rachmistrzów Skarbu, obejmująca operacje pierwszego roku i pierwszą część sprawozdania z czynności następnych, obejmująca operacje uzupełniające wzmiankowany okres budżetowy—są sprawdzane przez tego samego radcę-referenta, lub przez tego samego praktykanta-sprawozdawcę³⁾.

To samo zarządzenie stosuje się do sprawozdania z czynności poborców gmin i zakładów dobroczynnych⁴⁾.

407. Referenci winni sprawdzać osobiście wszystkie rachunki, jakie im przekazano⁵⁾.

408. O każdym rachunku sporządzają oni sprawozdanie motywowane, zawierające uwagi dwóch rodzajów: pierwsze, dotyczące tylko rachunków, to znaczy obciążeń i niedomagań, które wedle ich mniemania stosują się do pozycji rachunku odnośnie do rachmistrza, który go przedstawia; drugie, wynikające z porównania rodzaju wpływów z prawem i natury wydatków z kredytami⁶⁾.

409. Referenci mogą wysłuchać wyjaśnień rachmistrzów lub ich pełnomocników; oni też przygotowują korespondencję i wręczają ją prezesowi sekcji, który ma wysłuchać sprawozdania⁷⁾.

410. Jeżeli sprawdzenie rachunku wymaga współpracy kilku referentów, to pierwszy prezes wyznacza referenta pierwszej klasy, który ma objąć kierownictwo w tej pracy, oraz zbierać uwagi każdego referenta i złożyć sekcji sprawozdanie.

¹⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 19.

²⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 7.

³⁾ Dekret z dnia 6 września 1876 r.

⁴⁾ Dekret z dnia 27 stycznia 1866 r.

⁵⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 19.

⁶⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 20 i dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 21.

⁷⁾ Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 21.

Referenci, którzy brali udział w sprawdzeniu rachunku, są obecni na posiedzeniach sekcji w czasie referowania sprawy¹⁾.

411. Rachunek, sprawozdanie i dokumenty winny leżeć na biurku, aby z nich korzystać w razie potrzeby²⁾.

412. Prezes sekcji przekazuje sprawozdanie rachmistrza jednemu z naczelników, który powinien:

1) sprawdzić, czy referent sam wykonał pracę i czy zawarte w sprawozdaniu zarzuty są uzasadnione,

2) przejrzeć osobiście dokumenty, usprawiedliwiające niektóre pozycje rachunku, aby się upewnić, czy referent dokładnie sprawdził wszystkie pozycje³⁾.

413. Naczelnik rachuby nie może być dwa razy z rzędu wyznaczony jako sprawozdawca rachunków tego samego rachmistrza.

Jednakże temu samemu radcy naczelnemu poleca się złożenie sprawozdania o wykonaniu obu części budżetu w zakresie sprawdzenia sprawozdań z czynności rachmistrzów Skarbu, oraz poborców gmin i zakładów dobroczynnych⁴⁾.

§ 5. Przepisy, dotyczące wydawania wyroków o rachunkach.

414. Naczelnik przedstawia sekcji swoją uzasadnioną opinię o wszystkim, co ma związek z rachunkiem i z innymi uwagami referenta.

Sekcja wydaje swoje orzeczenia o pierwszej części i ewentualne wnioski, zawarte w drugiej części, odsyła Radzie Sekcyj (Chambre du Conseil), obowiązanej powziąć o tych wnioskach ostateczną decyzję⁵⁾.

415. Referent-sprawozdawca wypowiada swoją opinię, która ma charakter jedynie doradczy, a naczelnny sprawozdawca i każdy naczelnik — według starszeństwa służby — kolejno zabierają głos. Przewodniczący zapisuje każdą opinię na marginesie sprawozdania i ogłasza wyrok⁶⁾.

1) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 22.

2) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 27.

3) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 28.

4) Dekrety z dnia 27 stycznia 1866 r. i z dnia 6 września 1876 r.

5) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 29.

6) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 31.

416. Bruljon wyroków sporządza i podpisuje referent-sprawozdawca, poczem daje do podpisu prezesowi sekcji; następnie bruljon ten wraz z dokumentami należy wręczyć naczelnemu sekretarzowi, który przedstawia go do podpisu pierwszemu prezesowi, a następnie sporządza z niego i podpisuje odpisy do wystania¹⁾.

417. Wyroki Izby są prowizoryczne lub ostateczne²⁾.

418. Po wydaniu wyroków o każdym rachunku i po podpisaniu bruljonów, referent-sprawozdawca winien rachunek i dowody wręczyć naczelnemu sekretarzowi, który na bruljonie rachunku zapisuje wyrok i składa cały materiał do archiwum³⁾.

419. Izba poprawia i sprawdza przedstawione jej rachunki oraz ustala swemi ostatecznymi wyrokami, czy rachmistrze wyrachowali się całkowicie, czy też są wierzycielami lub dłużnikami Skarbu.

W dwóch pierwszych przypadkach Izba daje rachmistrzom pokwitowanie ostateczne, a jeśli przestali urzędować, zarządza zniesienie sekwestrów i skreślenie aresztów i zabezpieczeń hipotecznych na ich mieniu, w stosunku do władzy, której rachunek był badany. W trzecim przypadku Izba skazuje rachmistrzów na zapłacenie długu w terminie przepisany przez prawo.

Odpis wyroków, dotyczących rachunków urzędników Skarbu, należy przesłać ministrowi Skarbu do wykonania⁴⁾.

420. Pomimo ostatecznego wyroku o rachunku, Izba może przystąpić do jego rewizji, bądź na prośbę rachmistrza, popartą dowodami usprawiedliwiającymi, odnalezionymi po wyroku, bądź z urzędu, bądź na żądanie prokuratora generalnego, gdy chodzi o błędy, braki, podwójne lub fałszywe zarachowanie, ujawnione przy sprawdzaniu innych rachunków⁵⁾.

Podania o rewizję podlegają tym samym prawdom, co i odwołania, o ile dotyczą one zawiadomienia urzę-

1) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 21.

2) Ustawa z dnia 28 pluviôse rok III rozdz. II art. 24, postanowienie konsularne z dnia 29 frimaire rok IX art. 2.

3) Dekret z dnia 28 września 1807 r. art. 33.

4) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 13.

5) Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 14.

dowego strony przeciwnej o podaniu i powzięcia dwóch wyroków lub uchwał, orzekających tak o przyjęciu tego podania, jak i o istocie sprawy.

421. Izba wydaje wyrok na podania o zmniejszenie i przeniesienie hipotek, wystosowane przez rachmistrzów, bądź sprawujących jeszcze swój urząd, bądź już nieczynnych, lecz których rachunków ostatecznie nie sprawdzono, żądając zarazem dostatecznego zabezpieczenia praw Skarbu¹⁾.

422. Jeżeli przy badaniu rachunków Izba ujawni fałszerstwa lub sprzeniewierzenia, to zawiadamia o nich ministra Skarbu i ministra Sprawiedliwości, który pociąga sprawców do odpowiedzialności przed sądem zwyczajnym²⁾.

423. Wyroki Izby przeciwko rachmistrzom podlegają wykonaniu, o ile zaś rachmistrz ma podstawy do zaskarżenia wyroku z powodu pogwałcenia procedury lub prawa, to najpóźniej w terminie dwumiesięcznym od chwili ogłoszenia wyroku zgłasza przeciwko niemu odwołanie do Rady Państwa, stosownie do przepisów o sprawach spornych³⁾.

Minister Skarbu i każdy inny minister w sprawach dotyczących jego zakresu władzy może w tym samym terminie wnieść do Rady Państwa prośbę o unieważnienie wyroków, które jego zdaniem zostały wydane z pogwałceniem procedury lub prawa⁴⁾.

424. Kiedy po unieważnieniu wyroku Izby Obrachunkowej w jednym z przypadków, przewidzianych w artykule poprzednim, sprawa jest odesłana do Izby dla zbadania, to należy tę sprawę przekazać tej sekcji, która jej nie rozpatrywała⁵⁾.

425. Jeżeli jeden lub kilku członków sekcji, która wydała pierwszy wyrok, przeszło do sekcji, do której sprawę ponownie wniesiono, to ci członkowie powstrzymują się od jej rozpoznawania; na ich miejsce należy

¹⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 15.

²⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 16.

³⁾ Ustawa z dnia 13 kwietnia 1900 r. art. 24 § 4.

⁴⁾ Ustawy z dnia 16 września 1807 r. art. 17 i z dnia 24 maja 1872 r. art. 9.

⁵⁾ Zarządzenie z dnia 1 września 1819 r. art. 1.

w razie potrzeby wyznaczyć innych radców według starszeństwa służby¹⁾.

426. Izba bynajmniej nie może rościć sobie prawa do sądzenia czynności administratorów, ani odmawiać płatnikom zatwierdzenia wypłat, dokonanych przez nich na skutek zarządzeń z zachowaniem obowiązujących formalności i usprawiedliwionych dowodami, określonymi przez ustawy i przepisy²⁾.

Rozdział XIX.

Rady prefektur.

427. Rady prefektur w każdym departamencie są powołane do sprawdzania rachunkowości dochodowej gmin, przytułków i innych zakładów dobroczynnych, stowarzyszeń i t. p., których rachunkowość nie podlega badaniu Izby Obrachunkowej; badają one również wszystkie inne rachunki, które im są prawnie udzielone³⁾.

428. Członkowie rad prefektur są mianowani dekretem⁴⁾.

429. Posiedzenia rady prefektur mogą się odbywać w obecności co najmniej trzech członków. Obecny na posiedzeniu prefekt zalicza się do kompletu członków, potrzebnych do prawomocności obrad. W razie nieobecności prefekta, jego zastępca korzysta z tych samych praw⁵⁾.

430. Rachunki powinny być przedstawione przed dniem 1 września⁶⁾ roku następnego po sprawozdawczym.

W razie błędów lub opóźnienia w składaniu rachunków rady prefektur mogą skazać rachmistrzów na grzywny i kary, przewidziane w ustawach i przepisach.

¹⁾ Zarządzenie z dnia 1 września 1819 r. art. 2.

²⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 18.

³⁾ Ustawy z dn. 28 pluviöse roku VIII, z dn. 18 lipca 1837 r. art. 66; zarządzenie z dn. 23 kwietnia 1823 r. art. 6; z dn. 22 stycznia 1831 r. art. 2; z dn. 7 lipca 1844 r. art. 15; dekrety z dn. 26 grudnia 1855 r. art. 70; z dn. 1 marca 1884 r.; z dn. 29 marca 1890 r.; ustawa z dn. 5 kwietnia 1884 r. art. 157.

⁴⁾ Ustawa z dn. 21 czerwca 1865 r. art. 2.

⁵⁾ Uchwała z dn. 18 fructidore rok IX; ustawa z dn. 22 lipca 1889 r. art. 47.

⁶⁾ Dekret z dnia 27 stycznia 1866 r. art. 3.

Rachunki winny być zbadane przed terminem, oznaczonym do składania rachunków za rok następny.

431. Zamknięcia rachunków, uskuteczniane przez rady prefektur, są prowizoryczne lub ostateczne.

432. Tak gminy lub zakłady, których rachunkowość podlega badaniu rad prefektur, jak i rachmistrze, mogą apelować do Izby Obrachunkowej w myśl art. 530 i 535 niniejszego dekretu, jak również w specjalnych przypadkach i zgodnie z przepisami, określonymi w art. 420 niniejszego dekretu, mogą złożyć do tejże rady prefektur podania o rewizję uchwał ostatecznych.

W myśl tychże przepisów minister Skarbu lub każdy inny minister w zakresie swojej władzy może również odwołać się do rady prefektur o rewizję uchwał ostatecznych.

433. Rady prefektur stosują się do przepisów określonych przez Izbę Obrachunkową, o ile te przepisy nie są sprzeczne ze specjalną organizacją tych rad.

434. Pisma z żądaniem wykonania uchwał rad prefektury są redagowane, jak następuje:

„W imieniu narodu francuskiego,
„Rada prefektury departamentu . . . uchwaliła:
(Tu następuje odpis uchwały)

„Wobec tego Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej rozkazuje i t. d. W dowód czego niniejsza uchwała została podpisana przez członków Rady prefektury”.

Sekretarz generalny prefektury wysyła pisma z uchwałami rady prefektury za swoim podpisem.

Rozdział XX.

Kontrola publiczna rachunków ministrów.

435. Do rocznego sprawozdania rachunkowego Skarbu dołącza się wykaz stanu prac Izby Obrachunkowej¹⁾.

¹⁾ To zarządzenie, które jest częściowo zawarte w art. 20 ustawy z dnia 27 czerwca 1819 r., nie jest już stosowane. Stan prac Izby jest przedstawiany co trzy miesiące na uroczystych posiedzeniach Izby i ogłaszany w Dzienniku Urzędowym.

§ 1. Orzeczenia publiczne Izby Obrachunkowej.

436. Izba Obrachunkowa na podstawie wykazu poszczególnych rachunków i dowodów usprawiedliwiających, jakie rachmistrze winni jej przedstawić, stwierdza i zaświadcza prawidłowość ogólnych rachunków, ogłoszonych przez ministra Skarbu i przez każdego ministra zarządzającego¹⁾.

W tym celu Izba po zbadaniu poszczególnych rachunków wydaje corocznie dwa ogólne orzeczenia o zgodności rachunku: jedno dotyczy operacji roku, dającego swą nazwę ubiegłemu okresowi budżetowemu, a drugie—operacji bieżącego okresu budżetowego.

437. Dla ułatwienia wykonania kontroli Izba Obrachunkowa otrzymuje od ministra Skarbu ogólne zestawienia, które zgodnie z podziałami, przyjętymi w rachunku ogólnym administracji Skarbu²⁾, odtwarzają operacje, wymienione w poszczególnych rachunkach następujących rachmistrzów:

Poborców Rejestracji, Stempla i Dominjów³⁾,
Poborców głównych komór celnych⁴⁾,
Głównych poborców podatków pośrednich⁴⁾,
Głównych poborców poczt i telegrafów⁴⁾,
Generalnych skarbników-płatników Skarbu⁵⁾,
Rachmistrzów Skarbu w Algierze⁶⁾, i w Tunisie,
Skarbników kolonialnych⁷⁾.

Te zestawienia, łącznie z rachunkami centralnego kasjera-płatnika Skarbu publicznego, płatników wojsko-

¹⁾ Zarządzenie z dnia 14 września 1722 r. art. 22.

²⁾ Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 2.

³⁾ Zarządzenia z dnia 8 listopada 1820 r. i z dnia 4 listopada 1824 roku.

⁴⁾ Zarządzenia z dnia 8 listopada 1820 roku i z dnia 4 listopada 1824 roku.

⁵⁾ Zarządzenie z dnia 29 grudnia 1823 r.

⁶⁾ Zarządzenie z dnia 21 sierpnia 1839 r. art. 130 i następne, zarządzenie z dnia 16 grudnia 1843 r. art. 2.

⁷⁾ Dekret z dnia 26 września 1855 r.

wych, rachmistrzów opłat marynarki, opłat konsularnych, kancelaryj dyplomatycznych i konsularnych i narodowej kasy oszczędności oraz ogólne zestawienie przeniesień rachunkowych, uprzednio już zakomunikowanych Izbie Obrachunkowej, stanowią podstawę do wykonywania przez nią kontroli. Do tych dokumentów dołączają się wykazy porównawcze wyników w nich zawartych z odpowiedniami pozycjami ogólnego rachunku administracji Skarbu, gdzie te same operacje były przedstawione¹⁾.

438. Izba specjalnemi orzeczeniami stwierdza zgodność wyniku swoich wyroków co do rachunków poszczególnych rachmistrzów z rachunkami każdego zestawienia ogólnego; stwierdza również w orzeczeniu ogólnem zgodność swych wyroków o całokształcie poszczególnych rachunków z odpowiedniami operacjami, objętymi ogólnym rachunkiem administracji Skarbu²⁾.

Specjalne orzeczenia o zgodności wydaje każda właściwa sekcja Izby.

Ogólne orzeczenie o zgodności z rachunkiem administracji Skarbu wydaje Rada Sekcyj.

439. Przed dniem 1 lipca każdego roku minister Skarbu poleca dostarczyć Izbie Obrachunkowej tabelę porównawczą wpływów i wydatków publicznych, objętych ogólnym rachunkiem administracji Skarbu roku poprzedniego, z poszczególnymi rachunkami i ogólnymi wynikami za ten sam rok, jakie winny były być uprzednio przesłane Izbie³⁾.

440. Ta tabela porównawcza jest uzgodniona ze specjalnemi orzeczeniami, wydanymi przez Izbę Obrachunkową o każdym rodzaju rachunkowości, a skoro Izba uzna zgodność tych dokumentów, wydaje swe orzeczenie ogólne, stwierdzające zgodność rocznego rachunku Skarbu z wyrokami, dotyczącymi poszczególnych rachunków rachmistrzów⁴⁾.

1) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 3.

2) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 4.

3) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 5.

4) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 6.

441. To pierwsze orzeczenie ogólne stwierdza ponadto zgodność, istniejącą pomiędzy wynikami tych samych wyroków a wynikami, odnoszącymi się do bilansu administracji Skarbu, wciągniętego do ogólnego rachunku.

442. Na podstawie dokumentów, analogicznych do wyszczególnionych w art. 437 niniejszego dekrety, i tabeli porównawczej, sporządzanej corocznie i przedstawiającej różnicę wpływów i wydatków w okresie budżetowym, Izba Obrachunkowa wydaje również ogólne orzeczenie o sprawozdaniach rachunkowych ministrów i o ogólnym stanie zamkniętego budżetu¹⁾.

443. Radca-referent otrzymuje od pierwszego prezesa zlecenie zebrania specjalnych orzeczeń każdej sekcji, jako też dowodów usprawiedliwiających w celu przekonania się o zgodności ogólnego wyniku tych orzeczeń z orzeczeniami o ogólnym rachunku administracji Skarbu i o rachunkach ministrów. Raporty tego radcy rozpatruje Izba połączona w Radzie Sekcyj. Pierwszy prezes poleca podać je do wiadomości prokuratorowi generalnemu i na posiedzeniu wyznacza sprawozdawcę generalnego²⁾.

444. Raport radcy-referenta i uwagi sprawozdawcy generalnego są rozpatrywane przez Izbę na posiedzeniu Rady Sekcyj, na które mogą być wezwani ci radcowie, którzy przygotowali referaty, odnoszące się do specjalnych orzeczeń o zgodności, wydanych przez właściwą sekcję.

Po wysłuchaniu wniosków prokuratora generalnego, następuje ostateczna uchwała ogólna, stwierdzająca zgodność wyroków Izby z ogłoszonymi przez ministrów rachunkami okresu budżetowego; uchwałę tę ogłasza pierwszy prezes na uroczystym posiedzeniu w dniach oznaczonych³⁾.

445. Przed dniem 1 maja roku, następującego po zamknięciu ubiegłego okresu budżetowego, Izba Obrachunkowa składa ministrowi Skarbu ogólne orzeczenia o zgodności, celem ich wydrukowania i rozdania w Sena-

1) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 7.

2) Zarządzenie z dnia 26 listopada 1826 r. art. 2.

3) Zarządzenie z dnia 9 lipca 1826 r. art. 3.

cie i w Izbie Deputowanych przed dniem 1 listopada tegoż roku¹⁾.

§ 2. *Sprawozdanie roczne Izby Obrachunkowej.*

446. Każdego roku wynik ogólny czynności Izby Obrachunkowej i projekty zmian i ulepszeń w rozmaitych działach rachunkowości są podawane do wiadomości Prezydenta Rzeczypospolitej²⁾.

447. Każdego roku pierwszy prezes tworzy osobny komitet, złożony z prezesów sekcji, z generalnego prokuratora i trzech delegowanych przez sekcje naczelników dla przystąpienia do pierwszego czytania projektu sprawozdania publicznego, przygotowanego na podstawie uwag, wynikających z porównania istoty dochodów z ustawami i istoty wydatków z kredytami, lub przedstawiającego projekty zmian i ulepszeń; treść tego sprawozdania podlega rozpatrzeniu i uchwale Rady Sekcji w obecności prokuratora generalnego, poczem podana jest do wiadomości Prezydenta Rzeczypospolitej³⁾.

To sprawozdanie winno być wręczone w terminie, ustalonym w art. 445, następnie wydrukowane i rozdane Izbom prawodawczym jednocześnie z objaśnieniami, złożonemi przez poszczególne ministerstwa⁴⁾.

447 bis⁵⁾ 1. Odpowiedzi poszczególnych ministrów na uwagi, przedstawione przez Izbę Obrachunkową w rocznem sprawozdaniu publicznem, winny być przesłane ministrowi Skarbu najpóźniej do dnia 8 października.

2. Komisja sprawozdań bada te odpowiedzi i składa o nich specjalny raport ministrowi Skarbu.

1) Zarządzenie z dn. 9 lipca 1826 r., zmienione częściowo przez ustawy z dn. 25 stycznia 1889 r. art. 7 i z dn. 14 kwietnia 1896 r. art. 21.

2) Ustawy z dn. 29 września 1791 r. i z dn. 28 pluviöse roku VIII; senatus-consulte z dn. 26 maja 1804 r. art. 2.

3) Ustawa z dn. 16 września 1807 r. art. 22.

4) Ustawa z dn. 22 kwietnia 1832 r. art. 15.

5) Dekret z dn. 31 sierpnia 1911 r.

3. Przed otwarciem sesji zwyczajnej Izb każdy z zainteresowanych ministrów przesyła ministrowi Skarbu (w dwóch egzemplarzach) szczegółowy wykaz środków zastosowanych i zmian, będących w opracowaniu lub już urzeczywistnionych a zmierzających do wprowadzenia w życie uwag Izby Obrachunkowej, zawartych w jej ostatniem sprawozdaniu publicznem. Do tego wykazu minister dołącza odpis wystosowanych przez siebie do urzędów rozporządzeń i wyjaśnia stan spraw, już rozpatrzonych w wykazach poprzednich, ale których rozwiązanie znajdowało się jeszcze w zawieszeniu.

447. ter. 1). 1. Przy Ministerstwie Skarbu ustanawia się stałą komisję, powołaną do badania sprawozdań, przesłanych poszczególnym ministrom przez pierwszego prezesa Izby Obrachunkowej, jako też uwag, włączonych do sprawozdania publicznego, przedstawianego corocznie przez Izbę Prezydentowi Rzeczypospolitej.

2. W skład tej komisji wchodzi: dyrektor budżetu i kontroli skarbowej, jako przewodniczący, trzech inspektorzy Skarbu i trzech naczelnicy wydziałów, wybrani z głównych urzędów centralnej administracji Skarbu, jako członkowie, i jeden z pomocników naczelnika biura dyrekcyj budżetu i kontroli skarbowej, który pełni funkcję sekretarza.

3. Komisja sprawozdań przesyła ministrowi Skarbu oraz zainteresowanym ministrom wszystkie sprawozdania ze swoim stemplem. Ministrowie odpowiadają na nie w terminie najwyżej czteromiesięcznym, licząc od daty sprawozdania. Ten termin może być jednak przedłużony do ośmiu miesięcy dla sprawozdań, dotyczących administracji kolonjalnej.

4. Izba Obrachunkowa otrzymuje odpowiedzi na te sprawozdania za pośrednictwem ministra Skarbu, do którego sprawozdania powinny być przesłane ze stemplem komisji co najmniej na miesiąc przed upływem terminów, oznaczonych w poprzednim artykule.

1) Numery artykułów, podanych poniżej, są numerami dekretu z dn. 13 maja 1911 r.

W razie potrzeby minister Skarbu dołącza przytem swoje uwagi.

5. Członkowie komisji, ustanowionej artykułem 1, są wyznaczani na mocy uchwał ministerjalnych, które określają środki, mogące zapewnić jej prawidłowe funkcjonowanie¹⁾.

6. Komisja przesyła ministrowi Skarbu raporty półroczne o stanie swych prac oraz warunki, w jakich sprawuje zlecone sobie czynności.

1) Patrz uchwałę z dnia 13 maja 1911 r.

Rozdział XXII.

Rachunkowość gmin¹⁾.

526. Rachunki poborców gmin winny być przedstawione władzy powołanej do ich badania przed dniem 1 września²⁾ roku, następnego po sprawozdawczym.

Rachunki, które mają być poddane kontroli Izby Obrachunkowej, są jej dostarczane bezpośrednio wraz z dowodami usprawiedliwiającymi i uwagami, jakie poborcy Skarbu uważali za właściwe uczynić, najpóźniej w dwa miesiące po ich zbadaniu przez rady municypalne. Inne rachunki zgodnie z przepisami winny być zbadane w ciągu roku.

527. Rachmistrze, którzy nie przedstawili swych rachunków w terminach ustanowionych przepisami, mogą być skazani przez władzę powołaną do badania tych rachunków na grzywnę, a mianowicie: poborcy i skarbnicy, odpowiedzialni przed radami prefektur, na grzywnę od 10 fr. do 100 fr. za każdy miesiąc opóźnienia, rachmistrze zaś, odpowiedzialni wobec Izby Obrachunkowej, na grzywnę od 50 fr. do 500 fr. również za każdy miesiąc opóźnienia.

Do pobierania tych grzywien upoważnione są gminy lub zakłady, których dotyczą spóźnione rachunki.

Ściąganie i poszukiwanie tych grzywien na rachmistrzach odbywa się w sposób i na podstawie tych samych przepisów, jakie są stosowane względem należności od rachmistrzów Skarbu Państwa; podług tychże przepisów może nastąpić odroczenie spłaty tych grzywien³⁾.

528. Rachunki poborcy municypalnego sprawdza rada prefektury z wyjątkiem tylko odwołań do Izby Obra-

1) Rozporządzenia dekretu z dnia 31 maja 1862 r., niewymienione tutaj, zostały zastąpione przez rozporządzenia z dnia 5 kwietnia 1884 r. i przez następne ustawy, które stanowią nowy regulamin.

2) Dekret z dnia 27 stycznia 1866 r. art. 3.

3) Ustawa z dnia 5 kwietnia 1884 r. art. 159.

chunkowej w gminach, których dochody zwyczajne nie przekroczyły w przeciągu trzech ostatnich lat 100.000 fr.

Rachunki gmin, których dochód jest wyższy, sprawdza i ostatecznie poprawia Izba Obrachunkowa.

Operacje obu okresów roku obrachunkowego sprawdza ten sam radca-referent i ten sam naczelny radca składa o nich raport.

Te granice stosują się również do rachunków skarbników szpitali i innych zakładów dobroczynnych¹⁾.

529. Rachunki gmin, których dochody zwyczajne, nie sięgające uprzednio sumy 100.000 fr., wzrosły następnie do tej sumy w ciągu trzech kolejnych okresów budżetowych, prefekci przekazują Izbie Obrachunkowej na mocy uchwał, które winny być niezwłocznie zakomunikowane ministrom Spraw Wewnętrznych i Skarbu oraz generalnemu prokuratorowi Izby Obrachunkowej, obowiązanyemu domagać się od tej Izby wydania wyroku przyznającego kompetencję²⁾.

§ 10. Odwołania od wyroków o rachunkach.

530. Gminy i rachmistrze mogą apelować do Izby Obrachunkowej od każdego ostatecznego wyroku o rachunkach, wydanego przez rady prefektury³⁾.

531.⁴⁾ 1) O wyrokach Izby Obrachunkowej co do rachunków gmin i tych zakładów, do których pod wzglę-

1) Dekret z dn. 27 stycznia 1866 r. art. 4, ustawa z dn. 5 kwietnia 1884 r. art. 157 i ustawa z dn. 29 kwietnia 1921 r. art. 36.

2) Zarządzenie z dnia 23 kwietnia 1833 r. art. 10 i ustawa z dn. 29 kwietnia 1921 r. art. 36.

3) Uchwała 29 frimaire roku XI art. 2; zarządzenie z dn. 23 kwietnia 1833 r. art. 7; ustawa z dn. 18 lipca 1837 r. art. 66; ustawa z dn. 5 kwietnia 1884 r. art. 157.

4) Procedurę urzędowego zawiadamiania o wyrokach Izby Obrachunkowej i o uchwałach rad prefektury, ustaloną art. 531 do 534 dekretu z dn. 31 maja 1862 r., zmieniono dekretem z dn. 12 lipca 1887 r. co do powiadamiania urzędowego burmistrzów i administratorów zakładów, działających na tych samych zasadach co gminy, i dekretem z dn. 26 września 1901 r. co do urzędowego zawiadamiania rachmistrzów.

Liczby, umieszczone na początku każdego paragrafu art. 531, są numerami artykułów dekretu z dnia 12 lipca 1887 r.

dem badania rachunków stosują się te same przepisy jak do gmin, minister Skarbu zawiadamia prefekta w terminie 15-dniowym od daty otrzymania odpisu wyroku, przesłanego Ministerstwu Skarbu przez generalnego prokuratora przy Izbie Obrachunkowej, zgodnie z artykułem 39 Dekretu z dnia 28-go września 1807 r. W terminie ośmiodniowym od daty otrzymania wyroków Izby Obrachunkowej prefekci listami poleconymi z recepisem zwrotnym zawiadamiają o nich burmistrzów gmin i administratorów instytucji, działających na tych samych zasadach co gminy.

2) W końcu każdego kwartału prefekci stwierdzają protokółnie: przesłanie burmistrzom i administratorom zakładów upodobnionych do gmin wyroków Izby Obrachunkowej, otrzymanych od ministra Skarbu, datę urzędowego powiadomienia ich o tych wyrokach i numery pocztowych kwitów nadawczych.

Te protokoły prefekci przesyłają Izbie Obrachunkowej za pośrednictwem ministra Skarbu, dołączając do protokółów kwity pocztowe i pokwitowania z odbioru.

3) O uchwałach rad prefektury, dotyczących rachunków gmin i instytucji do nich upodobnionych, prefekci zawiadamiają urzędowo burmistrzów i administratorów tych instytucji w terminie 15-dniowym od daty uchwały, listami poleconymi, żądając pokwitowania z odbioru.

Na początku każdego kwartału prefektura przystępuje do sporządzania protokołu, do którego wpisuje przesłane burmistrzom i administratorom instytucji, działających na tych samych zasadach co gminy, uchwały rad prefektur z wyszczególnieniem daty urzędowego powiadomienia o każdej uchwale i numerów pocztowych kwitów nadawczych. Ten protokół z załączonymi kwitami nadawczymi i pokwitowaniami z odbioru zostaje przez prefekta zamknięty przy końcu kwartału i jest przechowywany w kancelarii rady prefektury.

4) Jeżeli urzędowe powiadomienia, określone w art. 531—1, 2 i 3, nie nastąpiły w terminach oznaczonych, to każda strona zainteresowana może żądać odpisu wyroku lub uchwały i o swem żądaniu zawiadomić za pośrednictwem woźnego.

532 do 534¹⁾. 1) Naczelnny sekretarz Izby Obrachunkowej wzgl. sekretarze rad prefektury przesyłają poborcom skarbowym wyroki Izby Obrachunkowej i orzeczenia rad prefektur o rachunkach poborców gmin i rachmistrzów instytucyj, działających na tych samych zasadach co gminy. Poborcy skarbowi zaś w ciągu piętnastu dni od daty odbioru tych orzeczeń przesyłają je w drodze urzędowej do wiadomości rachmistrzów listami poleconymi za kwitem pocztowym.

Poborcy skarbowi w końcu każdego kwartału stwierdzają protokółnie przesyłkę wyroków lub orzeczeń, datę zawiadomienia urzędowego o każdym wyroku wzgl. orzeczeniu i numery kwitów pocztowych. Ten protokół z załącznikami doń kwitami pocztowymi i pokwitowaniami z odbioru przestać należy Izbie Obrachunkowej, wzgl. radzie prefektury.

2) Jeżeli wskutek nieobecności adresata lub z jakiegokolwiek innego powodu list polecony nie był mu doręczony, to poborca skarbowy przesyła wyrok lub orzeczenie burmistrzowi, aby w drodze urzędowej zawiadomił adresata bez uszczerbku prawa strony zainteresowanej do żądania odpisu wyroku lub orzeczenia za pośrednictwem woźnego sądowego.

535. Strona, pragnąca złożyć odwołanie, przesyła je w 2-ch egzemplarzach w terminie trzymiesięcznym od daty powiadomienia urzędowego o wyroku. Jeden egzemplarz tego odwołania otrzymuje strona przeciwna za pokwitowaniem z odbioru, a jeżeli odmawia odbioru lub jest nieobecna, to o tym fakcie zawiadamia woźny sądowy.

Drugi egzemplarz podania odwoławczego, sporządzony na papierze stemplowym, apelujący przesyła Izbie Obrachunkowej, załączając odpis orzeczenia, o którym został powiadomiony. Te dowody Izba Obrachunkowa powinna

¹⁾ Patrz odsyłacz do art. 531. Liczby, postawione na początku każdego paragr. art. 532, są numerami artykułów dekretu z dnia 26 września 1901 r.

otrzymać najpóźniej w ciągu miesiąca, następującego po upływie terminu apelacji¹⁾.

536. Jeżeli Izba przyjmie podanie odwoławcze, to do złożenia dowodów usprawiedliwiających stronę skarżącą przysługuje termin dwumiesięczny od daty urzędowego zawiadomienia o przyjęciu podania²⁾.

537. Jeżeli w terminie przewidzianym w art. 535 strona skarżąca nie przedstawi dostatecznych dowodów usprawiedliwiających, to jej podanie zostaje wykreślone ze spisu, o ile na prośbę stron zainteresowanych Izba nie zgodzi się udzielić im nowego terminu, który sama określa.

Wykreślone ze spisu podanie nie może być ponownie złożone³⁾.

538. Niemniej każde podanie, odrzucone z powodu niewykonania przepisanych formalności, może być ponownie wniesione, jeżeli jeszcze nie upłynął termin trzymiesięczny, udzielony do apelacji.

§ II. Odwołania i rewizje wyroków.

539. Odwołanie przeciwko wyrokom Izby Obrachunkowej może być wniesione do Rady Państwa tylko z powodu pogwałcenia przepisów lub prawa, stosownie do regulaminu o sprawach spornych, podległych Radzie Państwa; odwołanie to winno być złożone w ciągu dwóch miesięcy po wyroku⁴⁾.

540. Rachmistrze, administracje miejscowe i ministrowie Spraw Wewnętrznych oraz Skarbu mogą się zwrócić do sądów pierwszej instancji o rewizję wyroków lub orzeczeń ostatecznych z powodu ujawnienia przy sprawdzaniu innych rachunków błędów, uchybień, podwójnego lub wa-

¹⁾ Rozporządzenie z dnia 28 grudnia 1830 r. art. 5.
²⁾ Rozporządzenie z dnia 28 grudnia 1830 r. art. 6.
³⁾ Rozporządzenie z dnia 28 grudnia 1830 r. art. 7.
⁴⁾ Rozporządzenie z dnia 28 grudnia 1830 r. art. 8.

długożycia sum skarbowych i na podstawie nowych dowodów usprawiedliwiających, odnalezionych po zapadnięciu wyroku lub orzeczenia¹⁾.

541. Izba Obrachunkowa, bądź z urzędu, bądź na żądanie prokuratora generalnego, a rada prefektury na żądanie prefektów, mogą również przystąpić w tych samych przypadkach do rewizji wyroków lub ostatecznych orzeczeń, które wydały²⁾.

¹⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 17; ustawa z dnia 14 kwietnia 1900 r. art. 24.

²⁾ Ustawa z dnia 16 września 1807 r. art. 14.

Dział III. Rachunkowość administracyjna.

Rozdział XV.

Rachunkowość administratorów.

§ 1. *Rachunkowość wydatków zamierzonych.*

^{295 bis}¹⁾. 1. W każdym ministerstwie jest ustanowiony urząd rachunkowości i kontroli wydatków zamierzonych.

Ten sam kontroler wydatków zamierzonych może mieć poleconą kontrolę kilku ministerstw. Podział czynności rewizyjnych pomiędzy poszczególnych kontrolerów uskutecznia minister Skarbu w granicy kredytów, otwartych corocznie przez prawo skarbowe.

Ustrój każdej kontroli, dotyczący podziału i mianowania personelu wykonawczego, lokalów i materiału biurowego, ustala minister Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami²⁾.

2. Kontrolerzy wydatków zamierzonych są mianowani dekretemi, kontrasygnowanymi przez ministra Skar-

¹⁾ Liczby umieszczone przy każdym paragrafie oznaczają numery artykułów ustawy z dnia 10 sierpnia 1922 r.

²⁾ Kontrolerzy wydatków zamierzonych, nie mogący chwilowo pełnić swych czynności wskutek urlopu, choroby lub z innych powodów, mogą być zastąpieni na własną odpowiedzialność przez funkcjonariusza, którego winni sami przedstawić do zatwierdzenia ministra Skarbu i ministra zainteresowanego. Nikt nie może nawet tymczasowo pełnić jednocześnie czynności zastępcy kontrolera wydatków zamierzonych i naczelnika urzędu, wydającego zezwolenia na uskutecznianie pewnych wydatków lub na ich likwidację (Dekret z dnia 2 lipca 1912 r.).

bu, i podlegają tylko temu ministrowi. Są oni wybierani wyłącznie z pośród funkcjonariuszów urzędów administracyjnych, zależnych od tego ministra. Tytułem wyjątku, w ciągu najbliższych pięciu lat, poczynając od dnia 1 stycznia 1922 r. kontrolerzy będą mogli być powoływani z pośród emerytów, b. urzędników administracji skarbowej.

Kontrolerom nie wolno przyjmować żadnego zajęcia poza służbą kontrolną.

3. Rachunkowość wydatków zamierzonych jest prowadzona podług przepisów i w sposób, jakie określa wydany na wniosek ministra Skarbu dekret, normujący ustrój administracji publicznej.

Wyniki tej rachunkowości są komunikowane co kwartał ministrowi Skarbu i zainteresowanym ministrom, jak również komisjom finansowym obu Izb.

Do komunikatu tego dołącza się wraz ze wszystkimi niezbędnymi wiadomościami wykaz dodatkowych i anulowanych kredytów, które stan tych zamierzeń mogą wyjaśnić w okresie wykonania budżetu. W dniu 30 kwietnia każdego roku Izby otrzymują wykaz stanu na dzień 31 grudnia roku ubiegłego wydatków, jakie były zamierzone.

4. Kontrolerzy wydatków zamierzonych wypowiadają z punktu widzenia finansowego umotywowaną opinię o projektach ustaw, dekretów, zarządzeń, umów, środków wykonania lub postanowień przekazanych ministrowi Skarbu do kontrasygnowania lub do opinii, jako też o projektach budżetowych i żądaniach kredytów dodatkowych wszelkiego rodzaju ze strony departamentów ministerstw, przy których ci kontrolerzy są ustanowieni. W tym celu otrzymują oni wszystkie dokumenty i potrzebne informacje. Opinie kontrolerów kierowane są do ministra Skarbu razem z projektami, wnioskami lub żądaniem, do których się odnoszą.

5. Wszystkie inne dekrety, postanowienia, umowy, środki wykonania albo zarządzenia, pochodzące od ministra lub funkcjonariusza Zarządu Centralnego, a przewi-

dujące wydatek, winny być poddane wizie kontrolera wydatków zamierzonych.

Kontroler rozpatruje je pod względem prawidłowego zaliczenia wydatków na właściwą pozycję budżetową, rozporządzalności kredytów, dokładności oceny, zastosowania rozporządzeń finansowych zgodnie z ustawami i przepisami, wykonania budżetu zgodnie z uchwałami Izb i skutków, jakie proponowane zamierzenia mogą pociągnąć za sobą dla finansów publicznych.

Z tego tytułu kontroler otrzymuje wszystkie dowody, usprawiedliwiające zamierzone wydatki.

Jeśli środki proponowane wydają się kontrolerowi nieprawidłowe, to odmawia swej wizy. W razie niemożności uzgodnienia opinii, kontroler przedstawia sprawę ministrowi Skarbu.

Odmowa wizy ze strony kontrolera traci swą moc jedynie na skutek odpowiedniego orzeczenia ministra Skarbu. Ministrowie i administratorzy ponoszą odpowiedzialność osobistą i cywilną za postanowienie, powzięte świadomie wbrew opinii kontrolera.

Kontroler zostaje powiadomiony niezwłocznie o tem, w jaki sposób minister lub jego delegaci rozstrzygnęli przedstawione im wnioski sporne.

Wizie kontrolera podlega również wykaz imienny wierzytelności, jakie pozostają do wypłacenia w końcu okresu budżetowego. To samo dotyczy nowych wierzytelności, stwierdzonych przy sumowaniu pozostałości do uregulowania, jakie były uprzednio poddane wizie i sprawdzone przed każdym żądaniem kredytów specjalnych.

6. Żadne zlecenie wypłaty lub przekazu pieniężnego nie może być przedstawione do podpisu ministra zarządzającego, dopóki nie będzie poddane wizie kontrolera wydatków zamierzonych. Zlecenia, nie zaopatrzone w wizę kontrolera, są bez znaczenia i bez wartości dla rachmistrzów Skarbu.

Kontroler sprawdza, czy poddane jego wizie zlecenia odnoszą się do wydatków zamierzonych, już przez niego

poświadczonych, czy do ogółu wydatków przewidzianych, jakie uprzednio zaakceptował w swych zapisach i czy utrzymują się jednocześnie w granicach tych zamierzeń lub przewidywań i kredytów. Otrzymuje on wszystkie dowody usprawiedliwiające wydatki, oraz wykazy dokonanych rozrachunków i prośby o zarządzenie uskutecznienia wypłat. Jeżeli zarządzenia wydają się nieprawidłowe, kontroler daje swą wizę z zastrzeżeniami. Na zasadzie zleceń, mających taką wizę z zastrzeżeniem, nie wolno wykonywać wypłat bez zezwolenia ministra Skarbu. Ministrowie zarządzający będą odpowiedzialni osobiście i cywilnie za decyzje, powzięte świadomie wbrew przepisom niniejszego artykułu.

7. Co rok kontrolerzy wydatków zamierzonych sporządzają raport ogólny, dotyczący budżetu ostatniego ubiegłego okresu budżetowego, wyszczególniając w tym raporcie wyniki swych czynności i przedstawiając wnioski. Te swoje raporty kontrolerzy wydatków zamierzonych sporządzają według działów budżetu i pozycji dochodowych i wraz ze swymi uwagami i wnioskami składają ministrowi Skarbu i ministrom zainteresowanym, a za pośrednictwem ministra Skarbu—Izbie Obrachunkowej i komisjom skarbowym obu Izb.

8. Niniejsze prawo może się stosować do państwowych zakładów użyteczności publicznej, posiadających samodzielność finansową, na warunkach, jakie będą określone w instrukcjach, wydanych przez ministra Skarbu po porozumieniu z ministrami, od których te zakłady zależą.

9. Ministrom, poksekretarzom stanu i innym funkcjonariuszom publicznym grozi odpowiedzialność za nadużycie władzy, jeżeli świadomie i z pogwałceniem formalności, przewidzianych w art. 5 i 6 niniejszej ustawy, zarządzili wydatki, przewyższające otwarte kredyty lub nie wynikające z ustaw.

Ministrowie, podsekretarze stanu i wszyscy inni funkcjonariusze publiczni ponoszą odpowiedzialność cywilną

za postanowienia, powzięte świadomie wbrew wyżej wzmiankowanym przepisom. Jeżeli jednak w ciągu okresu budżetowego Rząd bądź ze względu na potrzeby zewnętrzne, bądź dla obrony kraju, bądź wreszcie przez wzgląd na bezpieczeństwo wewnętrzne uzna za konieczne i pilne zapoczątkowanie wydatków, przekraczających otwarte kredyty lub stojących poza kredytami przewidzianymi, to może to uczynić na zasadzie specjalnego postanowienia Rady Ministrów, ale pod warunkiem, że niezwłocznie złoży przedstawienie o otwarciu kredytów Izbie, powołanym do uprawnienia inicjatywy Rządu lub do odmówienia mu swego zezwolenia.

295 *ter.*¹⁾ 1. Ustanawia się pod przewodnictwem ministra Skarbu stała komisja kontroli wydatków zamierzonych. Komisja ta zbiera się co najmniej raz na trzy miesiące.

W skład jej wchodzi:

Dyrektor budżetu i kontroli skarbowej jako wiceprezes, dyrektor pomocniczy, lub wicedyrektor budżetu i kontroli finansowej, kontrolerzy wydatków zamierzonych przy rozmaitych władzach administracyjnych oraz naczelnik lub pomocnik naczelnika urzędu dyrekcji budżetowej i kontroli skarbowej, który pełni funkcje sekretarza komisji.

Funkcjonariusze administracji Skarbu, których obecność będzie uważana za pożyteczną, mogą brać udział w posiedzeniach komisji z głosem doradczym.

2. Komisja kontroli wydatków zamierzonych ma na celu ujednolajnienie metody i uzgodnienie poglądów przy wykonywaniu tej kontroli.

Komisja ta bada warunki i sposoby zastosowania przepisów prawnych lub regulaminów, dotyczących kon-

¹⁾ Numery umieszczone przy nagłówku każdego paragrafu są numerami artykułów ustawy z dnia 30 września 1922 r.

trolu wydatków zamierzonych, proponuje środki naprawy urzędowania i powiększenia jego wydajności, oraz wypowiada opinię o wszystkich kwestjach, dotyczących obrony finansów publicznych, co do których minister Skarbu zasięga rady komisji.

Komisja rozważa sprawy, które kontrolerzy badali osobiście, które wywołują szczególne lub zasadnicze trudności oraz kwestje, jakie mogą interesować kilka departamentów ministerjalnych.

Komisja zestawia uwagi kontrolerów, porządkuje ich wyjaśnienia i ustala rozwiązania specjalne lub ogólne.

295 quater. W każdym departamencie ministerjalnym, w którym istnieje organ kontroli finansowej, temu ostatniemu powierzony jest nadzór nad wykonaniem budżetu. W departamentach ministerjalnych, w których tego organu nie ustanowiono, kontrola wykonania budżetu będzie ustalona przepisem administracyjnym, wydanym na wniosek ministra zainteresowanego i ministra Skarbu w granicach otwartych kredytów budżetowych.

Kompetencja organu kontrolerów rozciąga się na wszystkie czynności tak Zarządu Centralnego, jak i urzędów zewnętrznych. Organ kontrolerów czuwa nad przestrzeganiem ustaw, dekretów i postanowień ministerjalnych regulujących funkcjonowanie rozmaitych urzędów, donosi o nadużyciach, omyłkach, uchybieniach, wyszukuje oszczędności, jakie mogą być osiągnięte, i przedstawia wnioski, dotyczące naprawy organizacji w administracji departamentów ministerjalnych ¹⁾.

Corocznie organ kontrolerów sporządza ogólne sprawozdanie z wykonania budżetu ubiegłego okresu budżetowego, wyluszcza wyniki swych czynności i wyciągając z nich właściwe wnioski. To sprawozdanie wraz z wnioskami, jakie nasuwają zawarte w niem uwagi i propozycje, każdy departament ministerjalny składa ministrowi

¹⁾ Ustawa z dnia 13 lipca 1911 r., art. 150.

wi Skarbu i komisjom skarbowym obu Izb. To sprawozdanie sporządzone jest według działów budżetu i pozycji dochodowych ¹⁾.

295 quinques ²⁾. 1. Przy Ministerstwie Skarbu istnieje stała komisja, powołana do badania sprawozdań, składanych corocznie przez organa kontroli finansów, w myśl art. 151 ustawy skarbowej z dnia 13 lipca 1911 r.

2. W skład tej komisji wchodzi:

Przedstawiciele Rady Państwa i Izby Obrachunkowej,
Dyrektor Rachunkowości Publicznej,
Dyrektor kontroli i rachunkowości w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
Dyrektor kontroli w Ministerstwie Spraw Wojskowych,
" " " Marynarki,
" " " Kolonij,
Szef Generalnej Inspekcji Skarbu.

Referent z Rady Państwa, radca-referent z Izby Obrachunkowej i inspektor skarbowy są przydzieleni do komisji w charakterze sprawozdawców. Mają oni głos doradczy w sprawach, powierzonych im do zreferowania.

Dekret wydany na wniosek ministra Skarbu mianuje prezesa i członków wzmiankowanej komisji.

3. Sprawozdania roczne organa kontroli składają najpóźniej do dnia 15 października. Jeden egzemplarz sprawozdania zostaje natychmiast doreczony ministrowi Skarbu ze stemplem komisji, przewidzianej w art. 1.

4. Przed dniem 15 kwietnia następnego roku każdy z ministrów zainteresowanych winien wystosować do ministra Skarbu w dwóch egzemplarzach wykaz szczegółowy

¹⁾ Ustawa z dnia 13 lipca 1911 r. art. 151, ustawa z dnia 31 marca 1917 r. art. 12 i ustawa z dnia 30 czerwca 1919 r. art. 7.

²⁾ Zarządzenia, wymienione poniżej, są zawarte w dekreście z dnia 6 października 1912 r.

zarządzeń oraz zamierzonych lub już urzeczywistnionych zmian, mających na celu wprowadzenie w życie uwag, poczynionych przez organa Kontroli w poprzednim sprawozdaniu rocznem. Do tego wykazu dołączają się odpisy wystosowanych do urzędów instrukcyj i wyszczególniony jest stan spraw, jakie były już rozpatrzone w przeszłych sprawozdaniach a jakich rozwiązanie pozostawało w zawieszeniu.

5. Minister Skarbu otrzymuje półroczne sprawozdania o stanie prac komisji z opisem okoliczności, mających wpłynąć na dobrą administrację finansów publicznych.

BELGJA.

Ustrój Kontroli Państwowej w Belgji był początkowo wzorowany na francuskim. Za podstawę do organizacji Kontroli Państwowej był wzięty edykt Napoleona z dnia 16 kwietnia 1807 r. Jednakże belgowie nie zatrzymali się na tym stopniu ustroju swej Izby Obrachunkowej (Cour des Comptes), na jakim stała Francja. Konstytucja belgijska z dn. 7 lutego 1831 r. (ze zmianami z dn. 7 września 1893 r.) w art. 116 ustala zależność Izby Obrachunkowej od Izby Deputowanych i normuje zakres jej działalności, który polega: 1) na badaniu i likwidowaniu rachunków ogólnego zarządu państwowego oraz rachunków osób, obowiązanych do wyrachowania się względem Skarbu Publicznego; 2) na wydawaniu wyroków o rachunkach różnych władz i 3) na przedstawianiu Izbie prawodawczym uwag o ogólnem zestawieniu rachunków Państwa. Ustrój Izby Obrachunkowej winna określić osobna ustawa.

Ustawa organiczna belgijskiej Izby Obrachunkowej była wydana w roku 1846 w dniu 29 października. Według ustawy tej Izba Obrachunkowa składa się z prezesa, 6 radców i sekretarza; są oni mianowani przez Izbę Deputowanych co sześć lat i mogą być w każdej chwili odwołani. Należy tu zaznaczyć, że dotychczas nie było przypadku nie tylko odwołania któregośkolwiek z członków Izby, lecz nawet niewznowienia mandatów po 6 latach. Tak więc zmiany w składzie wyższych urzędników Izby następowały wyłącznie już to wskutek dobrowolnego ustąpienia, już to z powodu śmierci.

Ustawa przewiduje dla członków Izby granicę wieku, poniżej której prezes, radcowie i sekretarz nie mogą być mianowani: dla prezesa i radców 30 lat, dla sekretarza 25 lat. Parlament roztrząsał również kwestję wieku prekluzyjnego, do którego członkowie Izby mogliby pozostawać na swoich stanowiskach, jednakże co do tego nie powzięto żadnej uchwały.

Miedzy innymi przepisami ustawy z r. 1846 zasluguja na blizsza uwage nastepujace:

Uchwalenie lub zamknienie rachunkow rachmistrzow skarbowych lub komunalnych wymaga kolegalnego zalatwienia przy obecnosci wiecejnosci czlonkow Izby.

Izba moze skazac rachmistrzow za spoznione przedstawienie rachunkow na grzywnę, nie przekraczajaca polowy ich poborow, diet lub wynagrodzenia, moze tez zazadac w odpowiednim przypadku usuniecia ich z urzedu, lub zawieszenia w czynnosciach. Jezeli rachmistrze nie korzystaja ani z poborow, ani z diet lub wynagrodzenia, Izba moze obciazyc ich grzywna, nie przewyzszajaca 2000 frankow.

Jezeli Izba przy badaniu rachunkow ujawni falszerstwa lub sprzeniewierzenia, to zawiadamia o tych naduzyciach ministrów Skarbu i Sprawiedliwosci, ktorzy zaskarzaja sprawcow przed sadami zwyczajnymi.

Wyroki, jakie wydaje Izba na rachmistrzow, podlegaja wykonaniu, a odwolanie sie od nich do Sadu Kasacyjnego moze nastapic tylko z powodu pogwalcenia przez Izbę przepisow lub prawa. Jezeli wyrok Izby jest uniewazniony, sprawe przejmujze Komisja, w tym celu wyloniona z Izby Deputowanych. Komisja ta sadzi sprawe ostatecznie podlug przepisow Izby Obrachunkowej.

Najwazniejsza inowacja, jaka ustawa 1846 r. wprowadzila do czynnosci belgijskiej Izby Obrachunkowej, jest postanowienie, ze *zadne zlecenie platnicze nie moze byc przez Skarb wykonane, o ile nie jest zaopatrzone w wize Izby Obrachunkowej*. Izba moze odmowic swej wizy, jezeli kredyt na zamierzony wydatek jest juz wyczerpany, lub kiedy w budzecie brak tytulow do wykonania wydatku.

W razie odmowy wizy ze strony Izby motywy tej odmowy sa rozwarzane na Radzie Ministrów, ktora moze decydowac wyplate na swa odpowiedzialnosc. Wówczas Izba daje swa wize z zastrzezeniem i w rocznych uwagach komunikuje Izdom prawodawczym o swych zastrzezeniach.

Naogol wszystkie dowody usprawiedliwiajace zamierzony wydatek winny byc dolaczone do zlecenia wyplaty, ktora podlega wizie Izby Obrachunkowej. Wyjatki z tej zasady t. j. kiedy usprawiedliwienie moze nastapic *po wizie*,

sa dopuszczalne w dwuch przypadkach: 1) jezeli meritum sprawy wymaga otwarcia kredytow dla zamierzonego wydatku i 2) jezeli gospodarka sluzby administracyjnej, prowadzona we wlasnym zarzadzcie, wymaga zaliczek dla rachmistrza. Zaliczki te nie powinny przekraczac 20.000 fr. Z wydatkowania kazdej takiej zaliczki rachmistrz powinien sie wyrachowac w terminie czteromiesiecznym, a nowa zaliczka nie moze byc wydana, dopoki nie beda przedstawione dowody, usprawiedliwiajace wydatki z poprzedniej zaliczki. Kazdy inny wyjatke z tej ogolnej zasady powinien byc okreslony przez ustawę.

Wydatki stale, jak pobory i emerytury, sa uskuteczniarne bez wizy Izby, ktorej przesylane sa etaty i wszelkie w nich zmiany. Wydatki te winny byc skontrolowane przez Izbę przed zamknieniem rachunkow.

Na podstawie art. 9 § 4 ustawy z dn. 20 lipca 1921 r. Izba Obrachunkowa powolana jest do wydawania opinii w przypadkach zadan kredytow dodatkowych.

Izba Obrachunkowa otrzymuje i przechowuje u siebie wtornik ksiegi glownej dlugu państwowego. Wszystkie zobowiazania, pozyczki lub konwersje i poświadczenia kaucyj maja wartosc tylko, o ile sa zaopatrzone w wize Izby Obrachunkowej.

Izba prowadzi ksiege pozyczek zwrotnych, udzielonych (na zasadzie ustaw o uchwale budzetow) handlowi, przemyslowi, rolnictwu lub innym.

Izba przechowuje rowniez wtornik wykazu emerytur, obciazajacych Państwo. Świadectwa o przyznaniu emerytury podlegaja uprzednio wizie Izby Obrachunkowej.

Regulaminem Izby Obrachunkowej, zatwierdzonym przez Izby prawodawcze w dn. 14 lipca 1922 r., sklad Izby ustanowiono w nastepujacy sposob: pierwszy prezes, prezes, 8 radcow, sekretarz naczelny i sekretarz. Izbę Obrachunkowa podzielono na dwie izby, z ktorych kazda ma dwie sekcje. W sklad kazdej izby wchodzi: prezes, 4 radcow i sekretarz. Pozatem regulamin ustala podzial pracy i sposob wewnetrznego urzedowania.

W porownaniu z francuska belgijska Izba Obrachunkowa posiada szerszy zakres dzialania wskutek stosowania do wydatkow kontroli wstepnej. Ten rodzaj kontroli,

wymagający szybkiego działania, nadaje czynnościom Izby żywotność i cechy aktualności, przynajmniej pod względem legalności wydatków, gdyż tylko na tej zasadzie kontrola wstępna jest wykonywaną przez Izbę, która nie wchodzi wcale w ocenę oszczędności i celowości wydatków. Krytykę wydatków pod względem oszczędności i celowości przeprowadzają od wypadku do wypadku komisje parlamentarne. Jest to, oczywiście, brak w zakresie działania Izby, gdyż będąc w posiadaniu wszystkich materiałów o dokonywanych wydatkach, Izba Obrachunkowa miałaby większą możność krytycznego oświetlenia każdej gałęzi gospodarstwa. Tem niemniej kontrola wstępna, dokonywana chociażby tylko w zakresie legalności, gwarantuje ścisłość wykonania budżetu, zapobiegając wszelkim przekroczeniom ustawy budżetowej. Kontrola wstępna dopomaga Rządowi do przedsięgo zestawienia zamknięć rachunkowych, ponieważ elementy tych zamknięć są już obustronnie stwierdzone, a Izbie—do przedsięgo przedstawienia parlamentowi uwag o zamknięciach z ubiegłych okresów budżetowych.

Kontrolę wstępną wypłat w całym państwie wykonuje Izba Obrachunkowa w Brukseli. Przy niewielkiej rozległości terytorjalnej państwa, takie ześrodkowanie kontroli nie wpływa zbyt ujemnie na terminowość wypłat: na prowincji wypłaty następują z opóźnieniem mniej więcej 8 do 10 dni.

Izba Obrachunkowa prowadzi u siebie spisy urzędników całego państwa, śledząc legalność nominacji.

Okres budżetowy w Belgji trwa 22 miesiące t. j. od 1 stycznia do 31 października roku następnego. Zamknięcia rachunkowe z okresu budżetowego winny być sporządzone do dnia 1 marca roku następnego po budżetowym. W pierwszym kwartale każdego roku minister Skarbu przedstawia Izbie prawodawczym i udziela Izbie Obrachunkowej ogólne sprawozdanie skarbowe, zawierające zamknięcie obrachunków ubiegłego okresu budżetowego i stan prowizoryczny następnego okresu.

Wojna wszechświatowa zdeorganizowała porządek pracy w rachunkowości publicznej, wywołując nawet zupełne jej zatrzymanie, i jakkolwiek panuje obecnie usilne dążenie do likwidacji zaległości rachunkowych, to jednak do chwili bie-

żącej Izba Obrachunkowa zdołała przedstawić swoje uwagi w grudniu 1924 r. dopiero za okresy budżetowe 1914—1917 r.

Sprawozdania te nie mają charakteru poufnego i są rozsyłane wszystkim posłom. Z tą chwilą kończy się znaczenie tych sprawozdań, gdyż ani w komisjach, ani na plenum parlamentu nie są one rozpatrywane.

Wszystkie powyżej wyszczególnione czynności Izba Obrachunkowa wykonywuje, mając w swym składzie 200 urzędników.

Ogólnie zatem w Belgji organizacja Kontroli Państwowej i sposób wykonywania kontroli przedstawiają się jak następuje:

1) Izba Obrachunkowa jest poza Rządem i podlega bezpośrednio parlamentowi.

2) Parlament mianuje pierwszego prezesa, prezesa, radców i sekretarza na 6 lat, po upływie których może wznowić mandaty. Parlament może w każdej chwili odwołać osoby przez siebie mianowane. Urzędników Izby mianuje pierwszy prezes.

3) Izba ma charakter Trybunału Administracyjnego. Wyroki jej co do przekroczeń rachmistrzów winny być wykonane w drodze administracyjnej.

4) Izba ma prawo nakładać na rachmistrzów grzywnę za niestosowanie się do obowiązujących przepisów.

5) Izba Obrachunkowa sprawdza czynności poborców i płatników pod względem legalności i wydaje im pokwitowania.

6) Wykonuje kontrolę zarządzeń administratorów wyłącznie pod względem legalności, nie dotykając celowości i oszczędności tych zarządzeń.

7) Kontrolę zarządzeń wykonuje Izba tak w drodze kontroli wstępnej, dotyczącej zleceń płatniczych, jako też zapomocą kontroli następnej.

8) Kontrola wstępna wydatków umożliwia ścisłą obserwację prawidłowego wykonania budżetu ze strony wszystkich ministrów, nie wyłączając i ministra Skarbu, oraz przyczynia się do przedsięgo zestawienia rachunków.

9) Kontrola następna jest bardzo ułatwiona z powodu, że wydatki były już uprzednio skontrolowane w drodze kontroli wstępnej.

10) Uwagi Izby o zamknięciach rachunkowych nie mają charakteru poufnego i są rozsyłane wszystkim posłom. Mają one tylko pośredni wpływ na uporządkowanie rachunkowości, gdyż ani komisje, ani plenum parlamentu ich nie rozpatrują. Odczuwa się tu jak gdyby brak zakończenia całorocznej pracy Izby.

11) Kontroli faktycznej Izba nie dokonywuje; obowiązek ten należy do administracji.

Ograniczenie Izby Obrachunkowej do przeprowadzania kontroli tylko pod względem legalności, nie wdając się w ocenę celowości i oszczędności wydatków, wywołało potrzebę stworzenia specjalnej instytucji dla kontroli robót, przedsiębiorstw, dostaw i wogóle tych dziedzin gospodarki, w których państwo jest zainteresowane. oraz do rozstrzygania sporów, wynikających w tych sprawach.

Dekret z dn. 28 grudnia 1921 r. ustanawia Najwyższy Komitet Kontroli, złożony z 3 członków Sądu Najwyższego lub sądów apelacyjnych, z delegatów departamentów ministerjalnych, mianowicie: 3-ch delegatów departamentów Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczty i Telegrafów, po 2 członków każdego z departamentów Skarbu, Rolnictwa i Robót Publicznych i Obrony Narodowej, oraz po jednym delegacie od pozostałych departamentów ministerjalnych. Do składu Komitetu wchodzi prokurator i sekretarz. Wszyscy członkowie Komitetu, prokurator i sekretarz są mianowani przez króla. Dla specjalnych badań mogą być do Komitetu powoływani członkowie czasowi w charakterze rzeczoznawców. Komitet Najwyższy jest obdarzony szerokimi pełnomocnictwami: ma on prawo badania wszystkich akt i przeprowadzania dochodzeń śledczych na miejscu. Jest to organ międzyministerjalnej kontroli rządowej; każdy minister ma prawo zlecić Komitetowi dochodzenie w sprawie go obchodzącej. Po ukończeniu badania prezes Komitetu składa właściwemu ministrowi raport o charakterze dyskrejonalnym.

Komitet Najwyższy jest jednocześnie trybunałem rozjemczym w razie powstania spornych kwestyj rachunków między Rządem a przedsiębiorcami. Każda ze stron może się odwołać do tego Komitetu.

Załączniki do artykułu p. t. „Belgja”.

Konstytucja z dnia 7 lutego 1831 r.

ze zmianami z dnia 7 września 1893 r.

Dział IV.

O finansach.

116. Członków Izby Obrachunkowej mianuje Izba Deputowanych na okres czasu przewidziany ustawą. Izba ta powołana jest do badania i likwidowania rachunków ogólnego zarządu państwowego oraz rachunków osób, obowiązanych do wyrachowywania się względem Skarbu Państwa. Czuwa ona, by nie przekroczono żadnej pozycji budżetu i by nie dokonywano przeniesień. Wydaje ona wyroki o rachunkach różnych władz państwowych i w tym celu obowiązana jest do żądania wszelkich wyjaśnień oraz niezbędnych dowodów rachunkowych. Ogólne zestawienie rachunkowe państwa składane jest Izbom prawodawczym

wraz z uwagami Izby Obrachunkowej. Ustrój Izby Obrachunkowej określa Ustawa.

(Ob. prawo z dnia 29 października 1846 r. o ustroju Izby Obrachunkowej; prawo z dnia 31 grudnia 1900 r. w przedmiocie podwyższenia pobieranego przez członków tej Izby uposażenia).

Ustawa organiczna Izby Obrachunkowej.

St.-Cloud w dniu 29 października 1846 r.

Leopold, Król Belgów

Wszystkim obecnym i nieobecnym — cześć!

Izby przyjęły, a My zatwierdzamy, co następuje:

Art. 1. Izba Obrachunkowa składa się z prezesa, sześciu radców i sekretarza.

Są oni mianowani co sześć lat przez Izbę Deputowanych, która ma zawsze prawo odwołania ich.

Prezes i radcowie winni mieć co najmniej 30 lat wieku, a sekretarz co najmniej 25 lat; nie ma on głosu doradczego.

Art. 2. Członkowie Izby nie mogą być z sobą spokrewnieni lub powinowaceni do czwartego stopnia włącznie, jak również w czasie ich pierwszej nominacji nie mogą być w tym samym stopniu w pokrewieństwie lub w powinowactwie z jakimkolwiek ministrem, szefem administracji generalnej. Nie mogą oni być członkami którejkolwiek z izb prawodawczych, ani sprawować urzędu, do którego jest przywiązane uposażenie lub wynagrodzenie z funduszków Skarbu, nie mogą też być ani pośrednio lub bezpośrednio zainteresowani, ani zatrudnieni w jakimkolwiek przedsiębiorstwie lub w interesie, mającym zdawać rachunki Państwu.

Nie mogą obradować nad sprawami, które dotyczą ich osobiście, albo w których są zainteresowani ich krewni lub powinowaci do czwartego stopnia włącznie.

Art. 3. Pod karą zwolnienia ze służby zabrania się członkowi Izby Obrachunkowej zajmować się handlem oso-

biście lub pod firmą swej żony albo jakiej innej podstawionej osoby, być agentem handlowym lub brać udział w zarządzie czy administracji wszelkich towarzystw albo zakładów przemysłowych.

Art. 4. Do uchwalenia lub zamknięcia rachunków wymagana jest obecność większości członków Izby.

Art. 5. Izba ma za zadanie badanie i likwidację rachunków Centralnego Zarządu Państwa i wszystkich osób, obowiązanych do składania Skarbowi rachunków. Izba czuwa, by żadna pozycja wydatków budżetu nie została przekroczoną i by nie miało miejsca żadne przeniesienie kredytu. Zatwierdza ona rachunki rozmaitych państwowych urzędów administracyjnych i obowiązana jest do żądania w tym celu wszelkich informacji i wszelkich dowodów rachunkowych.

Izba ma prawo żądać dostarczenia sobie wszystkich wykazów, informacji i wyjaśnień, dotyczących wpływów i wydatków Skarbu Państwa i komun (samorządów).

Art. 6. Izba porozumiewa się bezpośrednio z urzędami centralnymi, jak również ze stałymi przedstawicielstwami rad komunalnych co do ich rachunkowości i z rachmistrzami w sprawach, dotyczących złożonych rachunków.

Art. 7. W wypadkach wyjątkowych, jak np. w razie zwolnienia, zgonu rachmistrza lub popełnienia przezeń deficytu, Izba ustala terminy, w których należy przesłać rachunki do jej kancelarii bez uszczerbku dla wszystkich zarządzeń co do porządku i nadzoru, przepisanych przez naczelników urzędów.

Art. 8. Za opóźnienie w składaniu rachunków Izba po otrzymaniu od rachmistrzów wyjaśnień pisemnych, a nawet osobistych, skazuje ich na grzywnę, która nie może przekraczać połowy ich poborów, diet, lub wynagrodzenia, oraz może zażądać w odpowiednim przypadku usunięcia ich z urzędu, lub zawieszenia w czynnościach¹⁾.

¹⁾ Ob. art. 52 rozporządzenia królewskiego z dnia 10 grudnia 1868 r. (№ 14).

Rachmistrzów, którzy nie korzystają ani z poborów, ani z diet lub wynagrodzenia, Izba może skazać na grzywnę, nie przewyższającą 2.000 franków, niezależnie od przysługującego Izbie prawa zażądania od każdego rachmistrza złożenia w drodze urzędowej rachunku, którego nie przedstawił w określonym terminie.

Art. 9. Wszelkie skazanie na grzywny uchwalane jest na wniosek najmłodszego radcy, pełniącego funkcję prokuratora.

Art. 10. Izba sprawdza i poprawia rachunki Państwa i komun.

Stwierdza ona uchwałami ostatecznymi, czy rachmistrze wyrachowali się całkowicie, czy też pozostają wierzycielami lub dłużnikami Skarbu. W dwóch pierwszych przypadkach Izba daje rachmistrzom pokwitowanie i nakazuje zwrot kaucji, a jeśli miało miejsce nałożenie na ich majątek sekwestru, to zarządza jego zniesienie i skreślenie zabezpieczeń hipotecznych na ich mieniu, spowodowanych ich urzędowaniem. W trzecim przypadku Izba skazuje rachmistrzów na uregulowanie długu Skarbu w terminie przez nią oznaczonym.

We wszystkich tych przypadkach odpis wyroków Izby przesyła się do wykonania ministrowi Skarbu, jeżeli rachunek dotyczy Skarbu Państwa, i stałemu przedstawicielstwu rady komunalnej, jeśli rachunek dotyczy skarbu komunalnego. W trzy lata po wyjściu ze służby rachmistrz otrzymuje ostateczne pokwitowanie, o ile Izba Obrachunkowa nie postanowiła inaczej.

Art. 11. Pomimo wydania ostatecznego wyroku o rachunku Izba Obrachunkowa może w tym samym terminie trzyletnim od daty uchwały przystąpić do jej rewizji, bądź na prośbę rachmistrza, popartą dowodami usprawiedliwiającymi, odnalezionymi po wyroku, bądź z urzędu z powodu ujawnienia przy sprawdzaniu innych rachunków błędów, uchybień lub podwójnego zarachowania.

Nawet po upływie wyżej wymienionego terminu może nastąpić rewizja każdego rachunku, co do którego

zapadła już uchwała na podstawie dokumentów, uznanych za fałszywe.

Art. 12. Jeżeli przy badaniu rachunków Izba ujawni fałszerstwa lub sprzeniewierzenia, to składa o tem sprawozdanie ministrowi Skarbu i zawiadamia ministra Sprawiedliwości, którzy zaskarżają winnych przed sądami zwyczajnymi.

Art. 13. Wyroki Izby na rachmistrzów podlegają wykonaniu; od tych wyroków mogą być odwołania do Sądu Kasacyjnego z powodu pogwałcenia przez Izbę Obrachunkową przepisów lub prawa. Gdy rachmistrz uważa się za uprawnionego do zaskarżenia wyroku Izby Obrachunkowej z powodu pogwałcenia przez nią przepisów lub prawa, winien on zgłosić odwołanie w terminie najpóźniej trzymiesięcznym, licząc od dnia zawiadomienia o wyroku. Odwołanie jest sądzone na skutek próby i bez zastępstwa na sędzie.

Jeżeli wyrok jest unieważniony, sprawę odsyła się do komisji, w tym celu wyłonionej z Izby Deputowanych. Komisja sędzi sprawę nieodwoalnie podług przepisów, ustanowionych przez Izbę Obrachunkową.

Art. 14. Skarb może skutecznie żadnej wypłaty na podstawie zlecenia płatniczego, które nie jest zaopatrzone w wizę Izby Obrachunkowej.

Jeżeli Izba nie uważa za możliwe udzielić swej wizy, to motywy jej odmowy są rozważane przez Radę Ministrów.

Jeżeli ministrowie postanawiają skutecznie wypłatę na swą odpowiedzialność, to Izba daje wizę z zastrzeżeniem. Motywy tych zastrzeżeń Izba Obrachunkowa podaje w rocznych sprawozdaniach, składanych Izdom prawodawczym.

Art. 15. Usprawiedliwienie zobowiązania może nastąpić i po wizie w przypadkach:

1) Jeżeli meritum sprawy wymaga otwarcia kredytów dla zamierzonego wydatku,

2) Jeżeli gospodarka służby administracyjnej, prowadzona we własnym zarządzie, wymaga zaliczek dla rachmistrza tego urzędu.

Zaliczki te nie powinny przekraczać 20.000 fr. i z ich wydatkowania należy się usprawiedliwić w terminie czteromiesięcznym.

Żadna zaliczka nie może być wydana urzędowi, prowadzącemu gospodarkę w zakresie tych 20.000 fr., dopóki nie będą przedstawione Izbie Obrachunkowej wszystkie dowody usprawiedliwiające poprzednią zaliczkę, lub jeśli od daty pobrania części zaliczki, z której należy się usprawiedliwić, upłynęło mniej, niż cztery miesiące.

Każdy inny wyjątek powinien być określony ustawą, zezwalającą na wydatek.

Art. 16. Wtórnik księgi głównej długu państwowego winien być składany Izbie Obrachunkowej.

Izba czuwa, aby przeniesienia i spłaty, oraz nowe pożyczki były dokładnie wpisane, czuwa również, aby każdy rachmistrz wniósł kaucję, jako zabezpieczenie jego czynności. W tym celu Izba od urzędów Zarządu Centralnego otrzymuje wykaz kaucyj, wniesionych przez wszystkich rachmistrzów z jakiegokolwiek tytułu.

Wszystkie zobowiązania pożyczkowe lub konwersyjne, oraz dowody złożenia kaucyj mają wartość tylko wówczas, gdy posiadają wizę Izby Obrachunkowej.

Izba prowadzi księgę pożyczek zwrotnych, jakie na mocy ustaw o uchwaleniu budżetów udzielono handlowi, przemysłowi, rolnictwu lub innym wierzycielom Państwa. Izba czuwa, by te pożyczki skarbowe były dokładnie wykazane w rachunkach rachmistrzów i w rachunku ogólnym Państwa.

Art. 17. Izba Obrachunkowa przechowuje wtórnik wykazu emerytur obciążających Państwo. Świadczenia o przyznaniu emerytury są przez nią wizowane i rejestrowane. Wizy tej dotyczy rygor art. 14.

Art. 18. Do Izby Obrachunkowej należy mianowanie i zwalnianie wszystkich jej urzędników.

Art. 19. Pobory prezesa Izby Obrachunkowej ustanawia się w wysokości 9.000 fr., a pobory radców i sekretarza w wysokości 7.000 fr.¹⁾

¹⁾ Na mocy ustawy z dnia 9 marca 1863 r. pobory członków Izby zostały podwyższone do 8.500 fr. Na mocy ustawy z dnia 31 grudnia 1900 r. pobory te są zwiększane o 300 fr. po każdym 5-letnim okresie urzędowania. Pobory prezesa Izby ta ostatnia ustawa określiła na 12.500 fr.

Art. 20. Żadna zmiana w regulaminie Izby Obrachunkowej nie może być dokonana bez aprobaty Izby Deputowanych.

Art. 21. ustawa z dnia 30 grudnia (Dziennik Ustaw № 43) i ustawa z dnia 14 czerwca 1845 r. (Monitor № 166) tracą moc obowiązującą.

Ogłaszamy publicznie niniejszą ustawę i rozkazujemy opatrzyć ją pieczęcią państwową i ogłosić w Monitorze.

(—) *LEOPOLD*

Za Króla
Minister Skarbu
(—) *J. Malou*

(Ogł. w Monitorze z dnia 1 listopada 1846 r.).

Regulamin Izby Obrachunkowej z dnia 14 lipca 1922 r.

Z uwagi na art. 17 dekretu Zgromadzenia Narodowego z dnia 30 grudnia 1830 r., który stanowi:

„Izba Obrachunkowa opracuje regulamin, który w najbliższym czasie złoży Zgromadzeniu Narodowemu do zatwierdzenia. W regulaminie tym nie może być wprowadzoną żadna zmiana bez zgody Izby Deputowanych”;

Z uwagi na regulamin, zatwierdzony przez Zgromadzenie Narodowe na posiedzeniu w dniu 9 kwietnia 1831 r. i zmieniony na posiedzeniach Izby z dni 11 marca 1902 r. i 30 lipca 1913 r.;

Z uwagi na art. 20 ustawy z dnia 29 października 1846 r.;

Z uwagi na ustawę z dnia 4 czerwca 1921 r., zarządzającą rewizję ustawy z dnia 29 października 1846 r., i na ustawę z dnia 20 lipca 1921 r., wprowadzającą rachunkowość wydatków zamierzonych,

Uznając za wskazane wprowadzenie zmian w ustroju wewnętrznym Izby,

Izba Obrachunkowa uchwala:

Rozdział I.

Zebrania ogólne. Izby. Sekcje. Prezydium.

Art. 1.

Izba Obrachunkowa składa się z pierwszego prezesa, prezesa, ośmiu radców, sekretarza naczelnego i sekretarza.

Obejmuje ona dwie izby, a każda izba dzieli się na dwie sekcje; w skład każdej izby wchodzi prezes, czterej radcowie i sekretarz.

Pierwszy prezes przewodniczy tej izbie, którą sobie wybiera; ponadto przewodniczy zebraniom ogólnym.

Art. 2.

Członkowie Izby Obrachunkowej codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt wykonywują już to na zebraniach ogólnych, już to w izbach lub w sekcjach pracę, wyznaczoną im w myśl rozporządzeń prawnych.

Starszeństwo członków Izby ustala się według nominacji.

Art. 3.

Badaniu izby pierwszej podlegają:

Ogólne zestawienie rachunkowe Zarządu skarbowego, zestawienie rachunkowe kolonij, rachunki Zarządu Centralnego i samorządów oraz rachunki rachmistrzów państwowych i komunalnych.

Rachunki te są następnie zatwierdzane lub zamykane ostatecznie na zebraniu ogólnem.

Do zakresu działania izby pierwszej należą również:

1° sprawy, dotyczące wydatków, uskutecznianych na rachunek Państwa lub komun bez uprzedniej kontroli ze strony Izby;

2° nadzór nad wtórnikiem księgi głównej długów publicznych, oraz rejestru emerytur i wogóle sprawy, dotyczące długu publicznego, emerytur, rent i t. p., obciążających budżet Państwa lub komun;

3° sprawy, dotyczące wypłaty wydatków, podlegających kontroli wstępnej (wizie);

4° sprawy, dotyczące dochodów i wydatków, objętych budżetami kolonij.

Izba druga sprawuje nadzór nad prowadzeniem zapisów, mających na celu zapobieżenie przekroczeniu kredytów.

Zajmuje się ona sprawami, dotyczącymi zleceń wypłat i przeniesień budżetowych, które podlegają kontroli wstępnej i nie wchodzi w zakres działania izby pierwszej.

Sprawozdania, sporządzane w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r., są dostarczane izbie drugiej dla stwierdzenia zamierzonych kredytów i dla dokonania kontroli wstępnej przetargów na roboty i dostawy.

Art. 4.

Sekcja występuje do izby, do której należy, w celu uzyskania właściwej decyzji w podlegających jej szczegól-

nie ważnych lub przedstawiających pewne trudności sprawach.

Polecenia przeniesień budżetowych, zlecenia wypłaty wydatków, otwarcie kredytów lub wydawanie zaliczek, jak również polecenia sprostowań, dekrety emerytalne, bony skarbowe i t. p., o ile nie dostarczają materiału do uwag, otrzymują wizę od członka właściwej sekcji za kontrasygnatą sekretarza.

Art. 5.

Izby na wniosek wchodzących w ich skład sekcji, rozpoznają w I instancji wszystkie sprawy, należące do ich zakresu działania. Porozumiewają się one z ministrami i ze stałymi przedstawicielstwami w ten sam sposób, jak to czyni zebranie ogólne.

Każdy członek Izby Obrachunkowej, posiadający głos doradczy, ma prawo odwołać się od decyzji poszczególnej izby do zebrania ogólnego.

Każdy wniosek, dotyczący bądź zmiany orzecznictwa, bądź interpretacji ustawy lub orzeczenia, winien być zgłoszony na posiedzeniu Izby.

Art. 6.

Stosowanie uprawnień, przewidzianych w art. 8 ustawy z dnia 29 października 1846 r. i art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r., wchodzi w zakres zebrania ogólnego. To samo dotyczy odpowiedzialności zarządzających wypłaty, ciążącej na nich z mocy art. 18 ustawy z dnia 15 maja 1846 r. (art. 8 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r. i ustępu 1 art. 9bis ustawy z dnia 29 października 1846 r.).

Zebranie ogólne posiada również kompetencję w przypadkach, przewidzianych art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r. i ust. 4 art. 9bis ustawy z dnia 29 października 1846 r.

Zebranie ogólne wykonywuje czynności, zleczone Izbie Obrachunkowej art. 18 ustawy z dnia 29 października 1846 r.

Ponadto Izba Obrachunkowa załatwia wszystkie sprawy, których badanie nie jest wyraźnie zastrzeżone izbom.

Art. 7.

Pierwszy prezes ma prawo wyznaczać komisje specjalne do referowania spraw, które nie należą bezpośrednio do zakresu działania izb.

Art. 8.

Pierwszy prezes wyznacza po raz pierwszy radców, wchodzących w skład izb.

Prezes każdej izby wyznacza po raz pierwszy radców, wchodzących w skład każdej sekcji.

Co sześć miesięcy w każdej izbie nastąpi przeniesienie radców z sekcji do sekcji w ten sposób, by w ciągu roku każdy z radców zasiadał w obu sekcjach. Corocznie w trybie, ustalonym po raz pierwszy przez pierwszego prezesa, następuje przenoszenie radców z jednej izby do drugiej w tym celu, by każdy z nich pełnił kolejno służbę w każdej izbie i aby skład każdej izby odnawiał się całkowicie w ciągu 2 lat.

W razie potrzeby pierwszy prezes może na pewien czas przydzielić członka jednej izby do drugiej, oraz zmienić zakres działania izb.

Art. 9.

W każdej izbie sprawy są podzielone między radców według kolejności załatwiania, ustalonej przez prezesa na podstawie numeracji aktów.

Sprawy nastroczające uwagi badane są przez dwóch radców izby.

W razie rozbieżności zdań co do złożenia wniosków izbie lub zebraniu ogólnemu spór rozstrzyga prezes izby.

Art. 10.

Referent sprawy ma prawo pozostawić ją niezłatwioną z chwilą, gdy jest przydzielony do służby w drugiej izbie. W tym przypadku składa on sprawozdanie zebraniu ogólnemu.

Art. 11.

Zebranie ogólne Izby Obrachunkowej odbywa się regularnie co tydzień; każda izba odbywa tygodniowo dwa posiedzenia.

Art. 12.

Pierwszy prezes uprawniony jest do zwoływania nadzwyczajnych zebrań ogólnych, o ile tego wymagają sprawy.

Art. 13.

Dla ważności obrad i uchwał niezbędną jest obecność większości członków zebrania ogólnego wgl. izb.

Art. 14.

Członkowie, którzy bądź na zebraniu ogólnem, bądź w izbie nie zgadzają się z uchwałami większości, mają prawo wnieść do protokołu posiedzenia swoje uzasadnione votum separatum.

Art. 15.

Izba Obrachunkowa nie korzysta z feryj. Jednak każdy jej członek ma prawo do urlopu miesięcznego według kolejności, ustalonej przez pierwszego prezesa.

Art. 16.

O śmierci lub dymisji członków Izby Obrachunkowej pierwszy prezes zawiadamia Izbę Deputowanych.

Rozdział II.

Tryb urzędowania i przestrzeganie prawidłowego funkcjonowania Izby i zebrania ogólnego.

Art. 17.

Pierwszy prezes przestrzega prawidłowego funkcjonowania Izby Obrachunkowej i sprawuje nad nią nadzór ogólny.

Do zakresu działania prezesów izb należy w szczególności sprawowanie nadzoru nad biurami i sekcjami w celu szybkiego załatwiania spraw, należących do kompetencji izb.

Pierwszy prezes i prezes podają do wiadomości zebrania ogólnego i izb wszystkie pisma, podania, oraz inne dokumenty, przesłane do Izby Obrachunkowej, lub do nich, jako prezesów.

Art. 18.

Prezes układa porządek dzienny zebrania ogólnego, oraz zebrań izb, otwiera obrady i zamyka je z chwilą, gdy zebranie jest dostatecznie poinformowane. Uchwały zapadają absolutną większością głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

O ile jednak Izba Obrachunkowa stanowi o sprawach, przewidzianych w art. 8 ustawy z dnia 29 października

1846 r., w ustępie 3 art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r. i w ustępie 2 art. 9bis, wprowadzonego tą ostatnią ustawą do ustawy z dnia 29 października 1846 r., równość głosów powoduje zwolnienie winnego od odpowiedzialności.

Art. 19.

Członkowie z prawem głosu mogą stawiać wnioski indywidualne; wnioski te zredagowane na piśmie należy wręczyć przewodniczącemu zebrania ogólnego lub posiedzenia izby, by mógł je wnieść na porządek dzienny.

Wniosek nagły może być złożony w czasie posiedzenia, ale przed wejściem tego wniosku pod obrady zebrania decyduje o jego nagłości.

Art. 20.

W dyskusjach i obradach Izby Obrachunkowej głosu udziela przewodniczący.

Art. 21.

W razie jakiegokolwiek przeszkody pierwszego prezesa zastępuje w obowiązkach prezes izby, a prezesa izby — pierwszy prezes.

Jeżeli z jakichkolwiek powodów obydwaj prezesi nie mogą pełnić swych obowiązków, to przewodnictwo w każdej izbie obejmuje najstarszy rangą radca tej izby, a na zebraniu ogólnem przewodniczy radca najstarszy rangą w Izbie Obrachunkowej.

Rozdział III.

O Prokuraturze.

Art. 22.

Radca, sprawujący w myśl postanowień art. 9 ustawy z dnia 29 października 1846 r. funkcje rzecznika (prokuratora), zarządza ułożenie spisu wszystkich rachmistrzów, obowiązanych do składania rachunków Izbie Obrachunkowej. Rzecznik sprawdza, czy ci rachmistrze składają rachunki w ustanowionym terminie, i żąda stosowania kar, przewidzianych rozporządzeniami prawnymi.

Art. 23.

Wszystkie podania o zniesienie sekwestru, zmniejszenie, przelanie i skreślenie protestów oraz wpisów hipotecz-

nych są udzielane radcy pełniącemu funkcje rzecznika przed powzięciem uchwały.

Art. 24.

W razie przeszkody w pełnieniu funkcji rzecznika najmłodszego radcę zastępuje najmłodszy z pozostałych radców.

Rozdział IV.

O Sekretarzach.

Art. 25.

Funkcje sekretarza naczelnego wkladają nań między innymi obowiązki:

1° obecności na zebraniach ogólnych, notowania przebiegu obrad i sporządzania protokołu;

2° kontrasygnaty i dopilnowania ekspedycji wszystkich pism Izby Obrachunkowej z obrad zebrania ogólnego;

3° kontrasygnaty orzeczeń i innych uchwał zebrania ogólnego;

4° nadzoru nad utrzymaniem archiwów w porządku.

Art. 26.

Na sekretarzu naczelnym spoczywa obowiązek strzeżenia powierzonych mu dokumentów, oraz czuwania nad przechowywaniem bruljonów orzeczeń i wydawania z nich odpisów.

Art. 27.

Z chwilą, gdy o każdym zestawieniu rachunkowem zapadnie orzeczenie ostateczne i bruljony są podpisane, referent wręcza zestawienie rachunkowe i załączone do niego dokumenty sekretarzowi naczelnemu Izby Obrachunkowej, który na bruljonie każdego zestawienia zapisuje treść orzeczenia i całość składa do akt.

Art. 28.

Zezwolenie Izby Obrachunkowej na wydanie dokumentów złożonych do archiwum może nastąpić jedynie na żądanie sędziego, któremu Izba może udzielić dostępu do tych akt wzgl. wydać właściwy odpis lub wyciąg. Dostęp do akt winien być zezwolony, a odpisy lub wyciągi wydane na każde żądanie stron zainteresowanych.

Art. 29.

Sekretarz naczelny podpisuje i wydaje sprawdzone zaświadczenia i wyciągi ze wszystkich akt, pochodzących z sekretarjatu, z archiwów i składów. Na żądanie członka Izby prawodawczych sekretarz naczelny winien mu okazać na miejscu księgę główną długu publicznego, rejestr emerytur obciążających Państwo, wszystkie uchwały powzięte przez Izbę Obrachunkową, protokoły jej zebrań ogólnych i zebrań izb, korespondencję między Izbą Obrachunkową a departamentami ministerstw i wogóle wszystkie dokumenty rachunkowe i inne, przechowywane w archiwach Izby.

Art. 30.

Odpisy orzeczeń Izby Obrachunkowej należy tytułować i zakańczać w ten sam sposób, jak orzeczenia i wyroki sądów i trybunałów.

Art. 31.

Na marginesie bruljonów orzeczeń sekretarz naczelny notuje nazwiska obecnych na posiedzeniu prezesów i radców.

Art. 32.

Sekretarza naczelnego w razie potrzeby zastępuje w jego funkcjach sekretarz, a tego ostatniego — sekretarz naczelny.

Art. 33.

Funkcje sekretarza wkládają nań między innymi obowiązki:

1° obecności na zebraniach ogólnych i notowania przebiegu obrad;

2° wręczania co miesiąc pierwszemu prezesowi mowywanego wykazu stanu spraw, zalegających w biurach. Wykaz ten przekazuje się następnie prezesowi Izby;

3° organizacji egzaminów przy przyjmowaniu personelu.

Art. 34.

Sekretarz czuwa nad prawidłowem prowadzeniem dziennika głównego i dzienników każdej dysekcji, oraz by

nakazy płatnicze, polecenia przeniesień budżetowych i rachunki, złożone przez rachmistrzów i t. p., były w miarę wpływania do Izby Obrachunkowej wciągane do rejestrów we właściwym terminie i z zachowaniem kolejności numerów.

Art. 35.

Projekty uwag do zamieszczenia w memorjale, jaki w myśl art. 33 ustawy z dnia 15 maja 1846 r. ma być złożony władzy prawodawczej, winny być po zbadaniu w najkrótszym czasie przedstawiane przez sekretarzy prezesowi właściwej izby. Następnie te projekty umów skierowane są do pierwszego prezesa tak, by wpłynęły na zebranie ogólne najpóźniej w dniu 1 października każdego roku.

W przypadkach stosowania art. 7 ustawy z dnia 20 lipca 1921 r. sekretarze czuwają, aby oświadczenie, jakie ma być złożone Izbie prawodawczej, było według tej samej procedury niezwłocznie złożone Izbie Obrachunkowej.

Art. 36.

Sekretarz naczelny i sekretarz obowiązani są:

1° uczestniczyć w zebraniach izby, do której są przydzieleni, notować przebieg obrad i sporządzać protokoły posiedzenia;

2° kontrasygnować wszystkie pisma tej izby i przechowywać ich odpisy;

3° kontrasygnować nakazy płatnicze, polecenia przeniesień budżetowych, polecenia sprostowań, dekrety emerytalne, bony Skarbu Państwa i t. p.;

4° sprawować nadzór nad pracą w biurach, nad zachowaniem się urzędników w biurze i nad ich pilnością, oraz komunikować pierwszemu prezesowi o gorliwości i uzdolnieniu urzędników wzgl. o ich niedbalstwie lub nieudolności;

5° składać zebraniu ogólnemu Izby Obrachunkowej wszelkie wnioski, dotyczące personelu i organizacji pracy biurowej.

Art. 37.

W razie przeszkody funkcje obudwu sekretarzy wykonywuje najmłodszy rangą członek każdej izby.

Rozdział V.

Wydatki Izby Obrachunkowej.

Art. 38.

Zestawienie wydatków z otwartych Izbie Obrachunkowej kredytów budżetowych ta ostatnia przedstawia co-rocennie władzy prawodawczej jednocześnie z memorjałem, zawierającym uwagi Izby.

Zatwierdzono przez Izbę Deputowanych na posiedzeniu publicznem z dnia 14 lipca 1920 roku.

Najwyższy Komitet Kontroli.

Nowela do Królewskiego Dekretu Organicznego.

Albert, Król Belgów.

Wszystkim obecnym i nieobecnym cześć!

Mając na względzie:

Dekret Nasz z dnia 30 października 1910 r., który przy Ministerstwie Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów ustanawia Komitet Najwyższej Kontroli;

Dekrety Nasze z dnia 5 marca 1912 r., z dnia 26 lutego 1920 r., z dnia 19 kwietnia 1920 r. i z dnia 7 stycznia 1921 r., które rozszerzają działalność Komitetu na Ministerstwa Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Hygjeny, Rolnictwa i Robót Publicznych, Obrony Narodowej oraz Spraw Ekonomicznych;

Dekret Nasz z dnia 17 listopada 1919 r., który w łonie Komitetu ustanawia wydział do spraw spornych, powołany do badania procesów, dotyczących przedsiębiorstw robót i przetargów na dostawy dla różnych władz państwowych;

Zważywszy, że w interesie publicznym, a mianowicie gwoi ułatwienia dochodzenia sądowego strat grosza publicznego nader korzystnem będzie rozciągnąć zakres działania wzmiankowego Komitetu na wszystkie departamenty ministerjalne, oraz na instytucje, otrzymujące zasiłki od Państwa, lub pod jego znajdujące się opieką;

Zważywszy, że stało się koniecznem uzgodnić rozporządzenia, dotyczące działalności tego organu,

Na wniosek Ministrów Naszych, zjednoczonych w Radzie,

Postanowiliśmy i postanawiamy:

Art. 1. Najwyższy Komitet Kontroli rozpościera swą działalność na czynności wszystkich departamentów ministerjalnych.

Przysługuje mu bezwzględne prawo dochodzenia i śledstwa.

S k ł a d.

Art. 2. Komitet składa się z trzech członków Sądu Najwyższego lub Sądów Apelacyjnych oraz z przedstawicieli władz naczelných (departamentów ministerjalnych), mianowicie: z trzech przedstawicieli departamentu Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów, po dwu członków od każdego z departamentów Skarbu, Rolnictwa i Robót Publicznych i Ochrony Narodowej oraz po jednym przedstawicielu pozostałych departamentów ministerjalnych.

Do składu Komitetu wchodzi sekretarz.

Art. 3. Dla określonych badań mogą wejść do Komitetu członkowie czasowi; są oni wyznaczani przez właściwego ministra, występują w charakterze rzeczoznawców i nie mają głosu doradczego.

Art. 4. Komitet obiera ze swego grona przewodniczącego.

Art. 5. Członkowie Komitetu i jego naczelny sekretarz są mianowani przez Nas.

Art. 6. W łonie Komitetu tworzy się wydział spraw spornych, do którego niezależnie od osób, wyszczególnionych w art. 2, wchodzi czterech członków, powołanych przez Nas na okres trzyletni i reprezentujących w Komitecie interesy przedsiębiorców i przemysłowców. Wydział ten zajmuje się wyłącznie badaniem sporów, przekazanych Komitetowi w myśl art. 9 i 10.

U p r a w n i e n i a.

Art. 7. Komitet wykonywuje kontrolę wszystkich robót, przedsiębiorstw i dostaw i wogóle we wszelkich dziedzinach, w których Państwo w jakiegokolwiek mierze jest zainteresowane.

Art. 8. Komitet może być powołany do badania spraw wszelkiego rodzaju, jakie właściwy minister uzna za pożyteczne mu przekazać.

Art. 9. Na żądanie stron Komitetowi mogą być powierzone do zbadania spory, dotyczące robót i dostaw, uskutecznianych na rachunek departamentów ministerjalnych, dla wyszukania podstaw do decyzji rozjemczych. Te podstawy Komitet wskazuje zainteresowanemu ministrowi w formie umotywowanych wniosków.

Art. 10. Spory wszelkiej innej natury, w których Państwo jest zainteresowane, mogą być również przekazane Komitetowi za zgodą obu stron.

K o n t r o l a.

Art. 11. Przewodniczący Komitetu bądź na skutek prośby, bądź działając z urzędu, wdraża dochodzenie w sprawach, które przekazano Komitetowi na mocy przepisów lub które sam uzna za usprawiedliwiające potrzebę wdrożenia przez Komitet dochodzenia.

Art. 12. Przewodniczący Komitetu przeprowadza wszelkie dochodzenia, jakie uzna za potrzebne. Ma on prawo żądać w lokalach urzędów, poddanych jego kontroli, okazania sobie wszelkich przedmiotów, aktów, dokumentów, lub ruchomości, których zabezpieczenie przedstawiałoby pewne znaczenie w toku dochodzenia, oraz przesłuchiwać według swego uznania każdego, kto mógłby udzielić potrzebnych wyjaśnień w badaniach, jakie przeprowadza.

Art. 13. Dla ułatwienia Komitetowi wykonywania kontroli poszczególne departamenty ministerjalne przesyłają mu: a) szczegółowe warunki przetargowe, b) zawiadomienia o przetargach ograniczonych, c) odpisy wszystkich zatwierdzonych zobowiązań i umów na sumy powyżej 10.000 franków, d) zawiadomienia o datach rozpoczęcia i ukończenia robót przez przedsiębiorców, e) zawiadomienia o poważniejszych robotach nieprzewidzianych, lecz uznanych za niezbędne w toku wykonywania określonych robót, o ile koszt tych robót dodatkowych przewyższa 5.000 franków.

Art. 14. Komitet powinien również otrzymywać odpisy protokołów, sporządzonych wskutek braku, kradzieży

lub sprzeniewierzeń i t. d., stwierdzonych w lokalach państwowych lub w przynależnych do nich budynkach.

Art. 15. Swoje uprawnienia do przeprowadzania dochodzeń przewodniczący Komitetu może przekazać częściowo lub w całości personelowi, specjalnie do Komitetu powołanemu, a nawet jednej lub kilku osobom, które ze względu na ich kwalifikacje zawodowe uzna za szczególnie odpowiednie do oceny faktów, jakie spowodowały wszczęcie dochodzenia.

Art. 16. Swoją władzę przewodniczący może w całości lub częściowo przenieść na któregośkolwiek członka Komitetu.

Art. 17. Przewodniczący Komitetu składa właściwemu ministrowi szczegółowe sprawozdanie z każdej kontroli, dokonanej na zlecenie tego ministra. Sprawozdanie winno być złożone również z każdej czynności, dokonanej na żądanie osób trzecich, lub z urzędu, o ileby te czynności ujawniły fakty, mające dla interesów Państwa znaczenie. Te sprawozdania mogą być podawane do wiadomości Komitetu tylko na życzenie właściwego ministra. Stałym członkom Komitetu przysługuje prawo zaznajamiania się z treścią tych sprawozdań w każdym czasie.

O dalszym biegu swoich sprawozdań Komitet ma być informowany przez zainteresowane departamenty.

Spory.

Art. 18. Do Najwyższego Komitetu Kontroli na imię jego przewodniczącego lub sekretarza winny być składane odwołania od zarządzeń władz państwowych lub podległych im urzędników. Odwołanie to należy uskutecznić w terminie prekluzyjnym jednego miesiąca i trzech dni od chwili wysłania listu poleconego, z zawiadomieniem o zarządzeniu.

Art. 19. Strona odwołująca się do Komitetu dołącza do podania memoriał, wyłuszczający w wyrazach jasnych i ścisłych punkty sporne, oraz odpisy korespondencji w rzeczonyj sprawie. Jednocześnie o wniesieniu podania strona odwołująca się zawiadamia listem poleconym stro-

nę przeciwną, której również przysługuje prawo złożenia memoriału.

Art. 20. Na żądanie przewodniczącego właściwa władza winna dostarczyć w ciągu 8 dni wszystkie akta, dotyczące zaskarżonego zarządzenia.

Art. 21. Z chwilą, gdy zgodnie z powyższymi przepisami wpłynię do Komitetu podanie odwoławcze, przewodniczący, jeżeli uzna za potrzebne, wyznacza radę prawniczą lub radę techniczną, lub obie rady łącznie w celu zbadania sporu i złożenia o nim sprawozdania Komitetowi.

Art. 22. Tak wyznaczona rada lub rady powołują strony do wyjaśnień, udają się z niemi w razie potrzeby na miejsce sporne, przeprowadzają wszelkie potrzebne sprawdzania i badania, w razie potrzeby ponownie wzywają i przesłuchują strony, a każda z rad o wynikach powierzonych jej badań składa sprawozdanie na piśmie z uzasadnioną opinią o przedmiocie sporu. Sprawozdanie to złożyć należy w kancelarii Komitetu.

Art. 23. Koszty ekspertyzy przyjmuje na siebie Państwo, o ile strony nie zastrzegą inaczej.

Art. 24. Sprawozdanie rzeczoznawców przejmuje następnie jeden z członków Komitetu, który po zbadaniu sprawy przedstawia ją Komitetowi, po wdrożeniu dodatkowego dochodzenia, jeśli uznał je za potrzebne.

Art. 25. Przewodniczący wyznacza dzień, w którym sprawa będzie rozpoznawana. Jednocześnie sekretarjat zawiadamia strony pismem poleconem co najmniej na 10 dni przed terminem rozpoznawania sprawy.

Art. 26. Strony mają prawo, osobiście lub przez swych zastępców, udzielać na posiedzeniu krótkich wyjaśnień.

Art. 27. Po wysłuchaniu członka sprawozdawcy i stron Komitet wydaje umotywowane orzeczenie, które przesyła szefowi zainteresowanego departamentu. Władza zawiadamia stronę przeciwną i Komitet o powziętej decyzji.

Art. 28. Orzeczenia Komitetu w żadnym razie nie powinny być dołączane do akt administracyjnych; na przypadek dalszego sporu orzeczenie nie powinno być ani ujawniane, ani wykorzystane.

Art. 29. Każda ze stron ponosi koszty ekspertyzy, stawiennictwa i przesłuchania osób, które powołała, oraz wszelkie koszty jej dotyczące.

Art. 30. Warunki przetargowe i umowy o dostawy lub roboty, jakie mają być wykonane na rachunek władz ministerjalnych, winny zawierać w powołaniu się na artykuły 9, 10 i 18 do 29 niniejszego dekretu wzmiankę o przyśługującym stronom prawie poddawania sporów orzecznictwu Najwyższego Komitetu Kontroli. Dokumenty te wskażą ponadto skład wydziału do spraw spornych w tym Komitecie.

Zebrania.

Art. 31. Zebrania plenarne Komitetu i posiedzenia wydziału do spraw spornych, o ile im nie przewodniczy Nasz Pierwszy Minister lub jeden z szefów departamentów ministerjalnych, odbywają się pod przewodnictwem prezesa tego Komitetu i są przez niego zwolowane.

Art. 32. Wydział do spraw spornych może być podzielony na sekcje o składzie co najmniej 5-ciu członków. Do składu każdej sekcji wchodzi co najmniej jeden członek z sądownictwa, który pełni obowiązki przewodniczącego. Departament, którego interesuje podjęta sprawa sporna, jest reprezentowany w tej sekcji co najmniej przez jednego członka; dotyczy to również przedsiębiorców i przemysłowców, którzy wspólnie na tej samej zasadzie mają prawo posiadać co najmniej jednego przedstawiciela.

Art. 33. Sekcje tworzy przewodniczący Komitetu w razie potrzeby; rozpatrują one sprawy, powierzone im przez tego przewodniczącego.

Art. 34. Zebrania Komitetu, jak również posiedzenia wydziału do spraw spornych i jego sekcji są prawomocne tylko przy obecności większości członków, mających prawo głosu.

Art. 35. Naczelny sekretarz Komitetu uczestniczy w zebraniu plenarnem oraz w posiedzeniach wydziału do spraw spornych i jego sekcji. Gdy ku temu są przeszkody, sekretarza naczelnego zastępuje osoba, wyznaczona przez przewodniczącego Komitetu.

Współpracownicy.

Art. 36. Komitet Kontroli może w pracach swoich korzystać z pomocy sekretarzy, mianowanych na wniosek przewodniczącego Komitetu. Dekret nominacyjny ustala wysokość wynagrodzenia tych pracowników.

Art. 37. Rzeczoznawcy, których Komitet zwykle wzywa, są mianowani na przeciąg trzech lat na wniosek przewodniczącego Komitetu. Ich wynagrodzenie ustala akt nominacji.

Art. 38. Tak w sprawach spornych, jak i celem dokonania kontroli, Komitet może się również zwracać o poradę techniczną lub prawną do rzeczoznawców, którzy nie są do niego na stałe przydzieleni. Wyплаты i honoraria zatwierdza przewodniczący Komitetu.

Zarząd.

Art. 39. Ogólny skład personelu biur administracyjnych Komitetu jest następujący:

1 dyrektor zarządzający kieruje czynnościami biur administracyjnych i pełni funkcje sekretarza.

Biuro nadzoru:

1 główny komisarz nadzorczy,
6 komisarzy nadzorczych,
12 pomocników komisarzy nadzorczych,
specjalny agent nadzorczy — ilość nieustalona.

Biuro kontroli robót:

4 kontrolerów robót,
6 pomocników kontrolerów,
agent kontroli robót—ilość nieustalona.

Biura:

1 szef oddziału,
3 pomocników szefa,

Nadto bliżej nieokreślony etat personelu urzędników niższych: ekspedytora, pisarza na maszynie z pomocnikami.

Personel niższy: 2 woźnych, ilość zaś gońców, odźwiernych i zamiataczy—nieokreślona.

Personel ten jest przyłączony do składu Sekretarjatu Generalnego Departamentu Kolei, Marynarki, Poczt i Telegrafów.

Art. 40. Wysokość uposażenia, porządek awansu i wogóle wszelkie zarządzenia, ustalające tryb czynności i stosowane do urzędników Sekretarjatu Generalnego Departamentu Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów, stosują się również do personelu biur Komitetu.

Art. 41. Wnioski o nominacjach i awansach urzędników są zatwierdzane przez przewodniczącego Komitetu w granicach etatu i kredytów budżetowych, a następnie poświadczane przez Naszego Pierwszego Ministra oraz kontrasygnowane przez Naszego Ministra Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów.

Art. 42. Rzeczywisty skład personelu, wyszczególniony w art. 39, obejmuje brygadę, powołaną wyłącznie do śledzenia sprawców kradzieży, popełnionych ze szkoda dla administracji dróg żelaznych. W tym celu wszyscy urzędnicy i agenci nadzorczy, działający w charakterze policji kolejowej, obdarzeni są władzą sądową odpowiednio do ich stopnia służbowego.

Koszty, wynikające z czynności tej brygady, obciążają budżet dróg żelaznych.

Budżet.

Art. 43. Kredyty na pokrycie wszystkich wydatków Komitetu wchodzi w całości, jako oddzielna pozycja do budżetu Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów (Sekretarjat Generalny).

Art. 44. Ogólna suma tych wydatków, z wyjątkiem wzmiankowanych w art. 42, dzieli się pomiędzy różne departamenty ministerjalne. Udział każdego z nich w po-

kryciu tych kosztów, ustalony po wzajemnem porozumieniu, wnoszony będzie jako dochód Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów.

Art. 45. Dyrektor Zarządzający Komitetu administruje wydatkami i likwiduje je za pośrednictwem Sekretarjatu Generalnego Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów.

Zarządzenia ogólne.

Art. 46. Rzecznawcy i członkowie Komitetu, którzy obowiązani są do częstych wyjazdów, korzystają z prawa bezpłatnego przejazdu kolejami państwowymi.

Art. 47. Stali członkowie Komitetu i jego sekretarz naczelny korzystają z prawa bezpłatnej korespondencji pocztowej i telegraficznej w sprawach służbowych.

Art. 48. Koszty przejazdów służbowych członków Komitetu, naczelnego sekretarza i sekretarzy ustalają przepisy Ministerstwa Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczt i Telegrafów.

Art. 49. Zwrot kosztów połączonych z wyjazdami rzeczoznawców, personelu nadzorczego i kontrolerów robót odpowiada normom, stosowanym w przepisach tegoż ministerstwa względem urzędników i agentów, zmuszonych charakterem swych czynności do częstego przenoszenia się z miejsca na miejsce.

Art. 50. Członkowie Komitetu otrzymują za udział w posiedzeniach żetony obecności wartości 30 franków; dla członków-referentów wartość żetonu wynosi 60 franków.

Art. 51. Działalność Najwyższego Komitetu Kontroli w niczem nie zmienia uprawnień urzędów i innych istniejących komitetów.

Art. 52. Dekrety Nasze z dnia 30 października 1910 r., z dnia 5 marca 1912 r., z dnia 17 listopada 1919 r., z dnia 26 lutego 1920 r., z dnia 19 kwietnia 1920 r. i z dnia 7 stycznia 1921 r. tracą moc obowiązującą.

Art. 53. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 1921 r.

Art. 54. Ministrowie Nasi, każdy w swoim zakresie, powołani są do wykonania niniejszego dekretu.

Dan w Brukseli w dniu 28 grudnia 1921 r.

(—) ALBERT.

Z Woli Króla:

Pierwszy Minister, Minister Skarbu (—) *G. Theunis*
Minister Sprawiedliwości (—) *F. Masson*
Minister Spraw Zagranicznych (—) *Henri Jaspar*
Min. Spraw Wewnętrznych i Hygjeny (—) *Paul Berryer*
Minister Nauk i Sztuk (—) *E. Hubert*
Minister Rolnictwa i Rob. Publ. (—) *B-ron Ruzette*
Minister Przemysłu i Pracy (—) *R. Moyersoen*
Minister Dróg Żelaznych, Marynarki, Poczty i Telegrafów (—) *Xavier Neujean*
Minister Obrony Narodowej (—) *A. Devéze*
Minister Kolonij (—) *Louis Franck*
Minister Spraw Gospodarczych (—) *A. van de Vyvere*.

WŁOCHY.

Edykt Napoleona z 1807 r. o ustroju Izby Obrachunkowej we Francji posłużył we Włoszech, również jak w Belgji, za podstawę do organizacji Izby Obrachunkowej (Corte dei Conti). Belgowie już w roku 1846 powiększyli zakres działania swej Izby Obrachunkowej, wkładając na nią obowiązek kontroli wstępnej wypłat pod względem legalności. Włochy w 16 lat później, t. j. w roku 1862 również przyszły do przekonania, że bez kontroli wstępnej nie da się wprowadzić należytej ścisłości w wydatkach państwowych, poszły jednak w tym kierunku znacznie dalej niż Belgja.

Ustawa z dnia 14 sierpnia 1862 r., która działa dotychczas, jest ustawą organiczną, ustalającą zakres czynności kontroli. Zmiany podyktowane doświadczeniem są wprowadzane dodatkowymi ustawami i dekretemi królewskimi, z których ostatni wydany został w dn. 18 listopada 1923 r., t. j. już po wojnie.

Wewnętrzna organizację Izby i przepisy postępowania określa regulamin, przyjęty w dn. 2 lipca 1913 r. i ostatecznie ustalony w dn. 17 listopada 1922 r.

Zgodnie z temi ustawami i przepisami włoska Izba Obrachunkowa dzieli się na 4 sekcje. W skład Izby wchodzi: pierwszy prezes, 3 prezesi, 16 radców, prokurator generalny, sekretarz generalny, rachmistrze i urzędnicy. Prezesa Izby, prezesów sekcji i radców mianuje król na wniosek ministra Skarbu, uchwalony przez Radę Ministrów. Prezesi i radcowie Izby mogą być odwołani, przeniesieni w stan spoczynku lub zwolnieni jedynie na skutek de-

kretu królewskiego, opartego na opinii Komisji, złożonej z prezesów i wiceprezesów Senatu i Izby Deputowanych. Przewodniczącym tej Komisji jest prezes Senatu. Komisja wydaje swoją opinię na skutek wystąpienia prezesa Izby Obrachunkowej lub Rządu. Urzędników Izby mianuje, podnosi do wyższych stopni i odwołuje król dekretem, wydanym na wniosek ministra Skarbu; wniosek ten opiera się na decyzji Izby, powziętej przez jej połączone sekcje.

W trybie zwykłym każda z sekcji Izby obraduje oddzielnie. W przypadkach przewidzianych prawem względnie regulaminem, lub też gdy prezes uważa to za właściwe, obrady Izby odbywają się przy współudziale wszystkich sekcji.

Izba ma charakter Trybunału Rachunkowego, który na posiedzeniach każdej sekcji, względnie na ogólnym zgromadzeniu sekcji, przy udziale prokuratora generalnego wydaje wyroki o rachunkach, przedstawionych Izbie przez urzędy oraz przez płatników i poborców.

Zgodnie z prawem i z przepisami Izba Obrachunkowa wykonywuje kontrolę wydatków Państwa, czuwa nad prawidłowym pobraniem dochodów publicznych, nad prawidłowością administrowania gotówką i materiałami, bada ogólne sprawozdanie administracji Państwa i tych instytucji autonomicznych, które podlegają kontroli, zanim te sprawozdania będą przedstawione parlamentowi.

Izba dokonywuje obrachunku rent zaopatrzenia, obciążających Państwo z mocy prawa, a w razie zażaleń—rozstrzyga je ostatecznie w trybie obrad kolegialnych z zachowaniem form postępowania, jakie przewiduje jej jurysdykcja.

Najbardziej charakterystyczną cechą działalności włoskiej Izby Obrachunkowej, wyróżniającą tę Izbę od podobnych izb w innych państwach i jednocześnie dającą doniosłe wyniki, jest bardzo rozwinięta kontrola wstępna. Kontrola ta, z natury rzeczy wymagająca szybkiego działania, aby nie wstrzymywać biegu spraw, pochłania prawie

wszystkie siły Izby, mającej w swym składzie około 600 urzędników.

A więc przede wszystkim rozporządzenia rządowe, które zatwierdzają umowy na sumę ponad 20.000 lirów, jak również te, które upoważniają do wydatków na sumę, przewyższającą 10.000 lirów, są przed ich wydaniem przedstawiane Izbie Obrachunkowej dla nałożenia wizy i zapisania w rejestrach Izby. Czynność ta poprzedza wydatki przewidziane w rozporządzeniach Rządu.

Wszystkie akty nominacji, awanse służbowe i przeniesienia urzędników w stan nieczynny, oraz akty o wyznaczeniu pborów, uposażenia stałego lub niestalego i wszelkiego innego wynagrodzenia, obciążające Państwo, winny być przed ich wykonaniem przesyłane Izbie dla nałożenia wizy.

Jeżeli Izba uważa, że przesłane jej rozporządzenia i akty nie są zgodne z prawem i obowiązującymi przepisami, odmawia swej wizy z wyjaśnieniem motywów. Odmowę Izby prezes Rady Ministrów przesyła odpowiedniemu ministrowi; jeżeli ten minister obstaje przy swem zarządzeniu, to sprawę kieruje do Rady Ministrów.

Jeżeli Rada Ministrów przyjdzie do przekonania, że zarządzenie lub akt powinny być wprowadzone w wykonanie, to o swej decyzji zawiadamia Izbę Obrachunkową, która poddaje sprawę ponownemu rozważaniu i jeżeli się zgodzi ze stanowiskiem Rządu—daje swą wizę i rejestruje u siebie to zarządzenie lub akt; w przeciwnym razie daje wizę z zastrzeżeniem (con riserva), co znaczy, że sprawa ta będzie rozstrzygnięta ostatecznie przy kontroli następnej. O wszystkich takich wizach z zastrzeżeniem Izba Obrachunkowa obowiązana jest periodycznie zawiadamiać parlament.

Oprócz tego włoska Izba Obrachunkowa wykonywuje kontrolę wstępną wydatków państwowych. W tym celu otrzymuje wraz z dowodami usprawiedliwiającymi wszystkie zlecenia płatnicze, w jakiegokolwiek postaci zamierzone: czy to w postaci asygnat do kas skarbowych, czy też przekazów, i jest zawiadamiana o każdym otwarciu kre-

dytów osobom, upoważnionym do dokonywania właściwych wydatków.

W wyjątkowych, przez prawo przewidzianych przypadkach, wiza Izby Obrachunkowej może nastąpić po dokonanej wypłacie.

Sprawozdania urzędników, upoważnionych do dokonywania wydatków z otwartych im kredytów, winny być wraz z dowodami usprawiedliwiającymi przedstawiane Izbie Obrachunkowej do kontroli następnej.

Izba nie może dać swej wizej i zlecenie płatnicze nie może być wykonane, bądź jeżeli zamierzony wydatek przewyższa sumę kredytu w odpowiednim paragrafie budżetu, bądź jeżeli według przekonania Izby wydatek nie jest objęty budżetem lub jest zarachowany na nieodpowiedni paragraf.

Odmowa wizej ze strony Izby jest też ostateczną, jeżeli dekrety nominacyjne i promocyjne, dotyczące urzędników jakiegokolwiek stopnia służbowego, przekraczają ustalone etaty i jeżeli zamierzone otwarcia kredytów (zaliczki) dla urzędników przewyższają ustalone prawem granice.

Całą kontrolę wstępną w powyższym zakresie Izba Obrachunkowa wykonywuje wyłącznie pod względem *legalności*, t. j. zgodności z prawem i z istniejącymi przepisami, bynajmniej nie dotykając strony gospodarczej i celowości wydatków.

Pomimo tego ograniczenia zakresu kontroli wstępnej przyniosła ona krajowi od roku 1862 wielki pożytek według zgodnego przekonania nie tylko wyższych urzędników Izby, ale i administracji państwowej. Kontrola wstępna przyczyniła się znacznie do ustalenia porządku w rachunkowości państwowej i do ścisłego obliczania budżetów, bez czego, oczywiście, o oszczędnej gospodarce państwa mowy być nie może.

Należy zauważyć, że we Włoszech minister Skarbu ustala budżety miesięczne, ściśle obowiązujące, i że w ra-

mach tych budżetów Izba Obrachunkowa wykonywuje kontrolę wstępną.

Stanowczo można stwierdzić, że we Włoszech grosz podatkowy jest bacznie strzeżony, gdyż niezgodny z prawem wydatek nie może być wykonany: nie dopuści do tego Izba Obrachunkowa.

Mniejszy już, oczywiście, pożytek wynika dla Państwa z istnienia tylko kontroli następnej, która przy sumiennej i gorliwej pracy może wykazać długi szereg przekroczeń, ale ich zgubne skutki nie są już najczęściej do naprawienia.

Gdy składane gdzieindziej ciałom ustawodawczym grube tomy roczników Kontroli Państwowej wywołują jedynie ożywione dyskusje i wywierają zaledwie nieznaczny wpływ moralny, nie zapobiegając wcale, albo tylko w nieznacznym stopniu zapobiegając przekroczeniom na przyszłość, włoski system kontroli wstępnej, w znacznej mierze wstrzymujący nieprawidłowe wydatki, daje bardzo realne korzyści i z tego względu zasługuje na szczególną uwagę.

Ścisłe rygory, jakie są stosowane w drodze kontroli wstępnej, zmniejszają w znacznej mierze wymagania kontroli następnej. Jasne jest, że skoro wszystkie zamierzenia wydatkowe były już przez Izbę Obrachunkową rozważone, to pozostaje jej tylko w drodze kontroli następnej sprawdzić, czy istotnie wierzyciele Skarbu otrzymali należną im wypłatę.

Ponadto w drodze kontroli następnej Izba Obrachunkowa bada rachunki skarbników, poborców, płatników, kasjerów i wogóle kustoszów grosza publicznego i majątku Państwa. Wyniki tych badań są rozpatrywane na posiedzeniach sekcyjnych lub ogólnych z udziałem prokuratora i sekretarza generalnego w trybie postępowania sądowego. Jeżeli zbadane rachunki nie wykażą żadnych nieprawidłowości, Izba wydaje odpowiedzialnym za te rachunki urzędnikom pokwitowania, w przeciwnym razie wymaga od nich za pośrednictwem władz naczelnych przedstawienia w okre-

ślonym terminie wyjaśnień lub wpłaty należnych sum do Skarbu.

Jeżeli w oznaczonym przez Izbę czasie urzędnik nie spełni jej żądań, to na wniosek prokuratora Izba Obrachunkowa może skazać winnego na karę pieniężną, nie wyższą od połowy pobieranej płacy, a o ile funkcjonariusz nie otrzymuje płacy lub innego wynagrodzenia, może go skazać na zapłacenie kwoty, nie przewyższającej 2.000 lirów.

Zależnie od stopnia przewinienia Izba może zwrócić się do ministra, któremu podlega winny funkcjonariusz, z wnioskiem o zawieszenie go w czynnościach lub o zwolnienie. Gdyby funkcjonariusz odmówił złożenia rachunków, będą one sporządzone na jego koszt zarządzeniem Izby, powziętem na wniosek prokuratora.

W razie stwierdzenia przy badaniu rachunków łapownictwa lub oszustwa Izba za pośrednictwem swego prokuratora generalnego zawiadamia o tem ministra Łaski i Sprawiedliwości, oraz ministra, któremu podlega obwiniony funkcjonariusz, w celu pociągnięcia go do odpowiedzialności karnej.

Orzeczenia Izby w sprawach rachunków są obowiązujące. Odwołanie od tych orzeczeń do Rady Państwa może nastąpić w ciągu trzech miesięcy. Decyzję swą, powziętą kolegjalnie, Rada Państwa komunikuje Izbie do wiadomości. W razie unieważnienia orzeczenia Izba winna jest podporządkować się zasadom prawnym, wskazanym przez Radę Państwa.

Ponadto funkcjonariuszowi w ciągu 2-ech lat przysługuje prawo odwołania się do Izby o cofnięcie jej orzeczenia, o ile: a) zaszła pomyłka co do istoty rzeczy lub w obliczeniu, b) gdy badanie innych rachunków wykazało opuszczenie lub podwójne zarachowanie, c) gdy po ogłoszeniu orzeczenia znaleziono nowe dokumenty i wreszcie d) gdy orzeczenie zapadło na podstawie fałszywych dokumentów.

Rozprawę nad cofnięciem orzeczenia Izby poprzedza jej uchwała w przedmiocie dopuszczenia odwołania, powzięta po wysłuchaniu opinii prokuratora.

Przy wykonywaniu orzeczenia Izby o powetowaniu strat Skarbu stosowane jest postępowanie, przewidziane ustawą o poborze podatków bezpośrednich.

Niezależnie od badania ogólnych rachunków Izba Obrachunkowa sprawdza rachunki długów Państwa i prowadzi wtórnik księgi tych długów. Rejestruje ona również przy zamknięciu budżetu kredyty ministrów, któremi są określane sumy, jakie mają być zachowane na rachunku wierzycieli z okresu ubiegłego.

Z końcem roku budżetowego w każdym ministerstwie szef rachunkowości sporządza rachunek zamknięcia budżetu i rachunek majątku ruchomego i nieruchomego (patrimonio), jaki był w jego zarządzie.

Okres budżetowy we Włoszech trwa od 1 lipca do 30 czerwca następnego roku, a wzmiankowane zamknięcia rachunkowe winny być złożone rachunkowości ogólnej do dnia 30 października. Nie później jak do dnia 25 listopada Ministerstwo Skarbu dostarcza Izbie Obrachunkowej ułożone przez rachmistrza generalnego ogólne sprawozdanie z ubiegłego okresu budżetowego. Po sprawozdaniu tego sprawozdania Izba Obrachunkowa komunikuje swoje o niem uwagi ministrowi Skarbu, który w lutym, t. j. w ciągu ósmego miesiąca po upływie okresu budżetowego, składa parlamentowi sprawozdanie o wykonaniu budżetu i o stanie majątkowym Państwa.

Taki jest zarys ogólny ustroju i czynności Izby Obrachunkowej we Włoszech. Nadmienić jeszcze należy, że wszystkie czynności rewizyjne tej Izby, jak wyżej zaznaczono, mają na celu badanie rachunków tylko pod względem legalności i są wykonywane wewnątrz Izby na podstawie dowodów usprawiedliwiających. Kontrola faktyczna nie wchodzi w zakres działania i uprawnień Izby; wykonują tę kontrolę inspektorowie ministerjalni.

Wszystkie czynności Izby Obrachunkowej są ześrodkowane w Rzymie.

Ta koncentracja pracy w jednym miejscu możliwa jest z powodu ześrodkowania w stolicy rachunkowości

skarbowej i wszelkich zleceń płatniczych, dokonywanych następnie przeważnie przez banki.

W niektórych przypadkach Izba zmuszona jest delegować swych przedstawicieli do dokonania kontroli wstępnej na miejscu, np. do rządowej fabryki kart, do mennicy i t. p. przedsiębiorstw państwowych. Czyni to jednak niechętnie i często zmienia swoich delegatów. Nie mogą oni dłużej niż na przeciąg jednego roku pozostawać przy jednej i tej samej instytucji.

Załączniki do artykułu p. t. „Włochy”.

**Ustawa z dnia 14 sierpnia 1862 r.
w przedmiocie utworzenia Izby Obrachunkowej w Pań-
stwie Włoskiem.**

Wiktor Emanuel II

z łaski Bożej i z woli Narodu Król Włoski.

Senat i Izba Deputowanych zatwierdziły,

My potwierdziliśmy i ogłaszamy, co
następuje:

Część I.

O utworzeniu i składzie Izby Obrachunkowej.

Art. 1.

Ustanawia się Izbę Obrachunkową Królestwa Włoskiego.

Art. 2.

Siedzibą Izby jest miasto stołeczne Królestwa. Izba dzieli się na 3 sekcje. W skład jej wchodzi:

prezes,
2 prezesów sekcji,
12 radców,
prokurator generalny,
sekretarz generalny;
20 rachmistrzów.

Prokurator generalny przy Izbie Obrachunkowej jest przedstawicielem Prokuratorji Państwa.

Art. 3.

Prezesa Izby, prezesów sekcji i radców mianuje król na wniosek ministra finansów, uchwalony przez Radę Ministrów.

Art. 4.

Prezesi i radcowie Izby mogą być odwołani, przeniesieni w stan spoczynku, lub zwolnieni z jakiegokolwiek bądź innego powodu jedynie na mocy dekretu królewskiego, opartego na opinii komisji, złożonej z prezesów i wiceprezesów Senatu i Izby Deputowanych.

Przewodniczącym tej komisji jest prezes Senatu. Komisja sprawuje swe czynności urzędowe przez czas trwania kadencji Izby prawodawczych.

Komisja wydaje opinię na skutek wystąpienia prezesa Izby albo Rządu.

Art. 5.

Urzędników Izby i jej biur rewizyjnych mianuje, podnosi do wyższych kategorii służbowych i odwołuje król dekretem, wydanym na skutek przedstawienia ministra finansów; to przedstawienie opiera się na wniosku Izby, powziętym przez zgromadzone sekcje Izby (Kolegium).

Art. 6.

Wyszczególnieni w art. 2 funkcjonariusze pobierają uposażenie, określone w tabeli, załączonej do niniejszej ustawy.

Względem pozostałych urzędników Izby mają zastosowanie normy uposażeniowe, ustalone dla władzy centralnej.

Art. 7.

W trybie zwykłym każda z sekcji Izby obraduje oddzielnie. Sekcje łączą się na wspólne (plenarne) posiedzenie w przypadkach, przewidzianych prawem i przepisami, lub gdy prezes uważa to za właściwe.

Art. 8.

Dla ważności uchwał każdej sekcji potrzebna jest obecność nieparzystej liczby członków, a co najmniej—pięciu.

Dla ważności uchwał plenarnego posiedzenia Izby niezbędną jest obecność nieparzystej liczby głosujących, a co najmniej dziewięciu.

Uchwały Izby względnie jej sekcji zapadają większością głosów.

Art. 9.

Rachmistrze mają głos doradczy tylko w sprawach, które referują.

Prezes może powoływać rachmistrzów na zastępców radców, którzy z jakiegokolwiek bądź powodu nie mogą wziąć udziału w posiedzeniu. W tych przypadkach ci zastępcy mają również głos doradczy.

Ilość rachmistrzów na posiedzeniach poszczególnych sekcji nie może przekraczać dwóch, a na posiedzeniach wspólnych—liczby trzech.

Część II.

Uprawnienia Izby Obrachunkowej.

Art. 10.

Z mocy prawa i zgodnie z regulaminem Izba:
sprawuje kontrolę wydatków państwowych;
czuwa nad poborem dochodów publicznych;

czuwa, by Skarb był zabezpieczony od strat ze strony urzędników państwowych, zarządzających gotówką lub materiałami, przez pobranie kaucji lub przez nadzór specjalnych rewidentów z ramienia administracji;

sprawdza i porównywuje zestawienia rachunkowe poszczególnych ministerstw z zestawieniem ogólnem Centralnego Zarządu finansów przed złożeniem tych zestawień Izbie prawodawczym. Wydaje orzeczenia o rachunkach, jakie winni złożyć wszyscy zarządzający groszem publicznym lub innym majątkiem Państwa i instytucji publicznych, wymienionych w ustawach.

Art. 11.

Izba dokonywuje obrachunku emerytur, z mocy prawa ciążących na Państwie, a na wypadek zażaleń rozstrzyga je ostatecznie w trybie obrad kolegjalnych z zachowaniem procedury w prawie przewidzianej.

Art. 12.

Niezależnie od uprawnień, jakie wynikają z niniejszej ustawy, Izbie Obrachunkowej przysługują wszystkie inne uprawnienia, przewidziane w ustawach specjalnych.

Art. 13.

Wszystkie dekrety królewskie w jakimkolwiek przedmiocie wydane i któregośkolwiek dotyczą ministerstwa są przedstawiane Izbie w celu zaopatrzenia w wizę i do zarejestrowania.

Art. 14.

Jeżeli Izba uzna przedstawione jej rozporządzenia lub dekrety za niezgodne z ustawami lub przepisami, to odmawia swej wizy, uzasadniając w swej uchwale powody odmowy. Tę uchwałę Izby prezes jej przesyła właściwemu ministrowi, a gdy ten pozostaje przy swoim zdaniu, uchwałę rozpatruje Rada Ministrów.

Jeżeli Rada Ministrów postanowi wprowadzić w życie zakwestjonowane przez Izbę Obrachunkową rozporządzenie lub dekret, to Izba obowiązana jest rozpatrzyć sprawę ponownie, i jeśli nie znajdzie powodu do zmiany uprzednio zajętego stanowiska, wówczas udziela wizy z zastrzeżeniem.

Art. 15.

Wiza Izby nie usuwa odpowiedzialności ministrów.

Art. 16.

Izba ma prawo żądać od ministrów i od wszystkich podległych im urzędów i urzędników udzielenia wyjaśnień i dokumentów, dotyczących przychodów i rozchodów i niezbędnych do sprawowania jej czynności.

Art. 17.

Izba bada i zawiadamia ministrów o wszystkich ujawnionych przez siebie wykroczeniach administracji państwowej przeciwko ustawom i przepisom.

Art. 18.

W styczniu każdego roku Izba komunikuje biurom prezydyjnym Senatowi i Izby Deputowanych wykaz wiz udzielonych z zastrzeżeniem wraz ze sprawozdaniem, zawierającym właściwe uchwały ¹⁾.

Rozdział I.

O kontroli wydatków.

Art. 19.

Wszystkie dekrety, zatwierdzające umowy lub upoważniające do dokonywania wydatków jakiegokolwiek rodzaju, oraz rozporządzenia o mianowaniu, awansowaniu i przenoszeniu funkcjonarjuszów, jak również zlecenia wypłaty poborów służbowych, emerytur lub innych wydatków na rachunek Skarbu Państwa, winny być przedstawiane Izbie Obrachunkowej dla uzyskania jej wizy i zapisania w rejestrach.

Wyjątek stanowią dekrety i rozporządzenia, które przyznają odszkodowania lub wynagrodzenia jednorazowe, nie przenoszące 2.000 lirów.

Art. 20.

Zlecenia wypłat wraz z dokumentami usprawiedliwiającymi winny być przesyłane Izbie Obrachunkowej do zarejestrowania i wizy w sposób i z zachowaniem formalności, przewidzianych prawami i przepisami.

Prawo określa przypadki, w których rejestracja i wiza winny poprzedzać wypłatę, oraz przypadki, w których rejestracja i wiza mogą nastąpić po wypłacie.

Prawo określa również sposób, w jaki Izba przeprowadza kontrolę wydatków: bezpośrednio, za pośrednictwem podległych jej biur, lub wreszcie przez swych delegatów.

¹⁾ Artykuł ten uległ zmianie przez wydanie ustawy z dnia 15 sierpnia 1867 r. (ob. str. 99.).

Art. 21.

Izba przestrzega, by wydatki nie przekraczały kwot przewidzianych w budżecie, by dokonywane były zgodnie z ich przeznaczeniem, by nie dokonywano przeniesień, ustawami niedozwolonych, oraz by obrachunek i wypłata zgodne były z ustawami i przepisami.

Rozdział II.

O wykonywaniu nadzoru nad poborem dochodów i nad majątkiem państwowym w gotówce i w materjalach.

Art. 22.

Ministrowie przekazują Izbie sprawdzone przez władze administracyjne wykazy wpływów i wydatków, dokonanych przez funkcjonarjuszów państwowych w okresie budżetowym.

Art. 23.

Izba otrzymuje również sprawozdania rachunkowe kas państwowych z wyszczególnieniem ilości i jakości majątku, którego dotyczą.

Art. 24.

Izbie przesyłane są sprawozdania inspektorów i innych funkcjonarjuszów kontroli administracyjnej, jak również wszelkie sprawozdania roczne, w których władze administracyjne usprawiedliwiają się z pobranych dochodów.

Art. 25.

Winny być również składane Izbie sprawozdania, dotyczące wpływów i wydatków oraz stanu magazynów, jak również sprawozdania z czynności funkcjonarjuszów państwowych, którym powierzono zarząd majątkiem Państwa.

Rozdział III.

O wykonywaniu przez Izbę nadzoru nad kaucjami.

Art. 26.

Ażeby umożliwić Izbie wykonywanie nadzoru nad kaucjami, wszystkie władze i urzędy państwowe winny jej

przesyłać wykazy kaucyj, jakie obowiązani są składać rachmistrze państwowi, oraz wykaz tych kontrolerów z ramienia administracji, na których ciąży obowiązek nadzoru nad czynnościami rachmistrzów, nieobowiązanych do składania kaucji.

Art. 27.

Wizie Izby podlegają wszelkie zarządzenia o pobraniu kaucyj, jak również o ich zmniejszeniu, przeniesieniu lub skreśleniu.

Rozdział IV.

O badaniu sprawozdań rachunkowych ministrów.

Art. 28.

Sprawozdania rachunkowe, jakie każdy minister obowiązany jest składać w końcu okresu budżetowego, jak również ogólne sprawozdanie Centralnego Zarządu finansów winien minister finansów przed ich wniesieniem do Izby prawodawczych przesłać Izbie Obrachunkowej.

Art. 29.

Izba sprawdza sprawozdania rachunkowe ministrów i ogólne sprawozdanie Centralnego Zarządu finansów oraz porównywuje wyniki zarówno w dochodach, jak i w wydatkach, przez zestawienie ich z ustawą skarbową.

Izba sprawdza, czy poszczególne i ogólne wyniki sprawozdań rachunkowych są zgodne z właściwymi sprawozdaniami każdego zarządu państwowego i każdego urzędnika skarbowego, upoważnionego do pobierania dochodów i dokonywania wypłat.

Izba sprawdza również, o ile to uzna za konieczne, wszelkie pozycje i części sprawozdań oraz żąda dokumentów, jakie jej są potrzebne.

Art. 30.

Izba zwraca ministrowi finansów sprawozdania rachunkowe wraz ze swą uchwałą.

Art. 31.

Do wzmiankowanej uchwały winno być w związku z projektem ustawy o ostatecznem zatwierdzeniu zamknięcia budżetowego dołączone i przedstawione parlamentowi sprawozdanie, w którem Izba Obrachunkowa wyszczególni: powody, dla których na zleceniach wypłaty lub innych rozporządzeniach i dekretach położyła swą wzię z zastrzeżeniem, swoje uwagi o zastosowaniu się poszczególnych władz państwowych do obowiązujących przepisów administracyjnych i skarbowych, oraz zmiany i reformy, jakie wydają się Izbie niezbędne dla udoskonalenia ustaw i przepisów, dotyczących gospodarki i rachunkowości pieniężnej.

Art. 32.

Izba na zebraniach kolejalnych sprawdza ostatecznie i poświadcza sprawozdania rachunkowe ministrów i Centralnego Zarządu finansów, uchwała ostateczne zamknięcie budżetu i zatwierdza sprawozdanie, wymienione w artykule poprzednim.

Rozdział V.

Orzeczenia Izby o rachunkach.

Art. 33.

Izba w trybie sądowym wydaje orzeczenia o rachunkach skarbników, poborców, kasjerów i funkcjonariuszów, upoważnionych do poboru, wypłaty, przechowywania i zarządzania groszem publicznym, lub do czuwania nad wszelkim majątkiem państwowym.

Izba wydaje również orzeczenia o rachunkach skarbników i funkcjonariuszów innych instytucji publicznych, o ile to jest przewidziane w ustawach specjalnych.

Art. 34.

Izba, jako pierwsza i ostatnia instancja, wydaje orzeczenia o rachunkach skarbników, poborców, kasjerów i innych funkcjonariuszów administracji państwowej.

W drugiej zaś instancji Izba wydaje orzeczenia na skutek odwołania od uchwał, powziętych przez rady prefektur o rachunkach, których rozpatrywanie wchodzi w zakres ich czynności.

Art. 35.

Złożenie rachunku obowiązuje funkcjonariusza władzy pozwanej.

Izba może na wniosek prokuratora uchwalić wszczęcie postępowania sądowego; uchwała ta winna być podana do wiadomości funkcjonariusza władzy i określać termin złożenia rachunków w przypadkach:

- a) ustąpienia urzędnika z zajmowanego stanowiska;
- b) ujawnienia przez administrację braków w rachunkach;
- c) opóźnień w złożeniu rachunków w terminach określonych ustawami lub przepisami.

Art. 36.

Po upływie terminu, ustalonego do złożenia rachunku, Izba może na wniosek prokuratora skazać pozwanego przez siebie urzędnika administracyjnego za opóźnienie na karę pieniężną, nie przekraczającą połowy otrzymywanych przez niego poborów, prowizji lub wynagrodzenia, a jeżeli ten urzędnik nie otrzymuje żadnych poborów, prowizji lub wynagrodzenia, Izba może go skazać na zapłacenie kwoty, nieprzekraczającej 2000 lirów.

W zależności od stopnia przewinienia urzędnika Izba może zwrócić się do ministra, któremu on podlega, z wnioskiem o zawieszenie go w czynnościach lub o zwolnienie.

Powyższe zarządzenia Izby bynajmniej nie pozbawiają właściwych władz administracyjnych prawa stosowania środków dyscyplinarnych, jakich wymagają względy ostrożności.

O ile funkcjonariusz nadal odmawia złożenia rachunków, Izba na wniosek prokuratora poleca sporządzić te rachunki na koszt winnego urzędnika.

Art. 37.

Uwagi Izby o rachunkach będą stosownie do obowiązującego ustawodawstwa cywilnego komunikowane urzędni-

kowi administracyjnemu za pośrednictwem szefa władzy, której podlega, w miejscu jego zamieszkania lub pobytu.

Urzędnik może przedstawić swoje usprawiedliwienie w sposób i w terminie, przewidzianych w procedurze sądowej Izby.

Art. 38.

Jeżeli Izba przy badaniu rachunków stwierdzi wymuszenie, fałszerstwo lub oszustwo, to za pośrednictwem prokuratora generalnego zawiadamia o tych nadużyciach ministra Łaski i Sprawiedliwości oraz właściwego ministra celem wszczęcia dochodzenia sądowego i ukarania winnych tych nadużyć.

Art. 39.

Orzeczenia Izby o rachunkach są jawne; opinia prokuratora winna być zawsze wysłuchana.

Art. 40.

Jeżeli saldo rachunków wypada na korzyść urzędnika administracyjnego, to Izba zwalnia go od odpowiedzialności i — o ile uzna za właściwe — od kaucji oraz skreśla jego gwarancję hipoteczną. W razie przeciwnym Izba ustala wysokość długu urzędnika i jeżeli uzna za potrzebne, zaskądza pokrycie straty.

Art. 41.

Urzędnik może za pośrednictwem władzy, której podlega, złożyć zażalenie na orzeczenie Izby w terminie trzydziestodniowym od daty zawiadomienia go o tem orzeczeniu.

Nie są przyjmowane zażalenia w przypadkach, kiedy orzeczenie Izby o powetowaniu strat dotyczy rachunków, do których odnoszą się uwagi, podane do wiadomości funkcjonariusza w sposób, wskazany w art. 37.

Rozpatrywanie zażalenia nie wstrzymuje wykonania orzeczenia z wyjątkiem przypadków, kiedy je zawiesza sama Izba po wysłuchaniu opinii prokuratora i przed przejściem do rozprawy merytorycznej.

Art. 42.

Orzeczenia Izby mogą być unieważnione jedynie środkami nadzwyczajnymi:

- a) przez odwołanie się do kasacji;
- b) przez odwołanie się od orzeczenia.

Odwołanie może wnieść zarówno urzędnik, jak i prokurator, ale bynajmniej nie wstrzymuje ono wykonania zaskarżonego orzeczenia.

Art. 43.

Odwołanie się do kasacji może nastąpić jedynie z powodu pogwałcenia prawa lub niewłaściwego ujęcia sprawy.

Odwołanie należy skierować do Rady Państwa w terminie trzymiesięcznym od daty zawiadomienia o orzeczeniu z zachowaniem formalności, przewidzianych prawem i przepisami o Radzie Państwa.

Uchwała Rady winna być powzięta na posiedzeniu połączonych sekcji i przez jej prezesa zakomunikowana Izbie.

Jeżeli orzeczenie Izby będzie unieważnione, to Izba winna się podporządkować zasadom prawnym, przez Radę Państwa ustalonym.

Art. 44.

Urzędnik ma prawo w terminie trzyletnim odwołać się do Izby o cofnięcie jej orzeczenia:

- a) w razie stwierdzenia błędu co do istoty sprawy lub w obliczeniu;
- b) jeżeli przy badaniu innych rachunków lub w inny sposób stwierdzono nieprawidłowe lub podwójne zachowanie;
- c) jeżeli po wydaniu orzeczenia odnaleziono nowe dokumenty;
- d) jeżeli orzeczenie Izby opierało się na dokumentach fałszywych.

Rozprawę nad cofnięciem orzeczenia winna zawsze poprzedzać uchwała Izby w przedmiocie przyjęcia odwołania, powzięta po wysłuchaniu opinii prokuratora.

Po upływie trzech lat odwołanie w trzech ostatnich przypadkach może być wniesione w terminie 30-dniowym

od czasu stwierdzenia nieprawidłowego lub podwójnego zarachowania, od odnalezienia nowych dowodów lub od czasu otrzymania wiadomości o sfałszowaniu dokumentów, o ile nie nastąpiło przedawnienie (po 30 latach).

Art. 45.

W przypadkach i w terminach, wyszczególnionych w artykule poprzednim, odwołanie orzeczenia nastąpić również może bądź z urzędu, bądź na wniosek prokuratora niezależnie od woli urzędnika rachunkowego.

Art. 46.

Odwołanie orzeczenia dotyczy tylko zakwestjonowanych pozycji rachunku i wynikających stąd sprostowań.

Art. 47.

Orzeczenie Izby winien prokurator przesłać do wykonania ministrowi, któremu podlega apelujący urzędnik.

Art. 48.

Wykonanie orzeczeń Izby jest unormowane zakresem kompetencji, środkami i formalnościami, przewidzianymi w ustawie o poborze podatków bezpośrednich.

W każdym razie Izbie przysługuje prawo wydawania opinii w kwestjach, dotyczących interpretacji jej orzeczeń.

Część III.

Przepisy ogólne i przejściowe.

Art. 49.

Wydany na wniosek ministra finansów w porozumieniu z Izłą Obrachunkową dekret królewski ustali:

- a) przepisy procedury sądowej Izby;
- b) zasady postępowania przy sprawdzaniu i zatwierdzaniu rachunków władz administracyjnych.

Art. 50.

Do czasu wydania właściwej ustawy Izba Obrachunkowa w trybie obrad kolegjalnych ustali regulamin tym-

czasowy, obejmujący sposoby wykonywania czynności, do jakich jest powołana.

Prezes Izby wyda regulamin, normujący porządek wewnętrznego urzędowania biur i sekretarjatu Izby, czynności woźnych, wydatki biurowe i wszystko, co jest niezbędne do wykonania ustawy niniejszej.

Art. 51.

Znosi się Izby Obrachunkowe w Turynie, Florencji, Neapolu i w Palermo. Do czasu wydania właściwej ustawy ogólnej nie będą wprowadzone żadne zmiany względem sekcji do sporów administracyjnych w Neapolu i Palermo.

Art. 52.

Komisje tymczasowe, mianowane dekretem królewskim na wniosek ministra finansów, przeprowadzą w Turynie, Florencji, Neapolu i w Palermo rewizję rachunków, dotyczących roku 1861 i lat poprzednich.

W ten sam sposób skutecznie należy obrachunek i rewizję rachunków zaległych z okresów budżetowych przed r. 1860, które to rachunki należały do kompetencji Izby Obrachunkowej w Parmie.

Uchwały tych komisji będą złożone w archiwum Izby Obrachunkowej.

Sprawy bieżące Izby Obrachunkowej w Turynie przejmie niezwłocznie i nadal prowadzić będzie Państwowa Izba Obrachunkowa zgodnie z przepisami ustawy niniejszej.

Art. 53.

Do czasu ogłoszenia ogólnej ustawy uposażeniowej Izba Obrachunkowa winna stosować się w tym względzie do przepisów, obowiązujących obecnie w różnych prowincjach Państwa.

Art. 54.

Ustawa niniejsza wejdzie w życie w dwadzieścia dni po jej ogłoszeniu.

Rozkazujemy, by ustawa niniejsza, opatrzona pieczęcią państwową, była ogłoszona w oficjalnym Zbiorze ustaw

i dekretów Królestwa Włoskiego i aby każdy, czym to jest obowiązkiem, przestrzegał jej jako prawa państwowego.

Dan w Turynie w dniu 14 sierpnia 1862 r.

(—) *WIKTOR EMANUEL.*

(miejsce pieczęci).

Wielki Pieczętarz.

(—) *R. Conforti*

(—) *Quintino Sello.*

=====

Ustawa z dnia 15 sierpnia 1862 r.

zmieniająca art. 18 ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r.
w przedmiocie utworzenia Izby Obrachunkowej.

Wiktor Emanuel II

z łaski Bożej i z woli Narodu Król Włoski,

Senat i Izba Deputowanych zatwierdziły

My potwierdziliśmy i obwieszczamy
co następuje:

Artykuł jedyny.

Art. 18 Ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r. № 800
otrzymuje brzmienie następujące:

„Izba Obrachunkowa przesyłać będzie co piętnaście
dni biurom Senatu i Izby Deputowanych wykaz zareje-

strowanych wiz, udzielonych z zastrzeżeniem, dołączając do tego wykazu właściwe uchwały”.

Rozkazujemy i t. d.

Dan w Turynie w dniu 15 sierpnia 1867 r.

(—) *WIKTOR EMANUEL*

Ustawa z dnia 9 lipca 1905 r. № 361

**zmieniająca statut organiczny Izby Obrachunkowej
z dnia 14 sierpnia 1862 r. № 800.**

Wiktor Emanuel III i t. d.

Senat i Izba Deputowanych zatwierdziły

My potwierdziliśmy i obwieszczamy
co następuje:

Art. 1.

Izba Obrachunkowa, utworzona na mocy ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r. № 800 powiększa się o jedną sekcję, w skład której wchodzi prezes i czterej radcowie.

Ponadto dodaje się trzech referentów.

Skład magistratury i urzędników Izby Obrachunkowej ustalony jest w granicach, wyszczególnionych w załączonej tabeli.

Art. 4.

W związku z utworzeniem nowej sekcji Izba Obrachunkowa w trybie obrad kolegjalnych poczyni właściwe zmiany w regulaminie, o którym mowa w art. 50 ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r.

Dekret Królewski

z dnia 18 listopada 1923 r. № 2441.

Zmiany w ustawie o Izbie Obrachunkowej.

Art. 1.

Artykuły 10, 14, 19, 20 i 23 ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r. № 800 o organizacji Izby Obrachunkowej są zastąpione następującymi artykułami:

Art. 10. Izba Obrachunkowa zgodnie z ustawą i z rozporządzeniami:

wykonywuje kontrolę wydatków Państwa, czuwa nad pobieraniem dochodów państwowych, czuwa nad prawidłowością gospodarki urzędników państwowych groszem i majątkiem publicznym, bada ogólne sprawozdanie budżetowe administracji państwowej oraz sprawozdania podległych jej kontroli instytucyj autonomicznych, przed przedstawieniem tych sprawozdań parlamentowi, przegląda rachunki, jakie powinni zwrócić wszyscy ci, którzy bądź zarządzają pieniędzmi lub innemi wartościami państwowemi, bądź sprawują władzę nad innemi instytucjami publicznemi, ustanowionemi przez prawo, oraz pociąga do odpowiedzialności sądowej tych, których gospodarkę z jakiegokolwiek bądź powodu uznała za nieprawidłową.

Art. 14. Jeżeli Izba uzna jakikolwiek z przesłanych jej aktów i dekretów za niezgodny z obowiązującemi ustawami i rozporządzeniami, to odmawia swej wizy, uzasadniając należycie powody tej odmowy. Uchwałą, stanowiącą o odmowie wizy, prezes Izby przesyła właściwemu ministrowi, a gdy ten nie zgadza się z tą uchwałą, rozpatruje ją Rada Ministrów.

Jeżeli Rada Ministrów postanowi wprowadzić w życie akt lub dekret, to Izba będzie wezwana do ich uchwalenia,

o ile zaś nie znajdzie powodów do zmiany uprzednio zajętego stanowiska, to winna ten akt wzgl. dekret zarejestrować i położyć na nim wizę z zastrzeżeniem.

W czasie zmiany gabinetu, powyższe postanowienie nie ma zastosowania. W stosunku do aktów, których rejestracji nie żądano od Izby do dnia dymisji gabinetu, prawo do postawienia tego żądania przysługuje nowemu gabinetowi.

Izba nie położy swej wizy na zleceniu wypłaty i w ten sposób unieważni to zlecenie bądź jeżeli ono dotyczy wydatku, przekraczającego właściwy kredyt budżetu, bądź gdy Izba uzna, że rozchód, na jaki opiewa zlecenie, należałoby raczej odnieść na pozostałości budżetowe niż na budżet okresu bieżącego, lub odwrotnie, lub na pozycję, w której kredyt jest wyczerpany, zamiast na pozycję, wykazaną w zleceniu ministerstwa, które to zlecenie wydało.

Odmowa Izby będzie ostateczna:

a) dla dekretów nominacyjnych i promocyjnych, dotyczących urzędników jakiejkolwiek kategorii lub stopnia służbowego, jeżeli te zarządzenia przekraczają granice ustalonych etatów,

b) dla zleceń, dotyczących otwarcia kredytu na ręce urzędników, których upoważniono do uskuteczniania wydatków, jeżeli suma, na jaką opiewa zlecenie, przekracza granice, określone przez ustawę.

Art. 19. Izba Obrachunkowa otrzymuje do wizy i do zarejestrowania wszystkie dekrety, które bądź zatwierdzają umowy na sumy powyżej 20 000 lirów, bądź upoważniają do wydatków powyżej 10 000 lirów, jeżeli upoważnienie nie nastąpiło jednocześnie z wydaniem zlecenia wypłaty. Izbie Obrachunkowej winny być również przesłane wszelkie dekrety nominacyjne, promocyjne i zwalniające urzędników ze służby, tudzież dekrety, wyznaczające uposażenia i inne stałe wydatki na rachunek Państwa.

Art. 20. Zlecenia płatnicze, dotyczące wydatków państwowych, zarządzenia o otwarciu kredytów na ręce urzędników, upoważnionych do uskuteczniania wydatków, jak również inne zlecenia wypłat winny być wraz z dowodami usprawiedliwiającymi przesyłane Izbie Obrachunkowej do wizy.

Dla wykonywania kontroli tych zleceń Izba Obrachunkowa może wydelegować do urzędów państwowych swego przedstawiciela, który będzie jej przysyłał codziennie wtórniki zawizowanych przez siebie zleceń płatniczych, wraz z wykazami wszelkich innych zleceń, na jakich położył swą wizę. Na podstawie danych, zawartych we wtórnikach asygnacji i we wzmiankowanych wykazach, Izba Obrachunkowa będzie prowadziła własne zapisy.

Wyznaczeni do tych czynności rewizyjnych urzędnicy nie mogą pozostawać przy tym samym urzędzie państwowym dłużej niż rok.

Ustawa wyszczególnia przypadki, w których wiza winna poprzedzać wypłatę, oraz przypadki, kiedy może nastąpić po wypłacie.

Izbie Obrachunkowej są również przesyłane do kontroli sprawozdania rachunkowe wraz z dowodami usprawiedliwiającymi, składane przez urzędników, upoważnionych do uskuteczniania wydatków.

Przepisy o wykonaniu niniejszego artykułu będą umieszczone w rozporządzeniu, jakie będzie wydane na wniosek ministra finansów w porozumieniu z Izbą Obrachunkową.

Art. 23. Izba Obrachunkowa mocą swojej kompetencji wydaje orzeczenia o rachunkach skarbników, porców, kasjerów i urzędników, powołanych do pobierania dochodów, uskuteczniania wypłat oraz do nadzoru i zarządzania groszem publicznym lub do czuwania nad wszelkim majątkiem państwowym.

Izba wydaje również orzeczenia o rachunkach skarbników i funkcjonariuszów innych instytucji publicznych, o ile jest do tego uprawniona specjalnymi ustawami.

Gdy po dokładnem sprawdzeniu powyżej wzmiankowanych rachunków urzędnik, wyznaczony do ich zreferowania, nie ujawni żadnej nieprawidłowości na niekorzyść rachmistrza, wówczas następuje zatwierdzenie tych rachunków bądź na mocy dekretów zwalniających od odpowiedzialności, bądź na zasadzie orzeczeń o prawidłowym zachowaniu, a nawet orzeczeń zbiorowych, wydanych przez prezesa sekcji i zanotowanych na sprawozdaniu tegoż referenta po uprzednim zawiadomieniu prokuratora generalnego o zapadłej uchwale.

Art. 2.

Upoważnia się Rząd Królewski do ogłoszenia tego prawa o organizacji Izby Obrachunkowej po uprzednim zasięgnięciu opinii Rady Stanu i tej Izby.

Art. 3.

Dekret niniejszy uzyska moc obowiązującą z dniem ogłoszenia w Gazecie Urzędowej Królestwa z wyjątkiem zmiany art. 20 ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r. № 800, która będzie stosowana począwszy od dnia 1 lipca 1924 r.

Rozkazujemy, aby dekret niniejszy, opatrzony pieczęcią państwową, był wydrukowany w urzędowym Zbiorze ustaw i dekretów Królestwa Włoskiego i nawiązujemy wszystkich i każdego z osobna, kogo ten dekret dotyczy, do jego przestrzegania i czuwania nad jego wykonaniem.

Dan w Rzymie, w dniu 18 listopada 1923 r.

(—) *WIKTOR EMANUEL*

(—) *Mussolini — De' Stefani*

**Regulamin Izby Obrachunkowej
ustalający zakres jej czynności i uprawnień,
bezsparnie jej przynależnych.**

przyjęty na posiedzeniu z dn. 2 lipca 1913 r. i zmodyfikowany na posiedzeniach z dni:

25 czerwca 1915 r.
31 sierpnia 1917 r.
8 marca 1918 r.
30 stycznia 1920 r.
17 czerwca 1920 r.
31 marca 1922 r.
2 czerwca 1922 r.
17 listopada 1922 r.

Z uwagi na ustawę z dn. 14 sierpnia 1862 r. № 800,
z uwagi na ustawę z dn. 9 lipca 1905 r. № 361,
z uwagi na paragraf 28 ustawy z dn. 25 czerwca 1908 r. № 290,
z uwagi na paragraf 58 zatwierdzonej dekretem królewskim z dn. 17 lutego 1884 r. № 2016 ustawy o ogólnej administracji i rachunkowości państwowej,
z uwagi na ustawę z dn. 22 czerwca 1913 r. № 664, —

Izba Obrachunkowa na Zebraniu Ogólnem połączonych sekcji postanowiła zatwierdzić niniejszy regulamin, ustalający zakres czynności Izby i sposób postępowania przy wykonywaniu uprawnień, bezspornie jej przynależnych.

Rozdział I.

O podziale czynności Izby Obrachunkowej pomiędzy poszczególne jej sekcje.

Art. 1.

Podział czynności pomiędzy cztery sekcje, z jakich składa się Izba Obrachunkowa, ustalony jest w artykułach następujących.

Art. 2.

Sekcji I-ej powierzona jest kontrola akt Ministerstw: Skarbu (łącznie z pomocą i emeryturami dla wojskowych), Finansów, Spraw Wewnętrznych, Ziemi Wyzwolonych, Spraw Zagranicznych, Kolonij, Robót Publicznych, Marynarki i Kolei Żelaznych, Sprawiedliwości oraz Ministerstwa Wyznań wraz z zarządem funduszu wyznań, funduszu dobroczynności publicznej miasta Rzymu i t. p.

Prócz tego sekcja I czuwa nad poborem dochodów publicznych i wykonywuje kontrolę akt, dotyczących:

- a) dochodów,
- b) długu państwowego,
- c) kasy pożyczkowo-oszczędnościowej,
- d) instytucji ubezpieczeniowych,
- e) rachunkowości skarbowej,
- f) funduszu emigracyjnego,
- g) bonów skarbowych,
- h) specjalnej kasy skarbowej dla obligacji państwowych,
- i) wydatków stałych i rent dożywotnich,
- k) administracji państwowych kolei żelaznych,
- l) składów i magazynów państwowych.

Art. 3.

Sekcji II powierzona jest kontrola akt Ministerstw: Wojny, Marynarki, Oświecenia Publicznego, Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Pracy i Spraw Społecznych oraz Ministerstwa Poczt, Telegrafów i Telefonów.

Art. 4.

Sekcja III posiada następujący zakres działania:

- a) orzecznictwo w sprawach, dotyczących rachunków rachmistrzów państwowych i odpowiedzialności urzędników państwowych na zasadzie ustaw i rozporządzeń,
- b) orzecznictwo w rekursach, dotyczących rachunków skarbników komunalnych i skarbników instytucji samorządowych i dobroczynnych, jak również orzecznictwo w sprawach odpowiedzialności administratorów tych instytucji,

c) orzecznictwo w I instancji o rachunkach skarbników prowincjonalnych i o odpowiedzialności zarządów prowincjonalnych, tudzież o rachunkach politechniki królewskiej w Turynie,

d) orzecznictwo w rekursach egzekutorów komunalnych co do niemożności ściągnięcia podatków bezpośrednich,

e) czuwanie nad wpłatą kaucyj, jakie obowiązani są wносить urzędnicy rachunkowi i inni urzędnicy państwowi, oraz kontrola rozporządzeń o mianowaniu, zwolnieniu lub usunięciu urzędników państwowych.

Art. 5.

Sekcja IV wykonywuje następujące czynności:

a) kontrolę nad dekretemi i rozporządzeniami, które stanowią o przeniesieniu w stan spoczynku lub o zwolnieniu urzędników państwowych tak cywilnych, jak i wojskowych na lądzie i morzu niezależnie od ich stopnia służbowego i od urzędu państwowego, któremu podlegają,

b) wypłatę emerytur, rent lub odszkodowań, ciążących całkowicie lub w części na budżecie Państwa,

c) badanie zarządzeń, dotyczących wypłacania emerytur przez instytucje dobroczynne, i dekrety ministerjalnych, przyznających prawo do pobierania emerytur z funduszu wyznań, z budżetu dobroczynności miasta Rzymu i t. p.

Art. 6.

Personel biura prokuratora generalnego przy Izbie Obrachunkowej składa się prócz niego samego z wiceprokuratora i trzech referentów w charakterze zastępców; w razach wyjątkowych prezes Izby na żądanie prokuratora ma prawo powiększyć liczbę referentów.

Art. 7.

Referentom, urzędującym w sekcji III-ej, mogą być przydzieleni do pomocy inni urzędnicy Izby, ale oni sami są odpowiedzialni za dokładność badań i sprawozdań oraz za wnioski, jakie składają Izbie. Wezwani do współpracy z referentami urzędnicy tworzą oddzielne biuro, podległe dyrektorowi I-go oddziału (sekretarjat sekcji III-ej).

Prezydjum Izby może referentom sekcji III-ej powierzyć inne czynności, niezależnie od tych, jakie spełniają.

Art. 8.

Czterem sekcjom Izby Obrachunkowej podlega 18 oddziałów, a mianowicie:

Sekcji I-ej podlegają:

oddział kontroli akt Ministerstwa Finansów;
oddział kontroli akt Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Ziem Wyzwolonych, Kolonij, Komisarjatu Emigracyjnego oraz Wyznań Religijnych;
oddział kontroli akt Ministerstwa Sprawiedliwości;
oddział kontroli zarządu funduszu wyznań, dobroczynności miasta Rzymu i t. p.;
oddział kontroli akt Ministerstwa Robót Publicznych;
oddział kontroli i rachunkowości wydatków stałych;
oddział kontroli i sprawdzania rachunków długu dożywotniego, łącznie z emeryturami wojennymi;
oddział kontroli faktycznej składów i magazynów państwowych;
oddział kontroli akt Ministerstwa Skarbu, w tem: pomoc udzielana wojskowym, emerytury wojenne oraz nadzór nad poborem dochodów ¹⁾.

Sekcji II-ej podlegają:

oddział kontroli Ministerstw: Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Pracy i Spraw Społecznych;
oddział kontroli Ministerstwa Spraw Wojskowych;
oddział kontroli Ministerstwa Oświecenia;
oddział kontroli Ministerstwa Poczt, Telegrafów i Telefonów;
oddział kontroli Ministerstwa Marynarki.

¹⁾ Sekcji I-ej podlegają ponadto cztery Urzędy Kontroli, działające nazewnątr Izby i ustanowione:

a) przy Dyrekcji Generalnej Długu Publicznego,
b) przy Dyrekcji depozytów i pożyczek,
c) przy Dyrekcji Kasy instytucyj dobroczynnych,
d) przy Dyrekcji Państwowych Kolei Żelaznych,
oraz jedna delegacja przy specjalnej Kasie Skarbowej dla obligacyj państwowych w Rzymie.

Sekcji III-ej podlega jeden oddział jako sekretarjat sekcji.

Sekcji IV-ej podlegają:

oddział, stanowiący sekretarjat sekcji, a jednocześnie mający za zadanie opracowywanie wniosków w sprawach emerytalnych, dotyczących urzędników cywilnych, oraz badanie dekretów o zwalnianiu tych urzędników ze służby państwowej;

oddział do opracowywania wniosków w sprawach emerytalnych, dotyczących personelu administracji wojskowej, oraz badanie dekretów o zwalnianiu urzędników tej administracji ze służby.

Na czele każdego oddziału i każdego wewnętrznego biura kontroli stoi referent, którego w razie potrzeby zastępuje sekretarz, wyznaczony dla każdego biura na mocy art. 1 ustawy z dnia 23 października 1919 r.

Art. 9 (dodatkowy).

Do pomocy referentom sekcji III mogą być dodani inni urzędnicy, którzy im całkowicie podlegają tak długo, dopóki trwają ich funkcje pomocnicze; jednak tylko referenci ponoszą odpowiedzialność za dokładność sprawdzeń i sprawozdań, oraz za składane Izbie wnioski.

Art. 10.

Zatwierdzone przez Izbę instrukcje określają zarówno obowiązki referentów i innych urzędników, stojących na czele urzędów zewnętrznych lub delegowanych do czuwania nad niektórymi urzędami państwowymi, jak i sposób wykonywania kontroli.

Rozdział II.

Sekretarjat Generalny.

§ 1.

Sekretarz naczelny.

Art. 11.

Sekretarz naczelny otrzymuje bezpośrednio od prezesa Izby polecenia i instrukcje, dotyczące: czynności se-

sekreterjatu Izby, rozkładu zajęć biurowych, korespondencji, przeznaczonej do podpisu prezesa, podziału spraw pomiędzy sekcje, oraz wszelkie zarządzenia w sprawach personalnych dla urzędów wewnętrznych i zewnętrznych.

Art. 12.

Sekretarz naczelny czuwa przede wszystkim nad sprawami personalnymi urzędników w służbie wewnętrznej i zewnętrznej, składa prezesowi wnioski co do sposobu wykorzystania naczelników i innych urzędników, oraz dostarcza Izbie wiadomości, potrzebnych do uchwał lub wniosków w zakresie spraw personalnych.

Art. 13.

Sekretarz naczelny obowiązany jest również mieć baczność, by wydane przez Izbę orzeczenia oraz wykazy wiz, udzielonych z zastrzeżeniem, dostarczane były regularnie co 15 dni biurom prezydjalnemu Senatowi i Izbie Deputowanych (stosownie do ustawy z dnia 15 sierpnia 1867 r. № 3853) i aby w ten sam sposób przesyłane były zlecenia, przewidziane w art. 58 ustawy o rachunkowości i w art. 327 właściwego rozporządzenia wykonawczego, a wreszcie by w terminach, określonych w art. 10 tejże ustawy, Izba otrzymywała wykazy umów, o których Rada Państwa wypowiedziała już swoją opinię.

Art. 14.

Sekretarz naczelny pilnuje personelu urzędów wewnętrznych i zewnętrznych Izby pod względem przestrzegania godzin pracy i karności i składa o tem raport prezesowi; nie zwalnia to jednak od odpowiedzialności dyrektorów tych urzędów, jak tego wymaga art. 36 regulaminu służbowego. Sekretarz naczelny czuwa także nad postępowaniem prac w biurach i zdaje o tem sprawę prezesowi.

Pod bezpośrednią władzą sekretarza naczelnego znajdują się:

a) biuro, prowadzące wtórnik księgi głównej, oraz wtórnik rejestrów pozycji kredytów komunalnego i prowincjonalnego;

- b) dział gospodarczy,
- c) archiwum główne,
- d) biblioteka,
- e) sekretariat zjednoczonych sekcji,
- f) sekretariat sekcji I-ej i II-ej.

Art. 15.

Do sekretariatu generalnego przydzielony jest referent, który bez względu na starszeństwo w służbie podlega sekretarzowi naczelnemu i zastępuje go w razie potrzeby.

Rozdział III.

O sposobie postępowania sekcji przy wykonywaniu powierzonych im czynności.

§ 1. *Postanowienia ogólne.*

Art. 16.

Prezes Izby przewodniczy sekcji I-ej.

Prezesi sekcji, radcowie i referenci poszczególnych sekcji i urzędów mianowani są przez prezesa Izby w porozumieniu z Radą Naczelną.

Art. 17.

Każdy prezes zwołuje zebrania powierzonej mu sekcji i przewodniczy na nich.

W razie nieobecności prezesa zastępuje go najstarszy służbą radca tejże sekcji.

Art. 18.

W razie potrzeby rozpatrzenia i rozstrzygnięcia kwestyj spornych w zakresie kontroli prezes Izby może z własnej inicjatywy lub na wniosek prezesów sekcji zwołać je na posiedzenie wspólne.

Art. 19.

Sprawozdania radców sekcij mogą być ustne lub piśmienne.

Powzięte na naradach sekcyjnych uchwały wraz z niezbędnymi motywami powinny być wpisane do protokołu każdej sekcji.

Art. 20.

W razie równości głosów w obradach kolegjalnych od głosowania wstrzymuje się ten z młodszych służbą członków kolegium, który nie jest referentem sprawy.

Art. 21.

Sekcje I i II mają wspólny sekretariat przy sekretarjacie generalnym, gdy każda z pozostałych sekcij posiada własny sekretariat.

Sekretarz naczelny pełni czynności sekretarza sekcji I. Obowiązki sekretarza sekcji II pełni referent, wyznaczony przez prezesa sekcji.

Obowiązki sekretarza sekcji III pełni referent, stojący na czele sekretarjatu tej sekcji, czynności zaś sekretarza sekcji IV — wyznaczony w tym celu przez prezesa sekcji referent, zarządzający jednym z oddziałów wypłat emerytalnych.

W razie nieobecności sekretarza lub ich zastępców z urzędu prezes sekcji w każdym poszczególnym przypadku wyznacza urzędnika tej sekcji na zastępcę.

Art. 22.

Każda sekcja prowadzi dziennik, do którego w porządku chronologicznym wpisywana jest wpływająca korespondencja oraz uwidocznione jej data i dalszy bieg.

Art. 23.

Prócz przepisowych rejestrów każda sekcja prowadzi książkę, w której notuje ważniejsze wyniki swoich obrad i uchwał.

Art. 24.

Wysyłaną przez sekcję korespondencję i uchwały sekcji podpisuje właściwy prezes, a w jego zastępstwie najstarszy radca tej sekcji.

Z ministrami koresponduje prezes Izby; on też zawiadamia ministrów o uchwałach Izby i jej sekcij.

Art. 25.

Najstarszy służbą prezes sekcji zastępuje prezesa Izby w razie jego nieobecności i podpisuje za niego korespondencję z wyjątkiem spraw, jakie prezes Izby zastrzega sobie do osobistego załatwienia.

§ 2. *Regulamin specjalny dla sekcij I i II.*

Art. 26.

Prezesi sekcij I i II powierzają każdemu z radców zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad jednym lub dwoma oddziałami Izby z prawem podpisywania poświadczeń i rejestracyj.

Art. 27.

Oddziały Izby sprawdzają dekrety królewskie, ministerjalne i rozporządzenia innych władz, zlecenia i wszelkie akty przedstawione przez urzędy, podległe ich kontroli, a po stwierdzeniu, że te rozporządzenia zgodne są z prawem, przedstawiają je odpowiedniemu radcy.

W razie stwierdzenia w tych dekretach, zleceniach lub aktach jakichkolwiek nieprawidłowości lub niezgodności z istniejącymi prawami lub przepisami oddziały Izby opatrują je swojemi uwagami i po dokonaniu wizy przez radcę odsyłają do ministerstw względnie podległych im urzędów.

Jeżeli władze nie uskutecznią poprawek w tych dekretach i aktach, ograniczając się jedynie do usprawiedli-

wienia lub do wyjaśnienia kwestji spornej, to radca bądź rejestruje te dokumenty, bądź przedstawia je sekcji. Sekcja może dokonać również częściowej rejestracji t. zn. zarejestrować części dekretów, jakie uzna za prawidłowe. Radca według swego uznania przedstawia sekcji wszelkie inne sprawy i może jeszcze poddać je badaniu przed ostatecznem załatwieniem.

Jeżeli sekcja uważa za konieczne odmówić rejestracji lub wstrzymać się z nią do czasu otrzymania bardziej wyczerpujących wyjaśnień, to uzasadnia powody takiego postępowania w swojej uchwale.

Uchwałę swą sekcja przesyła ministrowi, od którego pochodzi akt lub rozporządzenie, i jeżeli minister, opierając się na uchwale Rady Ministrów, nalega na wprowadzenie w życie swego rozporządzenia w myśl art. 14 ustawy z dnia 14 sierpnia 1862 r., a sekcja pozostaje przy swojej opinji, to Izba na zebraniu ogólnem orzeka, czy może na akcie lub rozporządzeniu położyć swą wzię z zastrzeżeniem.

Art. 28.

Jeśli dekret lub rozporządzenie zawiera między innemi postanowienie, dotyczące rachunków sądowych lub kaucyj, to właściwa sekcja winna przed zarejestrowaniem przekazać je sekcji III do opinji.

Dekrety i rozporządzenia, dotyczące wypłaty emerytury lub przeniesienia w stan spoczynku, winny być przed zarejestrowaniem przesyłane sekcji IV do zbadania i opinji.

§ 3. Regulamin specjalny dla sekcji III.

Art. 30.

Sekcji III powierzone jest badanie dekretów i rozporządzeń, dotyczących wyłącznie rachunkowości; ponadto wydaje ona w myśl art. 28 opinję o aktach, przekazanych jej przez inne sekcje.

Art. nowy i ostatni ustęp art. 14.

Prezes sekcji rozdaje radcom i referentom swojej sekcji orzeczenia specjalne prokuratora generalnego Izby i rachmistrzów, a ponadto rozdziela pomiędzy referentów otrzymane od rachmistrzów poszczególnych urzędów państwowych raporty sądowe oraz rachunki skarbników prowincjonalnych i rachunki skarbnika politechniki królewskiej w Turynie.

Art. 31.

Jednemu z radców sekcji III powierzone jest zwierzchnie kierownictwo kontroli kaucyj.

Art. 32.

Skreślony.

§ 4. Regulamin specjalny dla sekcji IV.

Art. 33.

Kontrola i rejestracja dekretów i akt w przedmiocie przeniesienia w stan spoczynku lub zwolnienia ze służby urzędników państwowych cywilnych i wojskowych na lądzie i morzu, wykonywane są w myśl art. 26 i 27 przez właściwe oddziały sekcji IV.

Kontrolę i rejestrację dekretów i akt, wyszczególnionych w p. c art. 5, wykonywują oddziały i podległe biura według powyżej wymienionych przepisów.

W ten sam sposób należy postępować przy badaniu akt, nadsyłanych sekcji IV stosownie do ustępu drugiego art. 28.

Art. 34.

Projekty wypłat emerytalnych i inne sprawy, o jakich mowa w artykule poprzednim, prezes sekcji IV daje

do zbadania radcom, którzy je następnie wnoszą pod obrady sekcji zgodnie z regulaminem, zatwierdzonym dekretem królewskim z dn. 5 września 1895 r. № 603.

Rozdział IV.

Zebrania Ogólne.

Art. 35.

Prezes Izby lub w jego zastępstwie prezes sekcji zwołuje zebranie ogólne wszystkich sekcji zgodnie z art. 7 ustawy z dn. 14 sierpnia 1862 r. № 800.

Art. 36.

Prokurator generalny bierze udział w zebraniu ogólnym, o ile są na niem omawiane sprawy, w których winna się wypowiedzieć Prokuratorja Państwa, albo gdy zmuszony jest złożyć Izbie jakiekolwiek oświadczenie lub przedstawić żądanie; w tym przypadku prokurator generalny ma prawo prosić prezesa Izby o zwołanie zebrania ogólnego.

Art. 37.

Sekretarz naczelny prowadzi protokół na zebraniu ogólnym.

Rozdział V.

Rada Naczelna (Prezydjum).

Art. 38.

Prezes Izby według swego uznania zwołuje Radę prezesów sekcji.

Prokurator generalny bierze udział w tej Radzie zależnie od spraw, jakie będą na niej omawiane.

Sekretarz naczelny prowadzi protokół posiedzeń Rady.

Art. 39.

Do obowiązków Rady Naczelnej należy rozpatrzenie wniosków, dotyczących budżetu Izby.

Rada Naczelna omawia i decyduje o wypłacie swoim urzędnikom zapomóg na wypadek choroby lub na inne potrzeby, a w nagłych przypadkach prezes Izby może bezpośrednio wydać podobne zarządzenie.

Rozdział VI.

Gospodarka wewnętrzna Izby.

Art. 39—bis.

Prezes Izby osobiście lub za pośrednictwem delegowanego przez siebie radcy czuwa nad wewnętrzną gospodarką Izby, nad archiwami, biblioteką i nad wydatkami Izby.

Sprawozdanie rachunkowe o wydatkach gospodarczych winno być w ciągu 5 dni po upływie okresu budżetowego wraz z dowodami usprawiedliwiającymi złożone sekretarjowi generalnemu. Następnie sprawozdanie to winno być przedstawione zebraniu ogólnemu przez radcę, którego w tym celu wyznacza prezes Izby.

Postanowienia ogólne.

Art. 40.

Izba ma prawo poczynić w tym regulaminie wszelkie zmiany, jakie uzna za wskazane.

Art. 41.

Wszelkie rozporządzenia, sprzeczne z regulaminem niniejszym, tracą moc obowiązującą.

Art. 42.

Regulamin niniejszy wchodzi w życie po upływie 5 dni po jego ogłoszeniu w Państwowym Dzienniku Urzędowym.

Zatwierdzony przez Izbę Obrachunkową na zebraniu ogólnem połączonych sekcji w dniu 2 lipca 1913 r.

Prezes (—) *di Broglio*

Sekretarz naczelny (—) *E. Mazzoccolo*.

CZECHOSŁOWACJA.

Podstawą ustroju i zakresu działania Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego (Nejvyšší Účetní Kontrolní Úřad) jest ustawa, uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 20 marca 1919 r.

Według tej ustawy Najwyższy Kontrolny Urząd powołany jest do nadzoru nad gospodarką państwową, nad majątkiem i długami państwowymi. Kontroli Najwyższego Urzędu podlegają rachunki władz, urzędów i instytucji państwowych, dotyczące pieniędzy, materiałów i wogóle majątku państwowego, oraz rachunki fundacyj, zakładów i towarzystw, dotowanych przez państwo lub administrowanych przez organa państwowe.

Wykonywując kontrolę, Najwyższy Urząd Obrachunkowy obowiązany jest badać, czy dochody i wydatki mają podstawę prawną, czy są należycie zarachowane i czy czynności władz i urzędów były wykonane z należytą oszczędnością pod względem gospodarczym. Władze, urzędy i instytucje podległe Kontroli obowiązane są dostarczać Najwyższemu Urzędowi Kontrolnemu na żądanie rachunki i dowody usprawiedliwiające. Najwyższy Urząd ma również prawo żądać przedstawienia rachunków zgłaszającym się do urzędów delegatom Kontroli i wykonywać u władz administracyjnych pod dozorem owych delegatów kontrolę kas i zasobów.

Ujawnione usterki i uchybienia Najwyższy Urząd Obrachunkowy podaje do wiadomości właściwej władzy centralnej, która jest obowiązana usunąć uchybienia i o swych zarządzeniach zawiadomić Najwyższy Urząd w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące. Jeśli w tym czasie odpowiedź nie nastąpiła i między Najwyższym Urzędem Kon-

trolnym a właściwą władzą nie doszło do porozumienia w sprawie spornej, to sprawę rozpatruje Rada Ministrów, w której obradach w tym przypadku prezes Najwyższego Urzędu Kontrolnego obowiązany jest brać udział. Gdyby i na Radzie Ministrów nie doszło do porozumienia—sprawa winna być przedstawiona Zgromadzeniu Narodowemu łącznie z rocznem zamknięciem rachunkowem.

Najwyższy Urząd Kontrolny obowiązany jest wykonywać kontrolę długów państwowych i w tym celu bada, czy wszystkie czynności związane z emisjami są zgodne z ustawami i przepisami obowiązującymi, oraz czy są należycie zaksięgowane. Prezes Najwyższego Urzędu Kontrolnego kontrasygnuje zapisy dłużne Państwa (co jest koniecznym warunkiem ich ważności), ma dostęp do miejsca, w którym te zapisy są przechowywane i wydaje je ministrowi Skarbu w miarę postanowień właściwej upoważniającej ustawy, przejmując zapisy dłużne Państwa przeznaczone do amortyzacji i wydaje rozporządzenie o ich zniszczeniu. Najwyższy Urząd Kontrolny czuwa również, czy wybijanie i obieg monet odbywa się w granicach przewidzianych w ustawie. O obiegu drobnych monet (bilonu), jak również o stanie długów państwowych Najwyższy Urząd Kontrolny wydaje co kwartał obwieszczenia.

Władze asygnujące składają Najwyższemu Urzędowi Kontrolnemu miesięczne wykazy dochodów i wydatków, a po upływie okresu budżetowego — roczne rachunki z przedstawieniem całokształtu gospodarki pieniężnej w porównaniu z budżetem państwowym, od którego wszelkie odchylenia winny być uzasadnione. Najwyższy Urząd Kontrolny sporządza ogólne zamknięcie rachunkowe i składa je Zgromadzeniu Narodowemu najpóźniej w przeciągu 18 miesięcy po upływie roku administracyjnego¹⁾.

Obowiązkiem Najwyższego Urzędu Kontrolnego jest mieć staranie, by rachunkowość państwowa była jaknajprostsza i celowa i by umożliwiała łatwą i dokładną kon-

¹⁾ W Czechosłowacji okres budżetowy trwa od 1 stycznia do 31 grudnia.

trole; z tego też powodu nowe zarządzenia rachunkowe nie mogą być wydane bez zgody Urzędu Kontrolnego.

Gdyby w ciągu roku administracyjnego wynikła niezbędna potrzeba kredytów dodatkowych, czy to wcale nieprzewidzianych, czy też wskutek wyczerpania kredytów, lub z powodu użycia oszczędności na inne cele, właściwe władze centralne po uprzednim porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu zasięgają opinii Najwyższego Urzędu Kontrolnego, który w ciągu ośmiu dni obowiązany jest tej opinii udzielić. Jeżeli powstaną jakiekolwiek obiekcje, których nie da się usunąć w drodze bezpośredniego porozumienia, to sprawę rozstrzyga Rada Ministrów z udziałem prezesa Najwyższego Urzędu Kontrolnego. Wydatki z kredytów dodatkowych Najwyższy Urząd Kontrolny obowiązany jest wykazać w zamknięciu rocznem.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy ma siedzibę w Pradze i oddziałów nie posiada. Urząd ten jest samodzielny i Ministerstwu równorzędny. Składa się on z prezesa (kl. II), jego zastępcy, urzędników i sił pomocniczych, ogółem około 100 osób. Najwyższy Urząd Kontrolny nie jest ciałem kolegjalnem. Prezesa Najwyższego Urzędu Kontrolnego mianuje na wniosek Rządu Prezydent Rzeczypospolitej. Prezes Najwyższego Urzędu Kontrolnego jest odpowiedzialny przed Zgromadzeniem Narodowem za działalność tego urzędu; do prezesa Urzędu stosowany jest tryb postępowania sądowego, jaki ustanowiono dla członków Rządu. Prezes Najwyższego Urzędu Kontrolnego obowiązany jest występować z własnymi wnioskami przed Zgromadzeniem Narodowem i przed wszystkimi jego komisjami w sprawach dotyczących działalności Urzędu, oraz udzielać wyjaśnień osobiście lub przez zastępców. Ma on prawo żądać udzielenia głosu, (którego mu odmówić niewolno), oraz brać udział z głosem doradczym w posiedzeniach Rady Ministrów w sprawach, należących do jego zakresu działania.

Tak więc Najwyższy Urząd Kontrolny wykonywuje kontrolę wstępną tylko w zakresie kredytów dodatkowych. Jednakże nawet ta interwencja, w tak wąskich zakrojona

granicach, daje Najwyższemu Urzędowi Kontrolnemu możliwość wpływać na rozmiar kredytów budżetowych.

Następną kontrolę merytoryczną Najwyższy Urząd przeprowadza dorywczo w miarę możliwości. Główną zaś czynnością tego Urzędu jest kontrola rachunkowa, dokonywana przy sporządzaniu zamknięć rocznych.

Ostatnie zamknięcie rachunkowe z uwagami Najwyższego Urzędu Kontrolnego dotyczy budżetu 1922 r. i było przedstawione w dniu 15 marca 1925 r., t. j. z opóźnieniem 8½ miesięcy, z powodu nieuzgodnienia rachunków poszczególnych władz ze Skarbem. Najwyższy Urząd Kontrolny zmuszony był domagać się tego uzgodnienia i to było powodem opóźnienia.

Drugą czynnością, wchodzącą w zakres działania Najwyższego Urzędu Kontrolnego, jest wzmiankowany powyżej nadzór nad czynnościami Skarbu, związanymi z długami państwowymi i z obrotem bilonu.

Faktyczna kontrola kas, magazynów i rachunkowości wykonywana jest w całym Państwie przez kilkunastu urzędników. O każdej zamierzonej kontroli winny być zawiadamiane właściwe władze.

Przedstawionego powyżej ustroju Kontroli Państwowej Rzeczypospolitej Czechosłowackiej niepodobna uważać za ostatecznie ustalony; jakoż obecnie przeprowadzane są studia ustroju tego ważnego organu państwowego zagranicą.

Załącznik do artykułu p. t. „Czechosłowacja“.

*Zbiór ustaw i rozporządzeń Państwa Czechosłowackiego
№ 175 z roku 1919.*

Ustawa z dnia 20 marca 1919 r.

o utworzeniu i zakresie działania Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego.

Na podstawie uchwały Zgromadzenia Narodowego zarządza się co następuje:

§ 1.

Do nadzoru nad gospodarką państwową, majątkiem państwowym i nad długiem państwowym Rzeczypospolitej Czechosłowackiej ustanawia się Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy z siedzibą w Pradze. Urząd ten jest samodzielny, ministerstwu równorzędny i od nich niezależny.

§ 2.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy składa się z prezesa (II kat. służb.), jego zastępcy, oraz potrzebnej ilości urzędników i sił pomocniczych.

Prezesa Najwyższego Urzędu Obrachunkowego mianuje na wniosek Rządu Prezydent Rzeczypospolitej.

§ 3.

Prezes jest za działalność Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego odpowiedzialny przed Zgromadzeniem Narodowym Rzeczypospolitej Czechosłowackiej i podlega ustawie o odpowiedzialności członków Rządu; stosuje się do niego również postępowanie sądowe, określone w powyższej ustawie.

§ 4.

Prezes Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego obowiązany jest osobiście lub za pośrednictwem swoich przedstawicieli występować przed Zgromadzeniem Narodowym i przed wszystkimi jego komisjami i wydziałami tak w sprawach, wchodzących w zakres działania Urzędu, jak i z własnymi wnioskami, oraz udzielać potrzebnych wyjaśnień. Prezes ma prawo podczas obrad zażądać udzielenia głosu, którego mu odmówić niewolno.

Prezes ma prawo brać udział z głosem doradczym we wszystkich posiedzeniach Rady Ministrów, o ile ta ostatnia obraduje w sprawach, jakie w myśl § 1 wchodzi w zakres jego działania.

§ 5.

Kontroli Najwyższego Urzędu Obrachunkowego podlegają rachunki państwowych władz i instytucyj, dotyczące pieniędzy, materiałów i innych wartości, jak rachunki fundacyj, funduszy, zakładów i towarzystw, bądź przez Państwo dotowanych, bądź administrowanych przez organa państwowe. Prócz tego Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy uprawniony jest do kontrolowania takich instytucyj, które Państwo subwencjonuje.

Kontroli Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego nie podlegają ustawowo przyznane Rządowi fundusze dyspozycyjne.

§ 6.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy jest w szczególności obowiązany badać, czy dochody i wydatki oparte są na postanowieniach ustawowych lub na umowach, czy są należycie asygnowane i zarachowane, oraz czy przy zarządzeniach, dotyczących mienia państwowego, kierowano się względami gospodarczości. Urząd ten winien również baczyć, czy asygnaty i rachunki są zgodne z budżetem państwowym.

Wymienione w § 5 urzędy i organa są obowiązane składać Najwyższemu Kontrolnemu Urzędowi Obrachun-

kowemu na żądanie rachunki i dokumenty usprawiedliwiające. Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy może zlecić badanie rachunków na miejscu przez swych delegatów, przeprowadzać perjodyczne rewizje w urzędach rachunkowych i, o ile tego wymagają względy na bezpieczeństwo mienia państwowego lub cel kontroli, dokonywać w urzędach administracyjnych — pod dozorem delegatów tych władz — kontroli kas, likwidacji i inwentaryzacji zasobów.

§ 7.

Jeżeli w ciągu roku administracyjnego wyniknie niezbędna potrzeba asygnowania wydatków, które bądź nie są przewidziane w preliminarzu budżetowym, bądź spowodowałyby przekroczenie przyznanego kredytu, bądź wreszcie miałyby znaleźć pokrycie w kredycie udzielonym na inny cel lub na inny okres, to właściwe władze centralne są obowiązane przed załatwieniem sprawy i po uprzednim porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu, przestać odpowiedni akt do rozpatrzenia Najwyższemu Kontrolnemu Urzędowi Obrachunkowemu, który ma prawo w ciągu ośmiu dni zgłosić swoje zarzuty. Jeżeli te zarzuty nie mogą być usunięte za wzajemnem porozumieniem, to sprawę rozstrzyga Rada Ministrów, w której obradach winien w tym przypadku brać udział prezes Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy obowiązany jest prowadzić u siebie rejestrację tego rodzaju wydatków i wykazać je w zamknięciu rachunkowym (§ 10).

§ 8.

O usterkach rachunkowych i stwierdzonych przy rewizji uchybieniach Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy zawiadamia właściwą władzę centralną, która powinna usunąć zauważone uchybienia i o wydanych zarządzeniach zawiadomić Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy.

O ile jednak władza centralna nie wykona tego obowiązku najpóźniej w ciągu trzech miesięcy, to Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy załatwia sprawę w dro-

dze pertraktacji z tą władzą, a w braku porozumienia przedstawia sprawę Radzie Ministrów, w której obradach winien wówczas wziąć udział prezes tego Urzędu.

Gdy i na Radzie Ministrów nie dojdzie do porozumienia, wówczas należy sprawę wraz z zamknięciem rachunkowym (§ 10) przedstawić Zgromadzeniu Narodowemu do rozstrzygnięcia.

§ 9.

Przy kontroli długu państwowego winien Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy zbadać, czy emisja zapisów dłużnych albo bonów kasowych nastąpiła po myśli ustawy, czy zobowiązania Państwa są należycie zaksięgowane, czy Rząd ściśle dotrzymuje zobowiązań Państwa, tak względem własnych długów, jak i w stosunku do zobowiązań, za które Państwo ręczy, a wreszcie, czy oprocentowanie, umorzenie, oraz dane wierzycielom zabezpieczenie jest prawidłowe.

Warunkiem ważności zapisów dłużnych Państwa, emitowanych w czasie obowiązywania niniejszej ustawy, jest kontrasygnata prezesa Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego. Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy ma pod swem współzamknięciem przygotowane państwowe zapisy dłużne i wydaje je ministrowi Skarbu stosownie do postanowień właściwej ustawy. Urząd ten przyjmuje i niszczy zapisy dłużne Państwa, przeznaczone do amortyzacji.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy wykonuje również nadzór nad obiegiem monety zdawkowej i na podstawie wykazów Ministerstwa Skarbu bada, czy wybijanie i obieg monet odbywa się w granicach określonych ustawą.

O stanie długu państwowego i o obiegu monety zdawkowej Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy wydaje kwartalne obwieszczenia.

§ 10.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy zestawia corocznie zamknięcie rachunkowe wszystkich dochodów i wydatków Państwa. W tym celu państwowe władze asy-

gnujące winny przysyłać Najwyższemu Kontrolnemu Urzędowi Obrachunkowemu miesięczne wykazy dochodów i wydatków, a po upływie okresu administracyjnego roczne sprawozdania rachunkowe, w których winien być wykazany cały rezultat gospodarki pieniężnej i porównany z budżetem państwowym, od którego odchylenia mają być uzasadnione.

Najpóźniej w ciągu 18 miesięcy od upływu właściwego roku administracyjnego Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy przedstawia zamknięcie rachunkowe Zgromadzeniu Narodowemu do zbadania i zatwierdzenia.

§ 11.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy winien dokładać starań, by rachunkowość państwowa była możliwie prostą i celową, oraz by umożliwiała łatwą i dokładną kontrolę.

W tym celu Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy spółdziała przy wydawaniu nowych zarządzeń, dotyczących rachunkowości i kontroli, jako też przy wszelkich zmianach tych zarządzeń. Bez jego zgody nie mogą być wydawane tego rodzaju zarządzenia, a jeśli sam uzna potrzebę takich zmian, to winien wejść w tym celu w porozumienie z właściwą władzą centralną.

§ 12.

Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy wypracuje w porozumieniu z Rządem i zgodnie z ustawą niniejszą regulamin swoich czynności i przedstawi go Zgromadzeniu Narodowemu do decyzji. Regulamin będzie ogłoszony w Zbiorze ustaw i rozporządzeń.

§ 13.

Kontrola prawa asygnowania w zakresie działania Najwyższego Kontrolnego Urzędu Obrachunkowego przysługuje Zgromadzeniu Narodowemu. Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy winien w ciągu sześciu miesięcy złożyć sprawozdanie rachunkowe z całorocznej swojej gospodarki finansowej.

§ 14.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, a równocześnie traci moc obowiązującą cesarskie rozporządzenie z dnia 21 listopada 1866 r. (Dziennik U. № 140), o ile dotyczy Najwyższej Izby Obrachunkowej.

§ 15.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Rządowi.

(—) T. G. MASARYK

- (—) Švehla
- (—) F. Staněk
- (—) Štříbrný
- (—) Dr. Wunter
- (—) Dr. Stránský
- (—) Dr. Soukup
- (—) Dr. Hruban
- (—) Prášek
- (—) Dr. Rašín
- (—) Habrman
- (—) Klofáč

AUSTRJA.

Ustrój i zakres działania Najwyższej Izby Obrachunkowej (Der Oberste Rechnungshof) był określony dekretem cesarskim z dnia 21 listopada 1866 r., ogłoszonym w Dzienniku Ustaw (Reichs-Gesetz-Blatt) № 140. Po wojnie wszechświatowej w roku 1919 w dniu 6 lutego prowizoryczne Zgromadzenie Narodowe uchwaliło nowe prawo o Państwowej Izbie Obrachunkowej (Dziennik Ustaw — Staatsgesetzblatt № 85), w którym jednakże wskazano, że do czasu wydania regulaminu o toku urzędowania Izba może się kierować wspomnianym wyżej dekretem cesarskim, o ile on nie przeczy ostatniej ustawie. W dniu 1 października 1920 r. została uchwalona ustawa o Konstytucji Rzeczypospolitej Austriackiej (Dz. Ust. № 1), która w artykułach 121—128 ustala główne zasady ustroju i kompetencji Izby Obrachunkowej.

W myśl art. 128 wzmiankowanej Ustawy Konstytucyjnej została uchwalona Ustawa Rzeszy z dnia 30 lipca 1925 r., wyszczególniająca dokładnie zakres działania Izby Obrachunkowej (Rechnungshofgesetz Bundesgesetzblatt 1925 r. Stück 64, № 290). Z ogłoszeniem tej ustawy zarządzenia dawniejsze, dotyczące Izby Obrachunkowej, straciły swą moc.

Ponowne ogłoszenie Ustawy Konstytucyjnej Rzeszy Austriackiej nastąpiło w dniu 30 września 1925 r. (Bundesgesetzblatt 1923 Stück 80 № 367), a w tej nowej ustawie artykuły 121 — 128 zastąpiły poprzednio ogłoszone pod temi samemi numerami.

Dwa ostatnie akty prawodawcze ustalają obecny zakres działania i ustrój Izby Obrachunkowej Rzeszy Austriackiej.

Kontrola administracji finansowej Rzeszy polega na kontroli administracji wydatków i wpływów państwa, administracji długów Rzeszy i jej ruchomego i nieruchomego majątku. Izba Obrachunkowa sprawdza również gospo-

darke znajdującymi się pod zarządem organów Rzeszy publicznymi kapitałami, fundacjami i instytucjami. Spełniając te zadania, Izba Obrachunkowa winna stwierdzić, czy czynności administracji odpowiadają istniejącym ustawom i przepisom i czy są gospodarcze, oszczędne i celowe. Co do dochodów Izba Obrachunkowa obowiązana wykazać możliwość zwiększenia istniejących lub stworzenia nowych dochodów, również co do wydatków wykazać możliwość zmniejszenia lub ich uniknięcia. Szczególny nadzór Izba Obrachunkowa ma nad temi wydatkami, które ze względu na ich wysokość lub charakter przekraczają budżet. O podobnych wydatkach, o ile na nie niema zezwolenia w specjalnych ustawach, lub o ile zwłoka nie jest groźna, winna być powiadomiona Izba Obrachunkowa przed ich wykonaniem.

Izba Obrachunkowa jest upoważniona do żądania od urzędów dostarczania wszystkich potrzebnych jej informacji oraz dowodów rachunkowych i załączników, jak: korespondencji, kontraktów, wyciągów z akt, a urzędy obowiązane są żądaniom tym niezwłocznie i wyczerpująco uczynić zadość.

Izba Obrachunkowa może przeprowadzać kontrolę na miejscu, albo żądać od władz przeprowadzenia rewizji lokalnej z udziałem w tych czynnościach jej delegatów. O wynikach kontroli Izba Obrachunkowa zawiadamia odpowiednie urzędy i ministerstwa, które obowiązane są również zawiadomić Izbę o wydanych zarządzeniach lub przedstawić wyjaśnienia z powogu rewizji. Izba Obrachunkowa ma prawo w każdym czasie, kiedy uzna za potrzebne, przedstawić Radzie Narodowej sprawozdanie o wynikach kontroli.

Przedsiębiorstwa państwowe, mające indywidualność prawną, za które Rzesza ponosi odpowiedzialność finansową, podlegają kontroli Izby Obrachunkowej, która kontrolę tę spełnia w przeciągu 6 tygodni po zamknięciu rachunków rocznych (rachunków zysków i strat, bilansów), sprawdzając ich prawidłowość przez badanie ksiąg, dowodów i otrzymanych wyjaśnień. Wyniki kontroli Izba Obrachunkowa komunikuje wyższemu organowi nadzorczemu. Izba Obrachunkowa może delegować na obrady organów nadzorczych nad przedsiębiorstwami swego przed-

stawiciela, który uczestniczy w obradach, tyczących się kontroli, ma prawo zabierać głos i żądać wyjaśnień.

Izba Obrachunkowa kontroluje czynności Rzeszy co do jej udziału w przedsiębiorstwach prywatnych. W tym celu właściwe ministerstwa winny w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania rachunków i bilansów przedstawić je Izbie Obrachunkowej do sprawdzenia wraz ze swą opinią. Jeżeli udział Rzeszy stanowi nie mniej niż $\frac{1}{3}$ kapitału zakładowego, to Izba Obrachunkowa jest uprawniona do przejrzania ksiąg przedsiębiorstwa i do żądania wszelkich potrzebnych wyjaśnień. O wynikach kontroli Izba zawiadamia właściwe ministerstwo i Ministerstwo Skarbu.

Jeżeli w myśl odpowiednich statutów sprawdzanie rachunków takich przedsiębiorstw mieszanych podlega osobnym kuratorjom, Izba Obrachunkowa winna brać udział przez swych przedstawicieli w pracach tych kuratorów. Izba Obrachunkowa może powoływać do swych czynności rzeczoznawców, wybranych w porozumieniu z właściwym ministerstwem. Rzeczoznawcy ci winni być zaprzysiężeni przed sądem. W każdym razie tajemnica zawodowa przedsiębiorstwa nie powinna być naruszona.

Izba Obrachunkowa winna w porozumieniu z ministrem Skarbu starać się o wprowadzenie możliwie prostej i celowej rachunkowości. W tym celu ministerstwa Rzeszy mogą wydawać zarządzenia rachunkowe i kasowe tylko w porozumieniu z Izbą Obrachunkową i Ministerstwem Skarbu. W razie różnicy zdań co do stosowania przepisów rachunkowych rozstrzygający głos ma Izba Obrachunkowa. Decydującą również jest, z zastrzeżeniem tylko decyzji Rady Narodowej, opinia Izby Obrachunkowej w sprawach, dotyczących prawidłowości wykonania budżetu państwowego przy zamknięciu rachunków. Izba Obrachunkowa obowiązana jest także robić uwagi co do organizacji i czynności wydziałów rachunkowych ministerstw i posyłać im odpowiednie monita.

Izba Obrachunkowa określa termin i formę złożenia rachunków rocznych. Po ich sprawdzeniu i po ustaleniu cyfr sporządza zamknięcie rachunków Rzeszy i przedstawia je Radzie Narodowej najpóźniej na 8 tygodni przed upływem następnego roku finansowego wraz ze swym sprawozdaniem, które winno obejmować wszystkie wyniki

kontroli tak pod względem prawidłowości, jako też i co do celowości i gospodarczości. Jednocześnie Izba Obrachunkowa przedstawia Radzie Narodowej wykaz stanu długów Rzeszy. Zamknięcie rachunków za rok 1924 łącznie z uwagami przedstawione było Radzie Narodowej w dniu 10 sierpnia 1925 r.

Prezes Izby Obrachunkowej kontrasygnuje wszystkie wystawione przez ministra Skarbu dokumenty na długi Rzeszy. Czynność ta poświadcza jedynie legalność pożyczki i słuszność postępowania rachunkowego.

Administracja finansowa krajów Rzeszy podlega także kontroli Izby Obrachunkowej. Wyjątek stanowi Wiedeń, którego dochody i wydatki wyjęte są z pod kontroli Izby Obrachunkowej. Ponieważ niektóre z krajów związkowych mają urzędy, kontrolujące celowość i gospodarczość administracji finansowej kraju a niezależne od rządu krajowego, przeto w tym przypadku działalność Izby Obrachunkowej ogranicza się do sprawdzenia rocznych zamknięć rachunkowych wyłącznie pod względem prawidłowości rachunkowej; jeżeli zaś takie urzędy kontrolujące nie istnieją, to Izba Obrachunkowa winna prócz tego sprawdzić gospodarczość i celowość krajowej gospodarki finansowej.

Każdy rząd krajowy powinien corocznie przedstawić Izbie Obrachunkowej jedną lub kilka osób obeznanych ze stosunkami kraju i nienależących do jego administracji. Mandatarjusze ci są obowiązani pomagać Izbie Obrachunkowej, która może ich powołać do czynności urzędowych, związanych z kontrolą gospodarki finansowej danego kraju. Bardziej szczegółowe przepisy wykonania kontroli administracji finansowej kraju są wymienione w ustawie z dnia 30 lipca 1925 r.

Izba Obrachunkowa zależy bezpośrednio od Rady Narodowej, nie jest ciałem kolegialnym i składa się z jednego prezesa i potrzebnej ilości urzędników i sił pomocniczych. W roku 1925 w Izbie Obrachunkowej w Wiedniu było 49 pracowników. Prezesa Izby Obrachunkowej wybiera Rada Narodowa na wniosek wyłonionej z niej Komisji Głównej. Nie może on należeć do ciała reprezentacyjnego, ani być w ciągu ostatnich czterech lat przed nominacją członkiem Rządu Rzeszy lub rządu

krajowego. Prezes Izby Obrachunkowej odpowiada za swoją działalność w tym samym trybie co członkowie Rządu Rzeszy i może być odwołany na mocy decyzji Rady Narodowej. Bierze on udział w obradach Rządu Rzeszy z głosem doradczym w sprawach, dotyczących kompetencji Izby Obrachunkowej. Urzędnicy Izby Obrachunkowej są mianowani przez Prezydenta Rzeszy na wniosek i za kontrasygnatą prezesa Izby. Prezydent Rzeszy ma prawo upoważnić prezesa Izby Obrachunkowej do mianowania urzędników pewnej kategorii. Członkowie Izby Obrachunkowej nie mogą należeć do administracji przedsiębiorstw, które zdają rachunki Rządowi Rzeszy lub rządowi krajowemu niezależnie od tego, czy są subwencjonowane, czy też pozostają w stosunkach umownych z Rządem Rzeszy lub rządami krajowymi. Wyjątek stanowią instytucje humanitarne lub urzędnicze przedsiębiorstwa gospodarcze.

Spory powstałe między Izbą Obrachunkową a Rządem Rzeszy lub jakimkolwiek jej ministrem w sprawach kompetencji Izby Obrachunkowej rozstrzyga Izba Sądowa Konstytucyjna na posiedzeniach tajnych.

Każde sprawozdanie, jakie Izba Obrachunkowa ma przedstawić Radzie Narodowej, winno być przede wszystkim zakomunikowane kanclerzowi Rzeszy. Rząd Rzeszy może postawić swe wnioski co do tego sprawozdania w ciągu 3 tygodni. Izba Obrachunkowa przedstawia je Radzie Narodowej łącznie ze sprawozdaniem. Rząd może się zgodzić, by sprawozdanie Izby było przedstawione Radzie Narodowej przed upływem 3 tygodni. Rada Narodowa na zasadach proporcjonalności wybiera ze swego łona stałą komisję do rozpatrzenia sprawozdania Izby Obrachunkowej. Badanie to winno być zakończone w ciągu 6 tygodni, poczem zostaje przesłane Radzie Narodowej i ogłoszone drukiem.

Z wykazanych powyżej kompetencji Izby Obrachunkowej i zasad jej ustroju wynika, że Izba ta nie jest ciałem kolegialnym i jest zależną od Rady Narodowej, do której należy wybór i nominacja prezesa Izby i której przedstawiane są roczne i inne sprawozdania oraz wszelkie informacje. Kontroli wstępnej Izba nie wykonywuje, ale w zakresie kontroli następnej, dokonywanej bądź w samej

Izbie, bądź w razie potrzeby na miejscu, Izba posiada szerokie pełnomocnictwa. Tę kontrolę Izba obowiązana jest wykonywać nie tylko pod względem legalności t. zn. zachowania prawa i obowiązujących przepisów, lecz także i co do celowości i oszczędności. Izba przeprowadza również kontrolę dochodów i wydatków krajów związkowych przy pomocy ich organów kontroli. Ta okoliczność jest poniekąd powodem, że personel samej Izby Obrachunkowej w Wiedniu składa się tylko z 49 pracowników, zwłaszcza jeżeli wziąć pod uwagę, że Państwo Austriackie zajmuje niewielkie terytorjum i posiada małą ilość mieszkańców (około 6¹/₂ miliona, z czego zgórą połowa zamieszkuje Wiedeń). Jednakże i w tych warunkach ta ilość pracowników jest stanowczo za małą, aby wykonać wszystkie zadania, jakie na Izbę wkłada ustawa. To też urzędnicy Izby są przeciążeni i z konieczności załatwiają tylko najniezbędniejsze i terminowe prace, wykonywując inne, jakkolwiek niemniej ważne, tylko w miarę możliwości. Do takich terminowych i niezbędnych robót należy sporządzanie zamknięć rachunkowych z uwagami Izby i kontrola rachunkowości długów państwowych.

Sporządzone przez Izbę Obrachunkową za rok 1924 zamknięcia rachunkowe zawierają objaśnienia odchyień w wykonaniu budżetu od zamierzeń budżetowych. Objaśnienia te są ustalone w porozumieniu z Rządem; od czasu do czasu Izba Obrachunkowa przedstawia Radzie Narodowej sprawozdanie ze swych czynności. Ostatnie takie sprawozdanie za lata 1922 i 1923 przedstawiono w dniu 21 listopada 1924 r. Zawiera ono na 23 stronach druku „in 4°” tylko ogólne uwagi o działalności Izby i jej składzie, o rachunkowości ministerstw, o ich działalności i stosunku do spraw poruszonych przez Izbę Obrachunkową. W sprawozdaniu tem Izba Obrachunkowa zaznacza (str. 2), że przy tak ograniczonym personelu Izby i bardzo szczupłym kredycie na delegacje niepodobna wykonać równomiernej i wystarczającej kontroli wszystkich gałęzi gospodarki państwowej i domaga się powiększenia środków, co przy dobrze zrozumianych interesach państwa powinno nastąpić.

Załączniki do artykułu p. t. „Austria”.

Ustawa o Kontroli Rzeczypospolitej Austriackiej z dnia 1 października 1920 r.

(Dz. Ust. zw. № 1 art. 121—128).

Część piąta.

Kontrola rachunkowa Związku.

Art. 121.

1) Izba Obrachunkowa powołana jest do kontroli całej finansowej gospodarki państwowej Rzeszy, jako też administracji finansowej fundacyj, funduszów i zakładów, znajdujących się pod zarządem organów Związku; Izbie Obrachunkowej może być również powierzona kontrola przedsiębiorstw, w których Rzesza bierze udział.

2) Izba Obrachunkowa sporządza ogólne zamknięcie rachunkowe Związku i składa je Radzie Narodowej.

3) Wszelkie dokumenty, dotyczące długów państwowych (skarbowych i administracyjnych), o ile zawierają w sobie zobowiązanie Rzeszy, winny być kontrasygnowane przez prezesa Izby Obrachunkowej; podpis ten stwierdza jedynie legalność aktu i jego prawidłowość pod względem rachunkowym.

Art. 122.

1) Izba Obrachunkowa podlega bezpośrednio Radzie Narodowej.

2) Izba Obrachunkowa składa się z prezesa i z potrzebnej ilości urzędników oraz sił pomocniczych.

3) Prezesa Izby Obrachunkowej wybiera Rada Narodowa na wniosek Komisji Głównej.

4) Prezes Izby Obrachunkowej nie może należeć do jakiegokolwiek ciała reprezentacyjnego, ani być w ciągu ostatnich 5-ciu lat przed nominacją członkiem Rządu Rzeszy lub rządu krajowego.

Art. 123.

1) Prezes Izby Obrachunkowej jest pod względem odpowiedzialności zrównany z członkami Rządu Rzeszy.

2) Prezes może być odwołany uchwałą Rady Narodowej.

Art. 124.

1) Prezesa zastępuje najstarszy rangą urzędnik Izby Obrachunkowej.

2) Do zastępcy prezesa w czasie pełnienia jego obowiązków stosują się postanowienia art. 123.

Art. 125.

1) Urzędników Izby Obrachunkowej mianuje Prezydent Rzeszy na wniosek i za kontrasygnatą prezesa tej Izby; to samo obowiązuje przy udzielaniu tytułów urzędowych. Jednak Prezydent Rzeszy może upoważnić prezesa Izby Obrachunkowej do mianowania urzędników pewnych kategorii.

2) Siły pomocnicze mianuje prezes Izby Obrachunkowej.

Art. 126.

Żaden członek Izby Obrachunkowej nie może brać udziału w kierownictwie i zarządzie tych przedsiębiorstw, które są obowiązane do składania rachunków Rządowi Rzeszy względnie rządowi krajów związkowych, lub które stoją do Rzeszy albo któregośkolwiek kraju w stosunku subwencyjnym lub umownym.

Wyjątek stanowią przedsiębiorstwa, mające wyłącznie na celu popieranie dążeń humanitarnych lub stosunków gospodarczych funkcjonariuszów publicznych względnie ich rodzin.

Art. 127.

Te same funkcje, jakie ustawa niniejsza nakłada na Izbę Obrachunkową względem gospodarki Rzeszy, mogą być powierzone Izbie również w stosunku do administracji finansowej któregośkolwiek kraju związkowego.

Art. 128.

Bardziej szczegółowe postanowienia o działalności Izby Obrachunkowej będzie zawierała Ustawa Rzeszy.

290. Ustawa Rzeszy z dnia 30 lipca 1925 r.

zawierająca w myśl art. 128 ustawy konstytucyjnej Rzeszy z dnia 1 października 1920 r. Dz. Ust. № 1 bliższe przepisy o zakresie działania Izby Obrachunkowej.

Rada Narodowa postanowiła:

Rozdział I.

Zadania Izby Obrachunkowej w stosunku do gospodarki finansowej Rzeszy.

1. Kontrola gospodarki państwowej.

§ 1. (1) Izba Obrachunkowa powołana jest do sprawdzania ogólnej gospodarki finansowej Rzeszy. Rewizji Izby podlegają:

1. ogólna administracja wydatków i wpływów Rzeszy,
2. ogólna administracja długów Rzeszy,
3. administracja ruchomego i nieruchomego majątku Rzeszy.

(2) Izba Obrachunkowa w szczególności czuwa nad temi wydatkami, które ze względu na ich wysokość albo charakter przekraczają budżet Rzeszy (preliminarz budżetu). O podobnych przypadkach w gospodarce państwowej, o ile niema na nie już zezwolenia w specjalnych ustawach, lub o ile zwłoka nie jest groźna, winna być powiadomiona Izba Obrachunkowa przed wykonaniem tych wydatków.

(3) Do Izby Obrachunkowej należy ponadto sprawdzanie gospodarki temi publicznemi kapitałami, fundacjami i instytucjami, które są pod zarządem organów Rzeszy.

§ 2. (1) Przy wykonywaniu kontroli stosownie do § 1 Izba Obrachunkowa winna stwierdzić, czy czynności administracji odpowiadają istniejącym przepisom, czy nie przekraczają granic, zakreślonych ustawami i czy stosownie do zarządzeń wydanych na mocy tych ustaw są gospodarcze, oszczędne i celowe.

Izba Obrachunkowa niema bynajmniej prawa poprzestawać li tylko na liczbowym sprawdzaniu rachunków.

(2) Przy wykonywaniu kontroli Izba Obrachunkowa winna mieć na względzie możliwość zmniejszenia lub uniknięcia wydatków, jako też powiększenia lub stworzenia źródła dochodów.

§ 3. (1) W celu wykonywania zadań, do jakich jest powołana, Izba Obrachunkowa ma bezpośrednią styczność ze wszystkimi urzędami Rzeszy.

(2) Izba Obrachunkowa ma prawo:

1) żądać od tych urzędów w każdym czasie na piśmie lub w krótkiej drodze wszystkich jej potrzebnych informacji;

2) żądać przesłania dowodów rachunkowych z załącznikami (wyciągów z akt, korespondencji, kontraktów);

3) badać zapomocą swych organów na miejscu materiały pomocnicze, mające związek z gospodarką państwową;

4) żądać, aby zwierzchnie władze administracyjne przeprowadziły rewizję lokalną (skontrum) w urzędzie i brać za pośrednictwem swych organów udział w tych czynnościach rewizyjnych.

§ 4. Wymienione w ust. 1 § 3 urzędy winny niezwłocznie, wyczerpująco i bezpośrednio odpowiadać na zapytania Izby Obrachunkowej, udzielać jej wszystkich żądanych informacji i czynić zadość każdemu żądaniu tej Izby, mającemu na celu dokonanie kontroli.

§ 5. O wynikach swej kontroli Izba Obrachunkowa winna zawiadomić kontrolowany urząd i właściwe ministerstwo Rzeszy, które winno być również zawiadomione o wszelkich wnioskach spowodowanych rewizją.

Poza tem Izba Obrachunkowa może w każdej chwili bezpośrednio przedstawić swoje wnioski Radzie Narodowej po należytem jej uprzedzeniu.

§ 6. (1) W utworzonych na zasadzie specjalnych ustaw i mających własną indywidualność prawną ciałach gospodarczych, które zarządzają majątkami Rzeszy w charakterze kuratorów, lub za które Rzesza ponosi odpowiedzialność finansową, Izba Obrachunkowa winna przed udzieleniem im absolutorjum, nie naruszając przepisów ich statutów, sprawdzić prawidłowość rachunków rocznych (rachunków zysków i strat, bilansów) na podstawie ksiąg i innych dowodów rachunkowych, oraz otrzymanych wyjaśnień, a wyniki kontroli zakomunikować na piśmie właściwemu organowi nadzorczemu tego ciała gospodarczego w przeciągu 6 tygodni po zestawieniu zamknięcia rachunków rocznych.

(2) Izba Obrachunkowa ma prawo delegować swego przedstawiciela do stałego lub sporadycznego udziału w obradach zwierzchniego organu nadzorczego ciała gospodarczego. Ten przedstawiciel może, o ile chodzi o sprawy, dotyczące kontroli Izby Obrachunkowej stosownie do ustępu 1, brać udział w obradach, żądać odpowiednich informacji i czynić swoje uwagi.

§ 7. (1) Co do innych przedsiębiorstw, w których Rzesza bierze udział finansowy, lub za których gospodarkę Rzesza odpowiada finansowo, Izba Obrachunkowa winna kontrolować czynności Rzeszy, jako współnika lub poręczyciela podobnych przedsiębiorstw, podług poniższych zarządzeń.

(2) Ministerstwa Rzeszy, które reprezentują jej interesy w tych przedsiębiorstwach, winny najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od daty otrzymania przedstawić Izbie Obrachunkowej przesłane im rachunki i bilanse tych przedsiębiorstw, oraz zakomunikować wyniki swego badania. Jednocześnie powinny być dostarczone Izbie Obrachunkowej sprawozdania ewentualnych przedstawicieli Rzeszy w kierownictwie tych przedsiębiorstw i wszelkie akta, jakie mogą być jej potrzebne.

(3) Izba Obrachunkowa przeprowadza kontrolę załączników, przesłanych jej stosownie do ustępu 2.

Jeżeli zaś współudział Rzeszy wynosi co najmniej $\frac{1}{8}$ kapitału zakładowego, to Izba Obrachunkowa jest ponadto upoważniona do przejrzenia ksiąg przedsiębiorstwa i do żądania wszelkich potrzebnych wyjaśnień.

(4) O wyniku swej kontroli Izba Obrachunkowa winna zakomunikować Ministerstwu Skarbu i właściwemu ministerstwu Rzeszy.

(5) Jeżeli prawo ustanawia kuratora, mające obowiązek sprawdzania rocznych rachunków przedsiębiorstw, wymienionych w ust. 1, to Izba Obrachunkowa powinna w porozumieniu z temi kuratorjami brać udział przez swe organa w sprawdzaniu tych rachunków. Wówczas nie obowiązują Izby postanowienia ustępów 2 i 3 co do bezpośredniego wykonywania kontroli tych rachunków.

(6) Przy dokonywaniu kontroli, jak również przy sporządzaniu sprawozdania organa Izby Obrachunkowej powinny dbać o zachowanie tajemnicy zawodowej kontrolowanego przedsiębiorstwa.

§ 8. (1) Izba Obrachunkowa ma prawo powoływać rzeczoznawców do swych czynności rewizyjnych zwłaszcza w przypadkach, przewidzianych w §§ 6 i 7.

Ci rzeczoznawcy są wybierani w porozumieniu z zainteresowanym ministerstwem i w tym charakterze winni być zaprzysiężeni przed sądem.

(2) Rzeczoznawcy są obowiązani do zachowania tajemnicy zawodowej przedsiębiorstwa, którą poznali przy wykonywaniu swoich czynności; nadużycie tej tajemnicy pociąga za sobą skutki, przewidziane w § 11 Ustawy Rzeszy z dnia 26 września 1923 r. (Dzien. Ust. № 531 o nieuczciwych współzawodnictwach).

2. Rachunkowość.

§ 9. (1) Izba Obrachunkowa winna w porozumieniu z ministrem Skarbu Rzeszy dbać o zaprowadzenie celowej

i możliwie uproszczonej rachunkowości; gdyby zaś z tego powodu miał być w czemkolwiek naruszony wewnętrzny urządź urzędu państwowego, to Izba Obrachunkowa powinna w tym przypadku działać w porozumieniu z właściwym ministerstwem Rzeszy.

(2) Zasadnicze zarządzenia w zakresie rachunkowości i kasowości ministerstwa Rzeszy mogą wydawać tylko w porozumieniu z Izbą Obrachunkową i z Ministerstwem Skarbu.

§ 10. (1) W razie różnicy zdań w sprawach, dotyczących zastosowania lub interpretacji przepisów rachunkowych, rozstrzyga Izba Obrachunkowa.

(2) Jeżeli pomiędzy ministerstwami Rzeszy nastąpi różnica poglądów na zastosowanie zasad rachunkowości w poszczególnych przypadkach gospodarki państwowej (obciążeniu kredytu), to przy zachowaniu za Radą Narodową prawa ostatecznej decyzji o zamknięciu rachunków rozstrzyga opinia Izby Obrachunkowej.

§ 11. Uwagi swe tak co do organizacji i prowadzenia rachunkowości, jak i co do pracy wydziałów rachunkowych, Izba Obrachunkowa winna komunikować właściwym ministerstwom i dawać im odpowiednie wskazówki.

3. Sporządzanie zamknięcia rachunków Rzeszy.

Wykaz długów Rzeszy.

§ 12. Izba Obrachunkowa określa termin i formę składania rachunków rocznych. Winna ona sprawdzić złożone jej bezpośrednio rachunki roczne, wytknąć znalezione braki urzędowi składającym rachunki, sporządzić zamknięcia rachunku Rzeszy i przedstawić je Radzie Narodowej do konstytucyjnego postępowania z dokładnem sprawozdaniem najpóźniej na 8 tygodni przed upływem następnego roku finansowego. To sprawozdanie winno również obejmować wyniki kontroli gospodarki finansowej w myśl §§ 1 i 6.

§ 13. Jednocześnie z zamknięciem rachunków Rzeszy Izba Obrachunkowa winna corocznie przedstawić Radzie Narodowej wykaz stanu długów Rzeszy.

4. *Kontrasygnowanie dokumentów długów Rzeszy.*

§ 14. (1) Prezes Izby Obrachunkowej lub jego zastępca (art. 124 ustawy konstyt. Rzeszy) winien kontrasygnować wszelkie wystawione przez ministra Skarbu dokumenty, dotyczące długów Rzeszy.

(2) Kontrasygnata gwarantuje wierzycielowi Rzeszy jedynie legalność pożyczki i prawidłowość postępowania pod względem rachunkowym, t. zn. należyte wpisanie do księgi głównej długów Rzeszy.

Rozdział II.

Zadania Izby Obrachunkowej w stosunku do autonomicznej administracji krajów.

§ 15. (1) Izba Obrachunkowa powinna też sprawdzać gospodarkę finansową krajów. Jeśli jakkolwiek kraj związkowy posiada na zasadzie swych ustaw urzędy, które wykonywują kontrolę bieżącą administracji krajowej pod względem celowości i gospodarczości i których niezależność od rządu krajowego jest w ten sposób zapewniona, że kierownik tego urzędu jest przez sejm mianowany i odwoływany i tylko przed sejmem odpowiedzialny, to Izba Obrachunkowa winna poprzestać na sprawdzeniu rocznego zamknięcia rachunkowego i jego prawidłowości, oraz na zbadaniu, czy czynności administracji i wyniki rachunkowe są zgodne z istniejącymi przepisami. Jeśli zaś takie urzędy kontrolujące w tym kraju nie istnieją, to Izba Obrachunkowa winna ponadto sprawdzić gospodarczość i celowość administracji krajowej. W obu przypadkach Izba Obrachunkowa działa w myśl postanowień art. 126-a, 126-b i 126-c ustawy konstytucyjnej Rzeszy, jako organ właści-

wego sejmu, przed którym prezes Izby Obrachunkowej jest odpowiedzialny (art. 142 rozdz. 2 lit. c). Prawa, należne według art. 126-a Rządowi lub ministrowi Rzeszy, przysługują w zakresie kontroli gospodarki finansowej kraju rządowi krajowemu lub naczelnikowi krajowemu (art. 127 rozdz. 1 ust. konst. Rzeszy).

(2) Każdy rząd krajowy powinien corocznie podać do wiadomości Izby Obrachunkowej nazwiska jednej lub kilku osób, obeznanych ze specjalnymi stosunkami kraju i nie należących do rządu krajowego. Osoby te powinny wspierać Izbę Obrachunkową w jej działaniach dla danego kraju. Izbie Obrachunkowej przysługuje prawo powoływania tych mandatarjuszów do wszystkich czynności urzędowych, jakie przedsiębiorze w stosunku do gospodarki finansowej danego kraju, a zwłaszcza do kontroli dokonywanej na miejscu (art. 127 rozdz. 2 ust. konst. Rzeszy).

(3) Ilekcio Izba Obrachunkowa zamierza złożyć sejmowi krajowemu sprawozdanie z wyników kontroli, powinna ona uprzednio zakomunikować to sprawozdanie mandatarjuszom kraju, a ponadto, o ile istnieje urząd przewidziany w ust. 1 — kierownikowi tego urzędu. Mandatarjuszom, jako też kierownikowi wzmiankowanego krajowego urzędu Kontroli przysługuje termin 3-tygodniowy do wypowiedzenia opinii o sprawozdaniu Izby (art. 127 ustęp 3 ust. konst. Rzeszy).

(4) Dla dokonania kontroli, przewidzianej w ust. 1, rządy krajowe winny dostarczyć Izbie Obrachunkowej we właściwym czasie roczne zamknięcia rachunkowe gospodarki finansowej w zakresie autonomji krajów (art. 127 ustęp 4 ust. konst. Rzeszy).

(5) Izba Obrachunkowa powinna sprawdzić zamknięcia rachunkowe zapomocą badania na miejscu ksiąg i innych dowodów, mających związek z gospodarką finansową kraju i wyniki swych badań zakomunikować rządowi krajowemu, który przedstawia sejmowi krajowemu sprawozdanie o wynikach kontroli wraz z zamknięciem rachunkowym (art. 127 ustęp 5 ust. konst. Rzeszy).

(6) Wymienioną w ust. 5 kontrolę powinna Izba Obrachunkowa przeprowadzić w ciągu 12 tygodni po otrzymaniu zamknięć rachunkowych i zakomunikować rządowi krajowemu wyniki w przeciagu tegoż terminu.

§ 16. (1) Co się tyczy przedsiębiorstw, w których kraj bierze udział finansowy, albo którym gwarantuje pokrycie deficytu, to Izba Obrachunkowa powinna na prośbę rządu krajowego sprawdzić udział kraju, jako współnika lub poręczyciela podobnych przedsiębiorstw, i wynik swego badania zakomunikować rządowi krajowemu (art. 127, ustęp 6 ust. konst. Rzeszy).

(2) Do tej rewizji należy zastosować zasady, wyłączone w ustępach 2, 3 i 6 § 7, a Izba Obrachunkowa może powołać rzeczoznawców, których wyznacza w porozumieniu z rządem krajowym. Rzeczoznawcy winni przed przystąpieniem do czynności rewizyjnych złożyć przysięgę przed sądem; do nich stosują się rozporządzenia § 8 ust. 2.

§ 17. Rozporządzenia rozdziału II nie stosują się do Wiednia, stanowiącego jeden z krajów związkowych Rzeszy (art. 127 ustęp 7 ust. konst. Rzeszy).

Rozdział III.

Stanowisko Izby Obrachunkowej i jej prezesa.

§ 18. Prezes Izby Obrachunkowej przed objęciem swego urzędu składa przysięgę wobec Prezydenta Rzeszy. W tymże dniu zostaje sporządzony przez Prezydenta Rzeszy akt nominacyjny, który kontrasygnuje kanclerz Rzeszy. Pobory prezesa są równe poborom ministrów Rzeszy.

§ 19. Wszystkie sprawy personalne pracowników Izby Obrachunkowej z wyjątkiem spraw, wchodzących w zakres uprawnień Prezydenta Rzeszy, są prowadzone przez prezesa Izby Obrachunkowej według przepisów, obowiązujących dla urzędników Rzeszy.

§ 20. (1) Prezes Izby Obrachunkowej komunikuje się z Radą Narodową i jej wydziałami bezpośrednio już to osobiście, już to za pośrednictwem delegowanych przez siebie przedstawicieli.

(2) Prezes jest obowiązany na każde żądanie udzielać Radzie Narodowej informacji o sprawach w zakresie swej działalności.

§ 21. Prezes Izby Obrachunkowej, względnie jego zastępca, winien brać udział w posiedzeniach Rządu Rzeszy z głosem doradczym w następujących przypadkach:

1) przy rozpatrywaniu spraw, bądź dotyczących zabezpieczenia, wykonania i wyników kontroli gospodarki finansowej, kwestyj obrachunków i rachunkowości lub współudziału Izby Obrachunkowej w państwowej administracji długów, bądź poddanych pod obrady na wniosek Izby Obrachunkowej;

2) jeżeli są rozpatrywane sprawy personalne już to pracowników Izby Obrachunkowej, już to ogólne, które dotyczą również pracowników tej Izby.

Rozdział IV.

Postanowienia końcowe.

§ 22. Z chwilą ogłoszenia ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą zarządzenia, dotyczące dawnej Najwyższej Izby Obrachunkowej, a mianowicie: rozporządzenie cesarskie z dnia 21 listopada 1866 r. (Dziennik Ust. № 140), jak również zawarty w tem rozporządzeniu regulamin czynności tej Izby, a wreszcie ustawa z dnia 6 lutego 1919 r. o Izbie Obrachunkowej (Dziennik Ust. № 85).

§ 23. (1) Wykonanie tej ustawy, która wchodzi w życie z dniem 1-yim października 1925 r., powierza się Rządowi Rzeszy w porozumieniu z prezesem Izby Obrachunkowej.

(2) W zakresie organizacji Izby Obrachunkowej ustawa niniejsza winna być wykonana przez prezesa Izby Obrachunkowej.

(—) *Hainisch.*
(—) *Ramek.*
(—) *Weber.*
(—) *Schneider.*
(—) *Resch.*
(—) *Ahrer.*
(—) *Schürff.*
(—) *Mataja.*

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Austriackiej
z dnia 30 września 1925 r.

Rocznik 1925.

Nr 80.

367. Rozporządzenie: Ponowne ogłoszenie ustawy konstytucyjnej Rzeszy.

Rozdział V.

Kontrola rachunkowa Rzeszy.

Art. 121. (1) Izba Obrachunkowa jest powołana do kontroli ogólnej gospodarki finansowej Rzeszy, oraz administracji fundacyj, kapitałów i instytucyj, znajdujących się pod zarządem organów Rzeszy. Kontrola gospodarki przedsiębiorstw, w których Rzesza bierze udział finansowy, może być również polecona Izbie Obrachunkowej.

(2) Izba Obrachunkowa sporządza zamknięcia rachunków Rzeszy i przedstawia je Radzie Narodowej.

(3) Wszelkie dokumenty, dotyczące długów państwowych (tak finansowych, jak i administracyjnych), o ile zawierają zobowiązania Rzeszy, winny być kontrasygnowane przez prezesa Izby Obrachunkowej. Ta kontrasygnata stwierdza jedynie legalność zobowiązania pod względem prawnym i jego prawidłowość pod względem rachunkowym.

Art. 122. (1) Izba Obrachunkowa podlega bezpośrednio Radzie Narodowej.

(2) Izba Obrachunkowa składa się z prezesa oraz z potrzebnych urzędników i sił pomocniczych.

(3) Prezesa Izby Obrachunkowej wybiera Rada Narodowa na wniosek wyłonionej z niej Głównej Komisji. Przed objęciem swego urzędowania prezes Izby składa przed Prezydentem Rzeszy przysięgę na Konstytucję Rzeszy.

(4) Prezes Izby Obrachunkowej nie może należeć do ciała reprezentacyjnego, ani być w przeciągu ostatnich 4 lat przed nominacją członkiem Rządu Rzeszy lub rządu krajowego.

Art. 123. (1) Pod względem odpowiedzialności prezes Izby Obrachunkowej stoi na równi z członkami Rządu Rzeszy.

(2) Prezes Izby Obrachunkowej może być odwołany na mocy decyzji Rady Narodowej.

Art. 124. (1) Prezesa zastępuje najstarszy rangą urzędnik Izby Obrachunkowej.

(2) W czasie wykonywania czynności zastępczych do zastępcy prezesa stosują się postanowienia art. 123.

Art. 125. (1) Urzędników Izby Obrachunkowej mianuje Prezydent Rzeszy na wniosek i za kontrasygnatą prezesa Izby Obrachunkowej; ta sama procedura ma zastosowanie przy nadawaniu tytułów służbowych. Prezydent Rzeszy może jednak upoważnić prezesa Izby Obrachunkowej do mianowania urzędników pewnych kategorii.

(2) Prezes Izby Obrachunkowej mianuje siły pomocnicze.

Art. 126. Żaden członek Izby Obrachunkowej nie ma prawa brać udziału w kierownictwie lub zarządzie przedsiębiorstw, które bądź mają obowiązek składania Rzeszy lub krajom sprawozdań rachunkowych, bądź są subwencjonowane przez Rząd lub którykolwiek z krajów, bądź też są z nimi w stosunkach umownych. Wyjątek stanowią przedsiębiorstwa, które mają na celu wyłącznie popieranie usiłowań humanitarnych lub warunków gospodarczych urzędników państwowych i ich rodzin.

Art. 126 a. Na prośbę Rządu albo ministra Rzeszy Izba Obrachunkowa winna dokonać sprawdzenia specjalnych akt, wchodzących w zakres jej działalności (art. 121, ust. 1) i o wynikach zakomunikować urzędowi, którego prośbę spełniono.

Art. 126 b. Wątpliwości, powstałe wskutek różnicy zdań między Izbą Obrachunkową a Rządem Rzeszy lub jakimkolwiek jej ministrem co do interpretacji ustaw określających kompetencję Izby, rozstrzyga Izba Sądowa konstytucyjna na wezwanie Rządu Rzeszy lub Izby Obrachunkowej, przyczem rozprawy odbywają się tajnie.

Art. 126 c. (1) Izba Obrachunkowa winna zakomunikować kanclerzowi Rzeszy każde sprawozdanie przed złożeniem go Radzie Narodowej. Rząd Rzeszy może w ciągu 3 tygodni przedstawić swoje wnioski co do sprawozda-

nia. Wnioski te Izba Obrachunkowa winna przedstawić Radzie Narodowej wraz ze sprawozdaniem. Za zgodą Rządu Rzeszy sprawozdanie może być jednak przedstawione Radzie Narodowej przed upływem terminu trzytygodniowego. Po przedstawieniu Radzie Narodowej sprawozdanie winno być ogłoszone.

(2) Do rozpatrzenia sprawozdania Izby Obrachunkowej jest ustanowiona stała komisja w Radzie Narodowej. Przy wyborze tej Komisji winny być przestrzegane zasady proporcjonalności. Komisja winna rozpatrzyć sprawozdanie w ciągu 6 tygodni, poczem zostaje ono doręczone Radzie Narodowej.

Art. 127. (1) Izba Obrachunkowa winna również kontrolować gospodarkę finansową krajów. Jeżeli kraj posiada na zasadzie swych ustaw urzędy, które wykonywują kontrolę bieżącą administracji krajowej pod względem celowości i gospodarczości i których niezależność od rządu kraju jest zapewniona w ten sposób, że kierownik tego urzędu jest przez sejm mianowany i odwoływany i tylko przed sejmem odpowiedzialny, to Izba Obrachunkowa powinna tylko poprzestać na sprawdzeniu prawidłowości rocznego zamknięcia pod względem rachunkowym, oraz na zbadaniu, czy czynności administracji i wyniki rachunkowe są zgodne z istniejącymi przepisami; jeśli takie urzędy kontroli nie istnieją, to Izba Obrachunkowa winna ponadto sprawdzić gospodarczość i celowość administracji krajowej. W obu przypadkach Izba Obrachunkowa działa w myśl postanowień art. 126 a, 126 b i 126 c, jako organ właściwego sejmu, przed którym prezes Izby jest odpowiedzialny (art. 142 ust. 2 lit. c). Prawa, przysługujące podług art. 126 a Rządowi Rzeszy lub ministrowi Rzeszy przysługują w zakresie kontroli gospodarki finansowej kraju rządowi krajowemu i naczelnikowi kraju.

(2) Każdy rząd krajowy powinien corocznie podać do wiadomości Izby Obrachunkowej nazwiska jednej lub kilku osób, obeznanych ze specjalnymi stosunkami kraju i nie należących do rządu krajowego. Osoby te winny wspierać Izbę Obrachunkową w jej działaniach dla danego kraju. Izbie Obrachunkowej przysługuje prawo powoływania tych mandatarjuszów do wszelkich czynności urzędowych, jakie przedsięwzię w stosunku do gospodarki fi-

nansowej danego kraju, a zwłaszcza do kontroli, dokonywanej na miejscu.

(3) Ilekroć Izba Obrachunkowa zamierza złożyć sejmowi krajowemu sprawozdanie z wyników kontroli, powinna ona uprzednio zakomunikować to sprawozdanie mandatarjuszom kraju, a ponadto — o ile istnieje urząd, przewidziany w ust. 1 — kierownikowi tego urzędu. Mandatarjuszom, jako też kierownikowi wzmiankowanego krajowego urzędu Kontroli przysługuje termin trzytygodniowy do wypowiedzenia opinii o sprawozdaniu Izby.

(4) Dla dokonania kontroli przewidzianej w ust. 1 rządy krajowe powinny dostarczyć Izbie Obrachunkowej roczne zamknięcia rachunkowe gospodarki finansowej krajów w zakresie ich autonomji.

(5) Izba Obrachunkowa winna sprawdzić zamknięcia rachunkowe zapomocą badania na miejscu ksiąg i innych dowodów, mających związek z gospodarką finansową kraju, a wyniki swych badań zakomunikować rządowi krajowemu, który przedstawia sejmowi krajowemu sprawozdanie o wynikach kontroli wraz z zamknięciem rachunkowym.

(6) Co się tyczy przedsiębiorstw, w których kraj bierze udział finansowy, albo w którym gwarantuje pokrycie deficytów, to Izba Obrachunkowa winna na prośbę rządu krajowego sprawdzić udział kraju, jako współnika lub poręczyciela podobnych przedsiębiorstw, i wynik swego badania zakomunikować władzy krajowej.

(7) Postanowienia tego artykułu nie mają zastosowania do Wiednia, stanowiącego jeden z krajów związkowych Rzeszy.

Art. 128. Bliższe postanowienia o działalności Izby Obrachunkowej nastąpią w drodze prawodawczej.

NIEMCY.

Prawo budżetowe Rzeszy

z dn. 31 grudnia 1922 r. ().*

IV. Kontrola rachunków.

§ 87.

Nadzór nad wykonaniem całego budżetu państwowego, jak również kontrola specjalnych rachunków, wymienionych w § 88 p. 4, należą do Izby Obrachunkowej Rzeszy według wskazań następujących postanowień.

§ 88.

Kontroli Izby Obrachunkowej podlegają:

1) rachunki, dotyczące wykonania preliminarza budżetowego łącznie z pozabudżetowymi dochodami i wydatkami;
2) rachunki, dotyczące całego niegotówkowego majątku Rzeszy;

3) ksiązki i dokumenty rachunkowe (§ 85) państwowych przedsiębiorstw przemysłowych;

4) rachunki, dotyczące takich instytucyj, fundacyj i mas majątkowych, które są zarządzane przez władze państwowe lub przez urzędników, w tym celu z ramienia państwa wyznaczonych, bez udziału zainteresowanych osób w badaniu rachunków, albo też dla których kontrola jest w preliminarzu budżetowym przepisana.

Rachunki kasy Izby Obrachunkowej kontroluje prezes Izby.

§ 89.

O ile pewne kredyty budżetowe ze względu na ich przeznaczenie nie powinny podlegać kontroli Izby Obrachunkowej, winno to być wyraźnie w preliminarzu budżetowym wskazane. Preliminarz budżetowy może powierzyć kontrolę także innemu urzędowi.

(*) Ordynację budżetową Rzeszy Niemieckiej z dn. 21 grudnia 1922 r. przełożyli także na język polski I. Gużkowski i B. Markowski. Wydawnictwo Ministerstwa Skarbu z przedmową B. Markowskiego, podsekretarza stanu.

§ 90.

Izba Obrachunkowa wykonywuje kontrolę w swojej siedzibie, może jednak zarządzić, by jej delegaci wyjaśnili we właściwym urzędzie swoje wątpliwości i monity; może również, o ile to uzna za celowe, zarządzić dokonanie kontroli przez swych delegatów w siedzibie urzędu, składającego rachunki lub też urzędu zwierzchniego, albo — w porozumieniu z właściwym ministrem — w jakimkolwiek innym miejscu, lub wreszcie w swym imieniu polecić dokonanie kontroli jednemu z członków Izby.

Kontrola na miejscu może się odbyć także w ten sposób, że zamiast przeprowadzanej przez władzę administracyjną kontroli wstępnej (§ 92) i kontroli Izby Obrachunkowej, dokonywana jest jedna wspólna kontrola, w której uczestniczą delegaci administracji i Izby Obrachunkowej. Sposób postępowania ustala Izba Obrachunkowa.

Delegatów albo zastępców Izby Obrachunkowej mianuje prezes Izby. Izba Obrachunkowa może w porozumieniu z właściwym ministrem Rzeszy oraz z ministrem Skarbu Rzeszy i, o ile preliminarz budżetowy przewiduje potrzebne na to kredyty, ustanawiać w siedzibie władz stałe urzędy kontrolujące. Podlegają one Izbie rzeczowo i personalnie.

§ 91.

O ile kontrola dokonywana jest w siedzibie Izby Obrachunkowej i §§ 93 i 94 nie wprowadzają żadnej pod tym względem zmiany, to rachunki z dowodami winny być przesłane Izbie Obrachunkowej. Jeżeli Izba Obrachunkowa kontroluje na zasadzie ksiąg kasowych, to te ostatnie mają znaczenie rachunków po myśli niniejszej ustawy. Przedsiębiorstwa przemysłowe z buchalterją kupiecką (§ 85) winny przedstawiać Izbie swój bieżący inwentarz i bilans, szczegółowy rachunek zysków i strat, oraz sprawozdanie roczne.

§ 92.

O ile charakter kontroli nie wymaga innego postępowania, to rachunki powinny być zbadane przede wszystkim przez właściwe władze. Jednocześnie, jeżeli to już uprzednio nie nastąpiło, należy dowody sprawdzić pod

względem rachunkowym i poświadczyć, jak również porównać rachunki z dowodami pod względem formalnym i rzeczowym.

Wynik tej wstępnej kontroli należy przy składaniu rachunku zakomunikować bądź Izbie Obrachunkowej, bądź jej zastępcy lub delegatowi z dołączeniem potrzebnych wyjaśnień, uwag i poświadczeń.

Izba Obrachunkowa może całkowicie lub częściowo, na pewien okres czasu lub na stałe, zaniechać żądania od władz administracyjnych wykonywania kontroli wstępnej, albo według swego uznania nakazać jej ograniczenie.

§ 93.

Rachunki mniejszego znaczenia lub takie, przy których ze względu na charakter wykazywanych w nich dochodów i wydatków nie można oczekiwać poważnych odchyień od istniejących przepisów i rozporządzeń, Izba Obrachunkowa ma prawo wyłączyć z pod własnej regularnej kontroli corocznej, pozostawiając kontrolę tego rodzaju rachunków władzom administracyjnym. W odpowiednim przypadku Izba może dopuścić uproszczoną lub ograniczoną kontrolę. Od czasu do czasu Izba powinna się przekonać, czy zarządzanie kredytami, składanie rachunków i ich sprawdzanie odbywają się zgodnie z przepisami.

Izba Obrachunkowa może w każdej chwili zażądać nadesłania rachunków, skontrolowanych przez władze administracyjne, wejrzeć do uwag i decyzji, jakie z powodu tych rachunków poczyniono, uzupełnić je, albo zmienić, jak również zastrzec sobie decyzję w sprawie uwag rewiyjnych. Władze administracyjne powinny co do kontrolowanych przez siebie rachunków udzielać Izbie Obrachunkowej wyjaśnień oraz komunikować o tych stwierdzonych odchyleniach i uchybieniach, o których Izba Obrachunkowa obowiązana jest wypowiedzieć swoje uwagi (§ 107). Izba Obrachunkowa może nie żądać podania skuteczniezmian w paragrafach, jeżeli takie zmiany nie mają poważnego znaczenia.

§ 94.

Izba Obrachunkowa może ograniczać kontrolę rachunków według swego uznania. Może również rzec się żądania składania dowodów do rachunków.

§ 95.

Przy kredytach, asygnowanych w preliminarzu budżetowym dla gospodarki samorządowej, Izba Obrachunkowa sprawdza tylko, czy je wydano zainteresowanemu urzędowi. Winna jednak od czasu do czasu przekonać się, czy administracja samorządowa prowadzona jest według obowiązujących przepisów i kontrolowana przez właściwe urzędy; przy tej sposobności jest także uprawniona do całkowitej kontroli.

§ 96.

Dokonywana przez Izbę Obrachunkową kontrola rachunków powinna się rozciągać na następujące zagadnienia:

- 1) czy był w wykonaniu zachowany preliminarz budżetowy wraz z należącymi do niego załącznikami,
- 2) czy poszczególne kwoty rachunkowe są pod względem rzeczowym i rachunkowym w sposób zgodny z przepisami uzasadnione i udowodnione,
- 3) czy przy uzyskiwaniu i pobieraniu dochodów, jak również przy korzystaniu i wydatkowaniu kredytów państwowych postępowano zgodnie z obowiązującymi prawami i przepisami, oraz czy stosowano się do właściwych zasad administracji i przestrzegano wymaganej gospodarczości,
- 4) czy z pieniędzy państwowych nie były utrzymywane zbędne instytucje lub urzędy, lub czy w jakikolwiek inny sposób nie wydatkowano funduszy państwowych na cele, które bez uszczerbku dla celów administracji mogłyby być ograniczone albo zaoszczędzone.

§ 97.

Izba Obrachunkowa może dla swej wiadomości zarządzić zebranie na miejscu informacji o sposobach, stosowanych w zarządzie kas, w prowadzeniu ksiąg kasowych i wogóle o szczegółach administracji. Przysługuje jej także prawo, o ile w interesie nadzoru nad gospodarką dany jest do tego powód, zarządzić nadzwyczajną rewizję kas i zasobów. W tym ostatnim przypadku należy uprzednio zawiadomić właściwego ministra Rzeszy, aby mógł powziąć decyzję w kwestji udziału administracji w zamierzonych czynnościach. Co do wyznaczenia delegatów ważnym jest § 90 ust. 3-ci.

Powyższe przepisy stosują się w swej treści również do kontroli, zastrzeżonej dla Izby Obrachunkowej w § 95.

§ 98.

Izba Obrachunkowa ma prawo żądać od władz wszelkich informacji, jakie uzna za potrzebne dla kontroli rachunków i wykazów, albo wogóle dla nadzoru nad prowadzeniem gospodarki, jak również nadesłania ksiąg i korespondencji, a także przesłania aktów, z wyjątkiem aktów ministerstw Rzeszy.

§ 99.

Daty dla nadsyłania rachunków, oraz terminy dla załatwiania monitów ustanawia Izba Obrachunkowa.

§ 100.

Izba Obrachunkowa winna być niezwłocznie zawiadamiana o wszelkich dotyczących dochodów i wydatków państwowych rozporządzeniach, w których najwyższe władze Rzeszy bądź wydają nowe przepisy, bądź zmieniają lub wyjaśniają istniejące, jak również o rozporządzeniach, mocą których powstają nowe lub są zmieniane dawne urzędnia administracyjne i zamierzenia.

Przed wydaniem ogólnych instrukcyj służbowych o prowadzeniu ksiąg oraz o zarządzie kas i magazynów należy zasięgnąć opinii Izby Obrachunkowej. Jeżeli Izba Obrachunkowa w myśl § 81 zgodzi się, by zamiast rachunków (§ 66) przedstawiane jej były księgi kasowe z dowodami, to przepisy, dotyczące prowadzenia ksiąg kasowych, wymagają poprzedniej zgody Izby.

Izba Obrachunkowa może w każdej chwili wypowiedzieć swoje wątpliwości w stosunku do wyżej wspomnianych rozporządzeń. Wszystkie uchwały parlamentu i Rady Państwa, dotyczące składania rachunków, należy komunikować Izbie Obrachunkowej do wiadomości. To samo stosuje się i do zarządzeń, jakie mogą być wydane w porozumieniu ministra Skarbu Rzeszy z innymi ministrami w sprawie gospodarowania kredytami budżetowymi, o ile te zarządzenia mają znaczenie dla kontroli rachunków oraz dla ogólnych instrukcyj, wydawanych przez ministrów Rzeszy a dotyczących gospodarki funduszami państwowymi.

§ 101.

Na życzenie ministrów Rzeszy i parlamentu Izba Obrachunkowa w charakterze rzeczoznawcy wypowiada swoją opinię w kwestjach, których wyjaśnienie ma znaczenie dla zarządzania przez władze kredytami budżetowymi.

§ 102.

Zwierzchnie władze państwowe, a także inne, podległe im lub najwyższym władzom Rzeszy, którym powierzone jest wykonywanie państwowego preliminarza budżetowego, są podporządkowane Izbie Obrachunkowej we wszystkich sprawach, jakie jej zleca niniejsza ustawa. Izba Obrachunkowa może w razie potrzeby zapewnić wykonanie tym rozporządzeniom przez nałożenie grzywien w granicach, określonych dla najwyższych władz Rzeszy w § 74 ust. 1, punkt 3 prawa o urzędnikach państwowych, a także ma prawo udzielać nagany za ewentualne niedokładności przy wykonywaniu jej rozporządzeń. Kary nałożone przez Izbę Obrachunkową są na jej żądanie ściągane przez właściwego ministra Rzeszy.

Władze krajów Rzeszy i gmin, którym powierzono wykonywanie państwowego preliminarza budżetowego, winny stosować się do zarządzeń Izby Obrachunkowej w sprawach, wymienionych w ustępie 1-ym. Dla przeprowadzenia zarządzeń Izby Obrachunkowej mogą najwyższe władze krajowe na jej żądanie nakładać kary w granicach, określonych w ustępie pierwszym.

§ 103.

Uwagi swe, wypływające z kontroli rachunków, Izba Obrachunkowa winna komunikować władzy administracyjnej do wyjaśnienia i załatwienia. Mniej ważne co do istoty rzeczy braki i uchybienia mogą być przedmiotem uwag Izby tylko wówczas, gdy posiadają zasadnicze znaczenie; zresztą Izba może — o ile uzna za stosowne — zakomunikować te uchybienia do wiadomości władzy administracyjnej lub osoby prowadzącej rachunkowość, nie żądając jednak wyjaśnień.

§ 104.

Jeżeli kontrola rachunków ujawni braki pieniężne, a ich pokrycie nie będzie udowodnione w wyjaśnieniach, udzielonych na uwagi Izby Obrachunkowej, ta ostatnia

winna zarządzić konieczne środki celem odzyskania kwot brakujących. Stwierdzone przez Izbę Obrachunkową braki pieniężne mogą być umorzone tylko po wysłuchaniu jej opinii. Izba Obrachunkowa może zrzec się tego prawa.

§ 105.

Od ściągnięcia kwot pieniężnych, które były wpłacone do kas publicznych w mniejszej, lub też wypłacone z nich w wyższej niż należało sumie, a także od wypłacenia kwot, które przez kasy publiczne były w niższej, lub też do nich wpłacone w niższej niż należało sumie, — Izba Obrachunkowa może odstąpić, jeżeli chodzi o kwoty mniejsze lub jeżeliby ściągnięcie lub zwrot tych sum powodowały trudności, względnie były połączone z kosztami, nie stojącymi w odpowiednim stosunku do wysokości kwoty.

§ 106.

Z chwilą ukończenia kontroli rachunków Izba Obrachunkowa zawiadamia o tem urząd, który je złożył.

§ 107.

Po dokonaniu kontroli sprawozdań rachunkowych za ubiegły okres budżetowy Izba winna pod własną i bezwarunkową odpowiedzialnością zestawzić swoje uwagi, które przedewszystkiem mają wykazać:

1) czy podane w sprawozdaniu budżetowym kwoty dochodów i wydatków są zgodne z kwotami, wykazanymi w rachunkach kasowych i czy są należycie udowodnione;

2) czy i jakie zaszły odchylenia od preliminarza budżetowego i jego załączników i w jakich przypadkach nastąpiło wykroczenie przeciwko ustawom, dotyczącym już to dochodów i wydatków państwowych, już to nabycia i administrowania majątkiem państwowym, albo przeciwko zarządzeniom i przepisom administracyjnym, wydanym na zasadzie specjalnego prawnego upoważnienia, jak również — w jakich przypadkach władze nie zastosowały się do uwag Izby Obrachunkowej (§ 96 pp. 3 i 4);

3) na jakie wydatki ponad — i pozabudżetowe nie użytkowano jeszcze uchwały Rady Państwa i parlamentu i jakie kwoty w sprawozdaniu budżetowym są niewłaściwie wykazane jako ponad — i pozabudżetowe.

Z temi uwagami należy połączyć osobne sprawozdanie z wyszczególnieniem ważniejszych wątpliwości,

jakie nasunęła kontrola przedsiębiorstw, stanowiących osoby prawne (Rozdz. IVa).

O zmianach paragrafów (virement) należy podawać w uwagach tylko wtedy, jeżeli przez nie usunięto względnie spowodowano poważne przekroczenie danego kredytu, albo jeżeli chodzi o sprawę zasadniczego lub wogóle ważnego znaczenia. Również odchylenia od przepisów, obowiązujących w stosunku do dochodów i wydatków państwowych, należy podawać tylko wówczas, gdy one dotyczą spraw zasadniczego lub wogóle ważnego znaczenia.

Jeżeli Izba Obrachunkowa w jakiegokolwiek kwestii lub o pewnym dziale rachunku nie powzięła jeszcze ostatecznej decyzji, to może w tym przypadku zrobić odpowiednie zastrzeżenie.

O ile Izba Obrachunkowa zrobiła użytek z prawa, o jakim mowa w § 93, to uwagi swe opiera na podstawie dokumentów, dostarczonych przez władze administracyjne.

Do uwag należy dołączyć memoriał z wyszczególnieniem najważniejszych wyników kontroli.

§ 108.

Uwagi swe o sprawozdaniu budżetowym Izba Obrachunkowa komunikuje ministrowi Skarbu Rzeszy. Ten ostatni przedstawia je Radzie Państwa i parlamentowi z wnioskiem o udzielenie Rządowi Rzeszy absolutorjum.

Absolutorjum nie rozciąga się, jeżeli niema innego postanowienia, na te sprawy i kwoty, co do których Izba Obrachunkowa poczyniła zastrzeżenia (§ 107 ust. 4). Absolutorjum uważa się za udzielone względem całego sprawozdania budżetowego, jeżeli Izba Obrachunkowa cofnęła swe zastrzeżenia, albo wzamian tego przedstawiła swoje uwagi.

Rachunki Izby Obrachunkowej składa jej prezes Radzie Państwa i parlamentowi do sprawdzenia i udzielenia absolutorjum.

§ 109.

Po zakończeniu kontroli zamknięcia budżetowego Izba Obrachunkowa komunikuje Rządowi Rzeszy (o ile już uprzednio nie uczyniła tegoż z jakiegokolwiek bądź powodu) o stwierdzonych przy kontroli brakach w administracji, oraz podaje projekty ich usunięcia lub projekty

pożądanych zmian w ustawach i rozporządzeniach. Rząd Rzeszy winien powziąć decyzję względem wyrażonych przez Izbę Obrachunkową uwag i zawiadomić ją o swem postanowieniu.

Te części sprawozdania, które Izba Obrachunkowa oznaczyła jako przeznaczone równocześnie dla Rady Państwa i parlamentu, winny być złożone obu tym ciałom, wraz z powziętą o nich decyzją Rządu Rzeszy.

IVa. Kontrola przedsiębiorstw o własnej osobowości prawnej. § 110.

Jeżeli w przedsiębiorstwie, stanowiącem odrębną osobę prawną Państwo bierze udział w charakterze akcjonariusza lub współnika, to kontrola tego przedsiębiorstwa odbywa się według §§ 111—115.

W razie uczestniczenia Państwa w spółdzielni w myśl § 48 ust. 4 przepisy te mają odpowiednie zastosowanie.

§ 111.

Właściwy minister Rzeszy kontroluje czynności Państwa, jako funkcjonariusza lub udziałowca spółki, na podstawie dostarczonych mu z powyższego tytułu dokumentów i raportów mianowanego przez ministra członka Rady Nadzorczej. Do raportów wspomnianego członka Rady Nadzorczej winien być dołączony materiał, stojący do jego dyspozycji, a w przypadkach, wymienionych w § 48 ust. 2 zdanie 2, również sprawozdania rewizyjne związku rzeczoznawców.

Właściwy minister Rzeszy winien gwooli usunięcia ewentualnych braków wydać niezwłocznie wszelkie potrzebne zarządzenia, stosownie do uprawnień, jakie posiada względem spółki, jak również na zasadzie ustaw lub statutu spółki.

§ 112.

Najpóźniej w 3 miesiące po ostatecznem ustaleniu spisu inwentarzowego i bilansu spółki za ubiegły rok gospodarczy właściwy minister Rzeszy przesyła Izbie Obrachunkowej wymienione w § 111 dokumenty i raporty oraz komunikuje wyniki dokonanej przez siebie kontroli.

§ 113.

Izba Obrachunkowa bada czynności Państwa, jako funkcjonariusza lub udziałowca spółki, na podstawie dostarczonych jej w myśl § 112 dokumentów.

Kontrola, przewidziana w § 48 ust. 2, zdanie drugie, winna być powierzona związkowi rzeczoznawców w porozumieniu z Izbą Obrachunkową. Wytyczne linje dla takiej kontroli winny być uzgodnione między właściwym ministrem Rzeszy a Izbą Obrachunkową.

Izba Obrachunkowa może również, o ile statut spółki lub specjalnie zawarta z nią umowa to przewidują, dokonać kontroli ksiąg i aktów spółki przez swych delegatów w granicach, jakie uzna za potrzebne. Uprawnienie to odpada, jeżeli przewidziana w § 48 (ust. 2, zdanie drugie) kontrola została już uprzednio przeprowadzona przez upoważniony do tego ze strony Izby Obrachunkowej związek rzeczoznawców z uwzględnieniem wskazanych przez Izbę wytycznych i uzupełniona w sposób, uznany przez tę Izbę za potrzebny.

§ 114.

Przysługująca Izbie Obrachunkowej w myśl § 113 kontrola odbywa się według zasad kupieckich. Natomiast uprawnienia Izby Obrachunkowej w myśl § 96 i następnych do kontroli rachunków, dotyczących dochodów i wydatków, jakie powstają dla Państwa z tytułu uczestniczenia w spółce o własnej osobowości prawnej, pozostają nienaruszone §§ 110—114.

§ 115.

Izba Obrachunkowa może zrzec się przysługującej jej według § 113 kontroli, jak również może nie żądać składania jej wymienionych w § 112 dokumentów.

§ 116.

Jeżeli Państwo w umowie przyjmuje na siebie zobowiązanie do odszkodowania strat, jakie wyniknąć mogą dla jednej ze stron kontraktujących z powodu zamknięcia interesów pewnego rodzaju, albo też bierze na siebie odpowiedzialność za wykonanie zobowiązań osób trzecich, to należy udzielić Izbie Obrachunkowej prawa zbadania przedsiębiorstwa, należącego do osoby, za którą przyjmuje się gwarancję lub wydaje porękę, o ile charakter interesu

nie wymaga odstąpienia od tej zasady, lub o ile takie zbadanie jest potrzebne do ustalenia przypuszczalnej odpowiedzialności Państwa. Dla wykonania tego zadania Izba Obrachunkowa może posiłkować się spółdzielaniem wybranego przez siebie związku rzeczoznawców.

§ 117.

Jeżeli do Państwa należy czysty zysk przedsiębiorstwa, to Izba Obrachunkowa jest uprawniona do zbadania zamknięć rachunkowych oraz samej gospodarki przedsiębiorstwa pod względem, czy zgodnie z obowiązującymi postanowieniami interesy Państwa były przestrzegane (§ 116, zdanie 2 ma tu zastosowanie).

V. Izba Obrachunkowa.

§ 118.

Izba Obrachunkowa jest najwyższą władzą państwową, samodzielną w stosunku do Rządu Rzeszy a podlegającą tylko prawu.

§ 119.

Izba Obrachunkowa ma ustrój kolegialny. Członkami kolegium są: prezes, jego zastępca (który może być mianowany z liczby dyrektorów), dyrektorowie i radcowie.

Prezydent Rzeszy za zgodą Rady Państwa i za kontrasygnatą ministra Skarbu Rzeszy mianuje prezesa Izby, jego zastępcę, dyrektorów i radców i wogóle nowowstępujących członków. Pozostałych urzędników mianuje prezes Izby, o ile Prezydent Rzeszy nie korzysta z prawa nominacji.

Nominacje następują na wniosek prezesa Izby Obrachunkowej, o ile on sam ich nie dokonyuje, albo o ile nie chodzi o obsadzenie stanowiska prezesa Izby.

§ 120.

Członkami Izby Obrachunkowej mogą być mianowane tylko osoby, mające ponad 35 lat wieku. Z reguły członkowie Izby Obrachunkowej powinni posiadać kwalifikacje, wymagane do zajmowania urzędu sędziego, lub pełnienia wyższej administracyjnej albo technicznej służby państwowej w Rzeszy lub kraju związkowym. Przynajmniej $\frac{2}{3}$ część członków powinna posiadać kwalifikacje sędziowskie.

§ 121.

Członkowie Izby Obrachunkowej, jako tacy, są niezależni i podlegają tylko prawu. Artykuł 104 Konstytucji Rzeszy ma do nich zastosowanie.

W sprawach kary służbowej lub przeniesienia członka Izby Obrachunkowej w stan spoczynku winny być stosowane przepisy §§ 128, 129, 130 p. 1 i § 131 ustawy konstytucyjnej sądowej z dnia 27 stycznia 1877 r. dotyczące członków Sądu Rzeszy. Przedstawiciela prokuratury wyznacza Prezydent Rzeszy.

Do pozostałych urzędników Izby Obrachunkowej stosują się postanowienia ustawy o urzędnikach państwowych, dotyczące przekroczeń służbowych i kar za nie, z tem zastrzeżeniem, że najwyższą władzą państwową w myśl tej ustawy jest w danym przypadku prezes Izby.

§ 122.

Jeżeli członek Izby Obrachunkowej jest spokrewniony lub spowinowacony w prostej linii lub w drugim stopniu linii bocznej z ministrem albo sekretarzem stanu, nie może brać udziału w sprawach, należących do zakresu działania tego ministra lub sekretarza stanu. Jeżeli członek Izby Obrachunkowej stoi w pokrewieństwie wskazanego powyżej stopnia z innym urzędnikiem Rzeszy lub kraju związkowego, to również nie może być czynnym w sprawach, dotyczących tego urzędnika.

§ 123.

Członkowie Izby Obrachunkowej nie mogą być członkami parlamentu.

§ 124.

Izba Obrachunkowa osobnym, przez siebie opracowanym regulaminem ustala bieg swego urzędowania.

Regulamin ten należy zakomunikować Radzie Państwa i parlamentowi.

§ 125.

Izba Obrachunkowa w prawie przepisanych przypadkach decyduje większością głosów swych członków we wszystkich sprawach zasadniczego lub wogóle poważnego znaczenia, jak również w sprawach, przedstawionych do jej decyzji przez jednego z członków Izby. Przy równym podziale głosów rozstrzyga głos prezesa. W powzięciu

każdej uchwały winna uczestniczyć przynajmniej połowa wszystkich członków Izby Obrachunkowej.

W sprawach, dotyczących tylko poszczególnego działu administracji, uchwała Izby, o ile nie chodzi o kwestje ogólnego znaczenia, może być powzięta nie na ogólnym zebraniu członków Izby Obrachunkowej, lecz na zebraniu senatu (wydziału). Ten ostatni winien się składać przynajmniej z trzech członków. Dla senatu ważne są te same postanowienia, jakie dotyczą ogólnego zebrania. Każdy członek senatu może przed decyzją lub po jej powzięciu zażądać decyzji ogólnego zebrania członków Izby Obrachunkowej.

§ 126.

Za sprawy zasadniczego lub wogóle poważnego znaczenia należy przedewszystkiem uważać:

- 1) spostrzeżenia o wynikach kontroli rocznej;
- 2) komunikaty w myśl § 109;
- 3) ustanowienia nowych i zmiana istniejących ogólnych zasad i zarządzeń;
- 4) ustalenie pełnomocnictw dla delegatów lub zastępców;
- 5) ustalenie kar zgodnie z § 102.

VI. Postanowienia końcowe.

§ 127.

Podane w niniejszej ustawie przepisy dla urzędników należy odpowiednio stosować do żołnierzy pospolitego ruszenia (Wehrmacht).

§ 128.

O ile zgodnie z ustawą niniejszą wyznaczenie terminów lub ustalenie podstawowych zasad przekazane jest ministrowi Skarbu Rzeszy albo też dopuszczalność danego zarządzenia uzależniona jest od jego zgody, to w razie różnicy zdań między ministrem Skarbu a właściwym ministrem mają moc obowiązującą postanowienia art. 57 i 58 Konstytucji Rzeszy. Przy różnicy zdań w sprawach, o których stanowią § 28, 47 i 57, jak również w przypadkach, przewidzianych w § 33, o ile chodzi o kwestje zasadniczego lub wogóle poważnego znaczenia, znajduje odpowiednie zastosowanie co do decyzji Rządu Rzeszy

przepis § 21. W sprawach, omawianych w §§ 19, 24 (ust. 2) 59, 61, 81, 85 i 90, decyduje ostatecznie minister Skarbu. To samo dotyczy przypadków przewidzianych już to w § 20, o ile według ustępu 1-go tegoż paragrafu nie jest żądana decyzja Rządu Rzeszy, już to w § 33, o ile to nie dotyczy spraw zasadniczego lub wogóle poważnego znaczenia.

§ 129.

Uchwalone w preliminarzach budżetowych na rok 1919 i na lata poprzednie kredyty jednorazowe należy uważać w myśl § 30 za uchwalone na rok rachunkowy 1921.

§ 130.

Postanowienia ustawy niniejszej bynajmniej nie naruszają podanych w preliminarzach budżetowych przepisów o dysponowaniu uchwalonemi już dotychczas dochodami i wydatkami.

§ 131.

Co do rachunków w Banku Rzeszy pozostaje w mocy § 29 ustawy bankowej z dn. 30 marca 1875 r. (Dziennik Ust. Rzeszy str. 177).

§ 132.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dn. 1 stycznia 1923 r. z zastrzeżeniem, że przepisy, dotyczące kontroli rachunków, rozciągają się także na rachunki budżetowe z lat rachunkowych 1920 i 1921 r.

Jednocześnie tracą moc swoją: ustawa, dotycząca roku etatowego dla budżetu Rzeszy z dnia 29 lutego 1876 r. (Dzien. Ust. Rzeszy, str. 121), § 10 do 12 ustawy o stosunkach prawnych obiektów, przeznaczonych do użytku służbowego administracji państwowej z dn. 25 maja 1873 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 113), ustawy o Kontroli Państwowej z dn. 21 marca 1920 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 521) i z dnia 4 kwietnia 1915 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 215) tudzież §§ 10 i 11 ustawy z dn. 9 czerwca 1922 r. o ustaleniu preliminarza budżetowego Rzeszy na rok rachunkowy 1922 (Dz. Ust. Rzeszy II str. 587).

Berlin, dnia 31 grudnia 1922 r.

Podpisał Prezydent Rzeszy: (—) *EBERT.*

Minister Skarbu Rzeszy: (—) *Dr. Hermes.*

ROSJA

przedwojenna.

Ustawa o Kontroli Państwowej.

(ZBIÓR PRAW TOM I CZĘŚĆ I WYD. 1892 R. I DAŁSZY CIĄG 1912 R.).

Dział I.

Zakres działania i organizacja Kontroli Państwowej.

943. Kontrola Państwowa, stanowiąca oddzielną gałąź Zarządu Państwowego, śledzi za legalnością i prawidłowością rozporządzeń i czynności wykonawczych co do przychodu, rozchodu i przechowywania kapitałów, administrowanych przez urzędy, podległe jej pod względem sprawozdawczości, jak również przedstawia uwagi o operacjach gospodarczych pod względem korzyści dla Skarbu niezależnie od legalnego ich wykonania.

U w a g a. (Ciąg dalszy 1906 r.) Najwyższym imiennym dekretem uchwalono: czynność rewizyjna Kontroli Państwowej bynajmniej nie podlega kompetencji Rady Ministrów.

944. W zakresie wyszczególnionych w art. 943 czynności Kontroli Państwowej składają rachunki:

1) wszystkie władze z wyjątkami, wymienionymi w obowiązujących ustawach i odrębnych Najwyższych dekreтах,
2) te ziemskie, miejskie i gminne urzędy, tudzież prywatne spółki i towarzystwa, które podlegają jej kontroli na mocy obowiązujących ustaw, odrębnych dekreтów Najwyższych oraz zatwierdzonych przez Rząd przepisów.

945. Kontrola Państwowa: 1) sprawdza preliminarze budżetowe i przedłożenia o asygnowaniu dodatkowych kredytów ministrów i głównych urzędów, a także podle-

głych jej kontroli ziemskich, miejskich i prywatnych urzędów, a wyniki kontroli składa lub komunikuje według kompetencji; 2) sprawdza rachunki, dotyczące obrotów majątkiem w gotówce i w materiałach, należącym do zakresu działania urzędów, podległych jej pod względem sprawozdawczości; 3) przeprowadza według odrębnych przepisów kontrolę faktyczną majątku w gotówce i materiałach, inwestycji, budowli i innych operacji, a także niektórych przedmiotów, podlegających podatkom i innym opłatom, oraz eksploatacji państwowych i podległych ich nadzorowi prywatnych kolei żelaznych; 4) śledzi za prawidłowością podziału i otwarcia w kasach według wyznaczonych w budżecie lub dodatkowo otwartych kredytów; 5) śledzi za prawidłowością i celowością klasyfikacji budżetowej wszystkich podległych jej kontroli kapitałów i 6) wynajduje środki w celu ulepszenia przepisów i wzorów rachunkowości i sprawozdawczości, a także ustala w porozumieniu z właściwymi władzami konieczne w tym celu zarządzenia, nie wymagające ustawowego zatwierdzenia.

U w a g a 1. Względem kredytów nadzwyczajnych opinia Kontroli wymagana jest na zasadzie punktu pierwszego niniejszego (945) paragrafu tylko w tych przypadkach, gdy Duma Państwowa lub Rada Państwa zdecydowały, że w sprawie wyjednywanego pozabudżetowego kredytu uzasadnieniem przy określaniu jego rozmiaru i stopnia konieczności może służyć opinia Kontroli Państwowej.

U w a g a 2. Przepisy o wykonywaniu przez urzędników Kontroli Państwowej kontroli faktycznej majątku państwowego w gotówce i w materiałach Urzędu Intendentury przytoczono w załączniku.

U w a g a 3. Sprawdzanie obrotów kapitału co do operacji, dotyczących budowy okrętów, jak również związanych z tą budową i z inwestycjami fabrycznymi robót i budowli jest unormowane przepisami, do niniejszego załączonymi.

946. Granice i tryb badania przez Kontrolę Państwową legalności i prawidłowości rozporządzeń i czynności podległych jej kompetencji urzędów wykonawczych oraz całości majątku państwowego w gotówce i materia-

łach określone są tak w ustawach rachunkowych, jak i w poszczególnych Najwyższych dekretych i postanowieniach, na mocy których winny być składane Kontroli Państwowej sprawozdania z czynności.

947. (Dalszy ciąg 1912 r.). W skład Kontroli Państwowej wchodzi: 1) kontroler Państwa, 2) pomocnik kontrolera Państwa, 3) Rada Kontroli Państwowej, 4) departament rachunków władz cywilnych, 5) departament rachunkowości wojskowej i morskiej, 6) departament kolejowy, 7) departament kredytowy, 8) kancelarja Kontroli Państwowej i należące do niej archiwum urzędów centralnych Kontroli Państwowej, 9) buchalterja centralna, 10) wydział przy Radzie Kontroli Państwowej do sprawdzania rachunków urzędów Kontroli Państwowej, 11) komisja do sprawdzania rocznych sprawozdań prywatnych kolei żelaznych za okres ubiegły i sprawozdań bieżących tych prywatnych kolei żelaznych, przy których nie utworzono miejscowej Kontroli Państwowej; 12) Izby Kontroli i 13) miejscowe oddziały Kontroli na rządowych i prywatnych kolejach żelaznych.

U w a g a. Ustawa o Izbach Kontroli zawarta jest w ogólnej ustawie o rządzie gubernjalnym. Na jednokowych z Izbami Kontroli zasadach działają wszystkie inne stałe i czasowe oddziały miejscowe Kontroli posiadające kolegium.

948. Niezależnie od wyszczególnionych w art. 947 organów Kontroli Państwowej do składu jej należą, na zasadach wymienionych we właściwych zarządzeniach, regulaminach i ustawach, osobne stałe i tymczasowe stanowiska i organa.

U w a g a. Obowiązki tymczasowych stanowisk i organów w sprawach, dotyczących się ich stosunku do kontrolera Państwa, do Rady Kontroli Państwowej i do jej centralnych urzędów, określa kontroler Państwa, a w sprawach, dotyczących się innych władz i urzędów, decyduje kontroler Państwa w porozumieniu z właściwymi ministrami i głównymi zarządcami.

949. (Dalszy ciąg 1912 r.). Kontrolerowi Państwa przysługuje prawo: 1) według swego uznania i w granicach ustalonych etatem Kontroli Państwowej sum ogólnych wy-

znaczać corocznie dla każdego z podległych urzędów niezbędną ilość urzędników poniżej VII kategorii oraz kancelaryjnych funkcjonariuszów i pisarzy według odpowiednich etatów i poborów, jak również wyznaczać sumy tak na utrzymanie tych urzędników, jak i na wydatki kancelaryjne i gospodarcze oraz na remuneracje i zapomogi; 2) zgodnie z rzeczywistą potrzebą i w granicach sumy ogólnej, wyasygnowanej w budżecie na utrzymanie departamentu kolejowego, wyznaczać i zmieniać w tym departamencie tak liczbę urzędników na stanowiskach poniżej V kategorii płacy, jak i wysokość sum na utrzymanie urzędników kancelaryjnych, funkcjonariuszów kancelaryjnych i pisarzy, oraz na wydatki kancelaryjne i gospodarcze, na remuneracje i zapomogi.

U w a g a. W granicach sum ogólnych, wyznaczonych zarówno dodatkowymi etatami departamentu wojkowego i morskiego na sprawdzanie na miejscu obrotów w portach i fabrykach Ministerstwa Spraw Morskich, jak i etatami i preliminarzami tymczasowych urzędów Kontroli Państwowej, wymienionych w dziale V opinii Rady Państwa, zatwierdzonej przez Cesarza w dniu 3 marca 1903 r. (22592) kontroler Państwa może, nie przekraczając określonych stanowiskami poborów, zmieniać zgodnie z rzeczywistą potrzebą wykazaną w tych dodatkowych etatach i preliminarzach ilość etatów poniżej V kategorii i wysokość sumy na każdy urząd.

949. (Ciąg dalszy 1912 r.). W razie tymczasowego asygnowania Kontroli Państwowej kredytów, przewyższających wyznaczone na jej utrzymanie sumy, jak również w przypadkach, kiedy Kontroli Państwowej pozostawione jest prawo rozporządzania sumami, asygnowanymi w budżetach innych ministerstw, kontrolerowi Państwa przysługuje prawo tworzenia w odpowiednich urzędach Kontroli tymczasowych nadetatowych stanowisk rewizorów w granicach dodatkowo asygnowanych sum.

950. Do obowiązków kontrolera Państwa należy nadzór nad prawidłowością i terminowem wykonywaniem czynności wszystkich urzędów Kontroli. Ze względu na to kontroler Państwa:

1) zatwierdza instrukcje o trybie postępowania rewizyjnego;

2) określa tryb przekazywania i rozpatrywania spraw na Radzie Kontroli Państwowej i na kolegiach wszystkich jej urzędów;

3) wybiera i przedstawia do Najwyższego zatwierdzenia kandydatów na stanowiska generał-kontrolerów, dyrektora kancelarii Kontroli Państwowej, zarządzających Izbami Kontroli i głównych kontrolerów kontroli eksploatacji państwowych kolei żelaznych;

4) mianuje, zwalnia i przenosi: w centrali Kontroli Państwowej — urzędników VI i V kategorii, urzędników do specjalnych poleceń bez różnicy kategorii i wszystkie osoby należące do Kontroli Państwowej, a w urzędach miejscowych Kontroli: urzędników VII, VI i V kategorii, z wyjątkiem tych urzędników V kategorii, o jakich stanowi punkt 3 niniejszego artykułu.

U w a g a. (Dalszy ciąg 1895 r.). Mianowanie na stanowiska IV, V i VI kategorii, jak również przeniesienie i zwalnianie ze służby osób, zajmujących te stanowiska, następuje w trybie, określonym w przepisach o urzędzie inspekcyjnym władz cywilnych (Komitet do służby urzędników cywilnych władz i do nagród — zbiór praw tom I-y część II wydanie 1895 r. załącznik do art. 3).

951. Pracownicy urzędów Kontroli mogą być pociągani do odpowiedzialności jedynie za wiedzą i zgodą kontrolera Państwa. Wskutek tego władze miejscowe nie stosują żadnych bezpośrednich rozporządzeń względem urzędów Kontroli Państwowej, lecz w razie stwierdzenia nadużyć, popełnionych przez osoby, należące do tych urzędów, zawiadamiają o tem właściwych naczelników, a jednocześnie komunikują o powyższem kontrolerowi Państwa.

952. (Artykuł 952 skasowany — dal. ciąg 1895 r.).

953. W sprawach, wymagających kolegjalnego rozpatrzenia, kontroler Państwa zalicza tymczasowo oddziały Kontroli, nie posiadające kolegium, do kompetencji ko-

legjów stałych centralnych lub miejscowych urzędów Kontroli.

954. Sprawdzanie nowopowstających rachunków, które ze względu na swój charakter nie wchodzą w zakres kompetencji żadnego z istniejących urzędów Kontroli i jednocześnie nie wymagają utworzenia nowego urzędu, kontroler Państwa poleca jednemu z urzędów Kontroli według swojego osobistego uznania.

955. (Dalszy ciąg 1912 r.). Jedynie po uprzednim porozumieniu się z kontrolerem Państwa i z ministrem Skarbu mogą ministrowie i główni zarządcy dokonywać zmian w obowiązujących przepisach o wpływie dochodów i uskutecznianiu wydatków państwowych, o ile te zmiany nie dotyczą podstawowych zasad i ustaw ogólnych, jak również mogą w tym samym trybie wydawać instrukcje, przepisy i wzory w zakresie rachunkowości.

956 zastąpiony przepisany w p. 12 art. 142 i w p. 54 (według ciągu dalszego) art. 146 Ust. St. państwowej.

957. (Ciąg dalszy 1912 r.). Kontroler Państwa przedstawia: 1) cesarzowi corocznie w dniu 15 maja sprawozdanie o czynnościach rewizyjnych Kontroli Państwowej za ubiegły rok kalendarzowy i 2) Dumie Państwowej corocznie nie później niż do dnia 1-go października — ogólne sprawozdanie z wykonania budżetu za ubiegły okres budżetowy, a do 1 stycznia — objaśnienia i załączniki do tego sprawozdania.

Dział II.

Rada Kontroli Państwowej.

958. Radzie Kontroli Państwowej przewodniczy kontroler Państwa; składa się ona z wicekontrolera Państwa, członków wyznaczonych przez J. C. Mość i z generał-kontrolerów.

959. Radzie przysługuje prawo zapraszania na swe posiedzenia urzędników ministerstw i głównych zarządów, a także prywatnych osób kompetentnych w celu

wyjaśnienia spraw, zawierających jakiekolwiek właściwości techniczne lub specjalne.

960. Jeżeli z powodu choroby, nieobecności lub z innych przyczyn kontroler Państwa nie może przewodniczyć na Radzie, to obowiązki przewodniczącego przejmuje na siebie wicekontroler Państwa, a jeżeli i ten ostatni nie może przewodniczyć, to obowiązki te przechodzą na członków Rady według starszeństwa w randze.

961. Dyrektor kancelarii Kontroli Państwowej jest równocześnie kierownikiem spraw Rady.

962. Sprawy wpływające na Radę i uchwały Rady są opracowywane pod przewodnictwem dyrektora i referowane Radzie przez referentów kancelarii Kontroli Państwowej w obecności dyrektora.

963. Rada, kierując czynnościami rewizyjnymi wszystkich urzędów Kontroli Państwowej:

1) na zasadzie obowiązujących ustaw rozstrzyga wszelkie trudności, jakie wynikły przy stosowaniu w poszczególnych przypadkach ustalonego trybu rewizji rachunków;

2) rozpatruje, zatwierdza lub znosi podlegające jej rozpatrzeniu uchwały kolegów centralnych i miejscowych urzędów Kontroli Państwowej;

3) ustala środki, zmierzające do stopniowego udoskonalania rachunkowości, sprawozdawczości i rewizji;

4) rozpatruje wszelkie przez kontrolera Państwa przedstawione sprawy, wymagające decyzji Kontroli Państwowej;

5) rozpatruje roczne budżety dochodów i wydatków Kontroli Państwowej oraz sprawozdania z czynności Kontroli przed ich złożeniem cesarzowi.

964. Urzędy rewizyjne składają Radzie do rozpatrzenia: 1) sprawy, co do których nastąpiło odwołanie się od uchwał kolegum; 2) sprawy o ustalonych przez kolegum stratach Skarbu i ściąganiu ich z urzędów i wyższych urzędników; 3) sprawy, w których decyzja przekracza zakres kompetencji kolegum; 4) wnioski co do wydania nowych lub uzupełnienia i zmiany obowiązujących ustaw, dotyczących tak rachunkowości, jak i innych kwestyj, wynikających przy kontroli; 5) poszczególne kwestje, jakie

wynikły podczas rewizji i wymagają odrębnych decyzji lub rozporządzeń, a także wnioski co do zmiany gospodarczych operacji, które okazały się niekorzystne, o ile od takich zmian można oczekiwać pomyślnych wyników dla przyszłych operacji tego rodzaju; 6) sprawy, jakie kontroler Państwa uzna za potrzebne przedstawić do rozpatrzenia i decyzji Rady i 7) sprawy, spowodowane rozbieżnością głosów w kolegium, jeżeli generał-kontroler lub naczelnik miejscowego urzędu Kontroli wskutek pozostań w mniejszości zechce je wnieść na Radę.

965. Rada decyduje o pociągnięciu do odpowiedzialności sądowej urzędników Kontroli Państwowej VII, VI i V kategorii za przestępstwa służbowe.

966. Rada jest upoważniona: 1) do zatwierdzania li tylko na podstawie sprawozdań takich wydatków na kwoty, przekraczające zakres uprawnień kolegów niższych instancji rewizyjnych, których to wydatków nie można uznać w ogólnie ustalonym trybie rewizyjnym za całkowicie usprawiedliwione, z powodu śmierci osób obowiązanych do wyrachowania się, z braku cen rynkowych lub z powodu innych ważnych przyczyn, przeszkadzających urzędom lub rachunkodawcy wykonać wszystkie ustalone wymagania i formalności; zatwierdzenie takich wydatków może nastąpić nie inaczej jak po zaświadczeniu, że pieniądze użyto na cele wyznaczone i że właściwy minister uważa ten wydatek za odpowiadający bezpośredniej potrzebie; 2) do rozpatrywania i zatwierdzania wszelkiego rodzaju pretensyj do Skarbu w przypadkach, niepodlegających kompetencji kolegów urzędów Kontroli, a także do zezwalania zwrotu ze Skarbu sum, wyrozchodowanych przez urzędników Kontroli Państwowej na potrzeby skarbowe z własnych środków; 3) do pozostawiania bez dochodzenia strat na sumę, przewyższającą kompetencję kolegów urzędów Kontroli co do takich operacji, jakie były przedsięwzięte nie dla korzyści finansowych, lecz w celu popierania przemysłu, dla aprowizacji lub z innych względów politycznych i moralnych, a jakie dokonane były legalnie, w przewidzianym trybie i zgodnie z zamierzeniem; 4) do rozstrzygania wniosków urzędów Kontroli o pokrycie w usta-

lonych przypadkach oszczędnościami strat na kwoty, przekraczające uprawnienia kolegów tych urzędów; 5) do umarzania uchybień, wynikających ze spraw, które nie spowodowały rzeczywistej straty dla Skarbu, na kwoty przekraczające właściwe uprawnienia kolegów urzędów Kontroli; 6) do zatwierdzania wyników rewizji rachunków w dochodach i wydatkach budżetu Kontroli Państwowej.

Uwaga: w razie ujawnienia nowych okoliczności lub dokumentów w sprawach, rozstrzygniętych przez Radę, tej ostatniej przysługuje prawo powtórnego rozpatrzenia tej sprawy i powzięcia nowej uchwały.

967. Ustalone przez urzędy Kontroli Państwowej uchybienia, jakie na mocy praw o przedawnieniu nie podlegają dochodzeniu, są umarzane przez Radę na wszelkie sumy.

968. (Ciąg dalszy 1912 r.). Uchwały Rady Kontroli Państwowej, które nie mogą być wykonane własną jej władzą, przedstawiane są przez kontrolera Państwa do Najwyższej decyzji za pośrednictwem Rady Ministrów.

969. Do Senatu Rządzącego wnoszone są te sprawy Rady Kontroli Państwowej, które według swej właściwości podlegają rozpatrzeniu i decyzji wyższej władzy wykonawczej lub sądowej, jak np. co do opublikowania i wykonania Najwyższych dekrétów, wydanych na skutek uchwał Rady Kontroli Państwowej, o wyjaśnieniu lub potwierdzeniu ustawy, o udzielaniu nagany za nieterminowe nadsyłanie sprawozdań lub wyjaśnień, żądanych przez urzędy Kontroli od różnych urzędów i osób i wreszcie sprawy, w których nie nastąpiła zgoda Rady Kontroli Państwowej z opinią Rady Wojennej i Admiralicji, a także z właściwymi ministrami.

970. Zgodnie z celem organizacji Rady i z istotą powierzonej jej władzy kontroler Państwa w sprawach, wymienionych powyżej w art. 963 — 964, działa łącznie i niepodzielnie z Radą, we wszystkich zaś innych sprawach administracji urzędy Kontroli podlegają bezpośrednio władzy kontrolera Państwa.

971. Kontroler Państwa w żadnym przypadku nie może unieważnić własną władzą uchwał Rady.

972. Kontroler Państwa komunikuje się z wyższymi instytucjami państwowymi, ministrami i ze wszystkimi wogóle państwowymi władzami i osobami w sprawach, jakie podlegają kompetencji Rady, w trybie, określonym w ogólnej organizacji ministerstw i ogólnym regulaminem dla ministerstw.

973. Jeżeli zauważone uchybienia, powolność biegu spraw i nieporządki okażą się skutkiem bezczynności urzędów Kontroli, pociągną za sobą ważną szkodę dla Skarbu i według swej właściwości wymagają zmiany przyjętego trybu załatwiania spraw oraz rewizji rachunków, lub jeżeli z powodu ważności uchybień winni tych uchybień podlegają odpowiedzialności sądowej, to kontroler Państwa wszystkie takie sprawy zleca do rozpatrzenia i uchwały Rady.

974. Jeżeli sprawy, które Kontroler Państwa poleca Radzie do rozpatrzenia, nie znajdują się w aktach Kontroli Państwowej, to są referowane w jego zleceniach z taką dokładnością, ażeby jasno była przedstawiona zarówno istota kwestji, jak i niezbędne wyjaśnienia urzędów i osób oraz cel zlecenia. Sprawy, znajdujące się w aktach Kontroli Państwowej, przekazywane są Radzie do rozpatrzenia bez specjalnych zleceń.

975. Kontroler Państwa w zleceniach swoich do Rady nie przytacza własnego zdania, lecz wypowiada je, jako przewodniczący Rady, ustnie przy rozpatrywaniu sprawy.

976. Sprawy dotyczące pretensyj do Skarbu, przedstawiane są do rozpatrzenia Rady według kolejności ich wniesienia. Nad ścisłym stosowaniem tej kolejności obowiązany jest czuwać dyrektor kancelarii Kontroli Państwowej,

977. Nieprzybycie na posiedzenie Rady niektórych członków nie wstrzymuje biegu spraw, a uchwała zapada większością obecnych na posiedzeniu członków, których

dla prawomocności posiedzenia winno być prócz przewodniczącego co najmniej czterech.

978. Jeżeli którykolwiek z członków nie może przybyć na posiedzenie Rady z powodu choroby, nieobecności w stolicy lub z innych ważnych przyczyn, to obowiązany jest zawiadomić o tem dyrektora kancelarii Kontroli Państwowej. Tylko ciężka choroba lub nieobecność w stolicy zwalnia członka Rady od rozpatrzenia i podpisania jej protokółów, które otrzymują nieprzybyli na posiedzenie członkowie, zanim będą one podpisane przez członków obecnych na posiedzeniu. Na podpisanie protokołu przez każdego z członków udziela się termin trzydniowy.

979. Każdemu członkowi Rady przysługuje prawo uprzedniego zaznajomienia się z przygotowanymi do rozpatrzenia sprawami, jakie uzna za potrzebne zbadać przed posiedzeniem Rady. To zaznajamianie się nie powinno oddalać wyznaczonego przez kontrolera Państwa terminu do rozpatrzenia spraw przez Radę.

980. Sprawy w Radzie są uchwalane większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

981. Jeżeli którykolwiek z członków po wysłuchaniu sprawy zechce szczegółowo uzgodnić swoją opinię na piśmie jako votum separatum, niezależnie od wypowiedzenia jej ustnie, to może oznajmić o tem, lecz opinię swoją na piśmie obowiązany jest przedstawić nie później, jak na najbliższym posiedzeniu.

Nieobecni na posiedzeniu Rady, lecz obowiązani do podpisu protokółów członkowie składają odrębne swoje opinie nie później jak po upływie tygodnia od dnia posiedzenia Rady.

U w a g a: W sprawach, przekraczających zakres uprawnień Rady, winny być wraz z ogólną jej opinią przedstawiane do dalszego właściwego rozpatrzenia i decyzji również odrębne opinie, jakie złożono.

982. O ile nie zapadnie jednogłośnie uchwała lub o ile nie będzie osiągnięta większość głosów, sprawa postępuje w zwykłym trybie do wyższego rozpatrzenia, choć

by z tytułu swego charakteru nie przekraczała zakresu uprawnień Rady.

983. Kontrolerowi Państwa przysługuje prawo przedstawiania sprawy do wyższego rozpatrzenia nawet wówczas, jeżeli on jeden nie zgadza się z opinią Rady.

984. (Ciąg dalszy 1912 r.). Uchwały Rady Kontroli Państwowej w sprawach wymagających wyższej decyzji wnoszone są przez kontrolera Państwa według właściwości: do Dumy Państwowej i Rady Państwa, do Rady Ministrów lub do Senatu Rządzącego podług ustalonej formy z dołączeniem, jeżeli kontroler Państwa uzna to za konieczne, protokółów Rady Kontroli Państwowej.

985. (Ciąg dalszy 1912 r.). Wydane w sprawach Rady Kontroli Państwowej Najwyższe dekrety, uchwały Rady Ministrów i orzeczenia Senatu Rządzącego z wyjątkiem tych, które nie rozstrzygają sprawy merytorycznie, komunikowane są przez kontrolera Państwa urzędowi Kontroli do wykonania, a Radzie na najbliższym posiedzeniu do wiadomości, o czem winna być uczyniona krótka wzmianka w protokółie posiedzenia.

Dział III.

Departamenty Kontroli Państwowej.

986. (Ciąg dalszy 1912 r.). Departamentami Kontroli Państwowej zarządzają generał-kontrolerzy, a w skład ich wchodzi: kolegium, pomocnicy gen. kontrolerów, starsi i młodsi rewizorzy, pomocnicy rewizorów i inni urzędnicy według etatów.

987. (Ciąg dalszy 1912 r.). Departament rachunkowości cywilnej sprawdza: 1) obroty Kasy Głównej, 2) rachunki obrotów pieniężnych i materiałowych wszystkich władz i urzędów cywilnych, otrzymujących pobory z Kasy Głównej, z wyjątkiem centralnych instytucji kolei państwowych, a także obrotów budżetu specjalnej kancelarii ministra Skarbu do operacji kredytowych, wytwórni papierów państwowych i mennicy w Petersburgu i 3) obroty kas specjalnych poborców przy centralnych władzach cywilnych z wyjątkiem instytucji kolejowych.

988. Departament rachunkowości wojskowej i morskiej sprawdza rachunki obrotów pieniężnych i materiałowych: 1) wszystkich instytucji wojskowych, otrzymujących pobory z Kasy Głównej oraz rachunki za materiały apteczne z całego zarządu wojennego i 2) wszystkich bez wyjątku instytucji zarządu morskiego.

989. Departament rachunkowości kolejowej sprawdza rachunki, dotyczące: 1) wydatków na utrzymanie wszystkich centralnych rządowych instytucji kolejowych, 2) wszystkich wogóle wydatków operacyjnych, uskutecznianych przez powyższe instytucje z Kasy Głównej, 3) wpływów podatku państwowego od pasażerów kolei żelaznych i od towarów przewożonych po drogach żelaznych jako przesyłki poczesne; 4) wpływów na korzyść Skarbu pobieranych przez koleje nadpłat stawek taryfowych, 5) wpływów na utrzymanie szkół kolejowych, inspekcji na kolejach i w fabrykach, wyrabiających przedmioty na potrzeby kolei żelaznych, 6) wszystkich wogóle wpływów i wydatków, wynikających z rozrachunku między rządem a kolejami prywatnymi (obowiązkowe wpłaty kolei prywatnych na korzyść Skarbu, wypłaty ze Skarbu z tytułu gwarancji i t. p.) i 7) budżety eksploatacyjne państwowych kolei żelaznych i tych prywatnych, które podlegają nadzorowi Kontroli Państwowej. Prócz tego departament rachunkowości kolejowej wykonywuje kontrolę faktyczną operacji, uskuteczniionych przez zarząd państwowych kolei żelaznych.

Organizację kontroli eksploatacji kolei żelaznych tudzież określenie liczby potrzebnych w tym celu urzędników i nieodzownych na utrzymanie tej kontroli wydatków ustala kontroler Państwa w porozumieniu z ministrami Skarbu i Komunikacji. Sposób wykonywania kontroli operacji, związanych z eksploatacją państwowych kolei żelaznych ustala kontroler Państwa w porozumieniu z ministrem Komunikacji (Zb. pr. t. I część II wydanie 1892 r. art. 748 statutu organ. min.).

989¹. (Ciąg dalszy 1912 r.). Departament rachunkowości kredytowej sprawdza w granicach prawem określonych obroty państwowych instytucji kredytowych, jak również obroty z budżetu specjalnej kancelarii ministra Skarbu do

operacyj kredytowych, wytwórni papierów państwowych oraz mennicy.

990. Niezależnie od sprawdzania rachunków departamenty dążą wszelkimi środkami do osiągnięcia celów, do jakich powołana jest Kontrola Państwowa i w swoim zakresie spełniają wszystkie ciężące na nich obowiązki.

991. Generał-kontrolerzy rozdzielają prace pomiędzy urzędników departamentu i czuwają nad ukończeniem rewizji i zatwierdzeniem jej wyników we właściwych terminach, nad prawidłowym biegiem kontroli i wogóle nad pomyślnym wykonaniem przez wszystkich urzędników departamentów ciężących na nich obowiązków.

992. Pomocnicy generał-kontrolerów pomagają tym ostatnim w nadzorze nad prawidłowym biegiem spraw w departamentach, prowadzą korespondencję o dostarczeniu rachunkowości i uzupełnienie jej niezbędnymi dla rewizji danymi i dokumentami, oraz według uznania generał-kontrolerów załatwiają inne sprawy rewizyjne i wykonawcze.

993. Kolegium każdego departamentu przewodniczy generał-kontroler; kolegium to tworzą: pomocnicy generał-kontrolera i starsi rewizorzy, a w przypadkach, przewidzianych w art. 953, również naczelnik tymczasowego urzędu Kontroli w sprawach tego urzędu dotyczących.

994. Do zakresu działania kolegium departamentu należy: 1) rozpatrywanie i zatwierdzanie wyników rewizji dokonanej bądź przez same departamenty, bądź przez urzędy kontroli, które nie mają kolegium i których czynności rewizyjne z rozporządzenia kontrolera Państwa wejdą pod obrady tego kolegium; 2) rozpatrywanie stopnia korzyści operacyj, podlegających sprawdzeniu niezależnie od legalności ich wykonania i prawidłowości samych rachunków; 3) rozpatrywanie pretensyj do Skarbu o zwrot nieprawidłowo wpłaconych kapitałów w gotówce i w materiałach, a także wszystkie inne sprawy, dotyczące pretensyj do Skarbu osób prywatnych oraz instytucyj społecznych i stanowych; 4) decyzje w poszczególnych kwestjach wynikających przy rewizji; 5) rozpatrywanie i zatwierdzanie pokwitowań, dotyczących sprawdzenia pod względem kaso-

wym rachunków kas, podlegających kontroli departamentów i wzmiankowanych w p. 1 urzędów Kontroli; 6) projekty zmian w rachunkowości i w sposobie dokonywania rewizji; 7) przypadki, wymagające uzupełnienia lub zmiany istniejących ustaw, 8) sprawy, podlegające kompetencji Rady Kontroli Państwa, 9) sprawy, jakie kontroler Państwa lub generał-kontroler uzna za wskazane przekazać do rozpatrzenia kolegium; 10) przedstawiane kontrolerowi Państwa sprawozdania o biegu i rezultatach rewizyj, 11) decyzje w ustalonych przypadkach o zwrocie niezrewidowanych rachunków na żądanie urzędów państwowych i urzędników, 12) decyzje co do przechowywania i niszczenia sprawdzonych rachunków i zakończonych akt.

995. Kolegia departamentów obowiązane są rozpatrywać referaty o wynikach rewizji, sprawdzając ponownie zrewidowane rachunki w granicach, jakie uznają za wystarczające. Kolegia te władne są: 1) zatwierdzać ostatecznie na wszelką sumę rachunki i wyniki rewizji obrotów, uznanych za prawidłowe; 2) co do obrotów, uznanych za nieprawidłowe — ustalać kwoty uchybień i bądź zawiadamiać o ich ściągnięciu, bądź przedstawiać do zatwierdzenia w trybie ustalonym; 3) zatwierdzać jedynie według sprawozdań takie pozycje wydatków, które w każdym poszczególnym przypadku nie przekraczają sumy 3.000 rb. a których nie można uznać w ogólnoustalonym trybie rewizyjnym za całkowicie usprawiedliwione z powodu śmierci rachunkozdawcy, braku cen rynkowych, lub z innych ważnych przyczyn, niedozwalających urzędowi lub rachunkozdawcy uczynić zadość wszystkim ustalonym wymaganiom i formalnościom; zatwierdzenie tego rodzaju wydatków może nastąpić jedynie po zaświadczeniu właściwej władzy, że pieniądze użyto według ich przeznaczenia i że rozchodowanie ich było konieczne; 4) decydować zwrot sum, nieprawidłowo wniesionych do Skarbu lub wydatkowanych przez osoby urzędowe na potrzeby Skarbu z własnych funduszy; 5) zaniechać w porozumieniu z władzą, zezwalającą na dokonanie wydatku, dochodzenia straty do 3 000 rb., wynikłej z takich operacyj, które wszczęto nie dla korzyści pieniężnych, lecz dla popierania przemysłu, aprowizacji, albo z innych względów po-

litycznych czy moralnych i których dokonano legalnie w trybie przepisany, i zgodnie z celem zamierzonym; 6) decydować w przypadkach ustalonych pokrycie strat z jakiegokolwiek operacji do 3.000 rb. oszczędnościami, uzyskanymi przy tejże operacji; 7) umarzać ustalone uchybienia na sumę do 1.000 rb., powstałe wskutek takich nieprawidłowych działań urzędów i osób, które w rzeczywistości nie przyniosły żadnych strat Skarbowi; 8) zaniechać dochodzenia wszelkich strat, jeżeli suma ich nie przewyższa w ciągu roku 10 rb. na każdą odpowiedzialną osobę; 9) zatwierdzać przyjęcie na rachunek Skarbu szkód i strat w tych przypadkach, kiedy ściągnięcie ich okaże się beznadziejnym lub kiedy z powodu innych prawnych przyczyn były umorzone przez ministrów na mocy przysługującej im władzy.

996. Z tytułu uprawnień, jakie przysługują kolegium, generał-kontroler działa łącznie z niem we wszystkich sprawach, wymienionych w art. 994 i 995; w innych zaś sprawach generał-kontroler zarządza departamentem bezpośrednio na zasadzie ogólnej organizacji ministerstw i ogólnego regulaminu dla ministerstw.

997. Wszystkie sprawy, dotyczące kompetencji kolegium, referowane są generał-kontrolerowi tylko w celu zdecydowania, czy dana sprawa podlega rozważaniu na kolegium.

998. Referaty, memorjały rewizyjne, rejestry uchybień, pokwitowania o rewizji i wszystkie inne przedstawiane na kolegium akta winny być referowane w całości, bez skrótów, o ile członkowie kolegium nie wyrażą jednogłośnie życzenia, aby sprawę zreferowano w skróceniu.

999. W razie potrzeby każdy członek kolegium może żądać oryginalnych akt, które winny być niezwłocznie dostarczone na posiedzenie.

1000. Na posiedzeniu kolegium decyzje zapadają większością głosów obecnych członków, a dla ważności uchwał kolegiów departamentów rachunkowości cywilnej oraz wojskowej i morskiej potrzebna jest ilość co najmniej 4-ch, a na kolegium departamentu rachunkowości

kolejowej—co najmniej 3-ch członków, prócz przewodniczącego. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

1001. W braku jednomyślności lub w razie nieosiągnięcia większości głosów sprawa winna być przedstawiona do decyzji Rady Kontroli Państwa.

1002. Członkom, którzy nie zgadzają się z uchwałą większości, przysługuje prawo wniesienia swojej opinii na piśmie nie później jednak niż w ciągu 3-ch dni od czasu rozpatrzenia sprawy. Opinie te są dołączane w oryginale do protokołu kolegium.

1003. Prowadzenie referatu kolegium powierzone jest sekretarzowi właściwego departamentu.

1004. Niezależnie od obowiązku uczestniczenia w obradach kolegium starsi rewizorzy winni: 1) samodzielnie wykonywać rewizję, 2) prowadzić sprawy z rewizją związane, 3) sporządzać wszelkie wnioski, dotyczące stopnia korzyści sprawdzanych przez nich operacji, 4) sprawdzać preliminarze budżetowe, 5) zbierać i przechowywać wszystkie rozporządzenia, dotyczące dokonywania rewizyj i 6) czuwać nad wykonywaniem obowiązków przez urzędników, wyznaczonych im do pomocy.

1005. Prawa i obowiązki młodszych rewizorów, pomocników rewizorów, sekretarzy, dziennikarzy, urzędników rachunkowych i innych osób, będących na służbie w departamentach, określa instrukcja kontrolera Państwa.

Dział IV.

Kancelarja Kontroli Państwowej.

1006. (Ciąg dalszy 1912 r.). W skład kancelarii Kontroli Państwa wchodzi: dyrektor, wicedyrektor, referenci, naczelnik archiwum ogólnego i inni urzędnicy według etatu.

1007. Kancelarja Kontroli Państwa koncentruje u siebie: 1) wszystkie akta i rozporządzenia w zakresie zarzą-

dzania Kontrolą Państwową, 2) wszystkie wnioski do Rady Kontroli Państwa, 3) referat spraw Rady Kontroli Państwowej, 4) referat wszystkich spraw i kwestyj, nie odnoszących się do zakresu działania innych centralnych urzędów Kontroli Państwa, 5) referat wszelkich spraw i kwestyj, jakie Senat Rządzący przesyła do opinii Kontroli Państwa, 6) sporządzanie budżetu Kontroli Państwowej, 7) podział kredytów między urzędy Kontroli Państwowej, 8) dozór nad biegiem rewizji we wszystkich urzędach Kontroli i składania o tem corocznych referatów kontrolerowi Państwa i 9) sporządzanie sprawozdań o działalności Kontroli Państwowej do złożenia cesarzowi.

Dział V.

Buchalterja Centralna Kontroli Państwowej.

1008. Zarządzanie buchalterją centralną Kontroli Państwa powierza się za zezwoleniem cesarskiem jednemu z członków Rady lub jednemu z naczelników urzędów centrali Kontroli Państwa, którzy rządzą na prawach general-kontrolera.

1009. Etat buchalterji centralnej stanowi: główny buchalter, buchalterzy, ich pomocnicy i inni urzędnicy według etatu.

1010. Do obowiązków buchalterji centralnej, mającej za główne zadanie sporządzanie corocznych sprawozdań Kontroli Państwowej o wykonaniu budżetu państwowego, ponadto należy: 1) porównanie z budżetem państwowym i jego częściami etatów kasowych ministerstw i udzielanie tych etatów właściwym urzędom Kontroli; 2) ogólny nadzór nad prawidłowem przenoszeniem kredytów z jednej kasy do drugiej i pomiędzy poszczególnymi pozycjami budżetu; 3) rozpatrzenie żądań ministerstw o otwarciu im kredytu na rachunek specjalnego funduszu na zaspokojenie nieuregulowanych wydatków z ubiegłych okresów budżetowych i 4) sprawdzanie pod względem kasowym obrotów na rachunku bieżącym Skarbu w Banku Państwa.

Dział VI.

Wydział przy Radzie Kontroli Państwowej do sprawdzania rachunków urzędów Kontroli Państwowej.

1011. Wydział przy Radzie Kontroli Państwowej do sprawdzania rachunków urzędów Kontroli Państwowej składa się z przewodniczącego, wybranego z pośród członków Rady Kontroli Państwowej, nie zajmujących w niej stanowiska służbowego, z którym związane są czynności dysponenta kredytów, podlegających wyrachowaniu się, oraz z urzędników Kontroli nieuczestniczących w czynnościach, podlegających sprawdzaniu przez wydział. Wybór przewodniczącego wydziału, a także nominacja jego członków na wniosek przewodniczącego należy do kontrolera Państwa.

1012. Wydział sprawdza rachunki urzędów Kontroli Państwowej na tych samych zasadach, na jakich są wogóle sprawdzane rachunki władz asygnujących. Sprawy, wymagające uchwały kolegium, wydział przedstawia Radzie Kontroli Państwowej.

Dział VII.

Komisja do sprawdzania rocznych sprawozdań prywatnych kolei żelaznych.

1013. Komisja do sprawdzania rocznych sprawozdań prywatnych kolei żelaznych pozostaje pod przewodnictwem osoby, wybranej przez kontrolera Państwa, i składa się z 2 członków z ramienia Kontroli Państwowej, wyznaczonych przez kontrolera Państwa, 2 członków z Ministerstwa Komunikacji i jednego z Ministerstwa Skarbu, wyznaczanych przez właściwych ministrów.

1014. Przy sprawdzaniu Komisja niezależnie od badania danych, zawartych w sprawozdaniach, dokonywuje dokumentalnej i faktycznej kontroli we wszystkich przypadkach, gdy uzna to za potrzebne dla przekonania się o prawidłowości i gospodarczości zarówno zarządzeń i czynności towarzystw kolei żelaznych, jak i administracji dróg. Rewizyjne czynności Komisja powinna wykonywać z takim obliczeniem czasu, aby rezultaty sprawdzania za dany rok były

wyjaśnione przed terminem podziału czystego dochodu według sprawozdania za rok następny po zrewidowanym.

1015. Kwestje sporne, co do których nie dojdzie w Komisji do jednomyślnej opinii, decyduje kontroler Państwa w porozumieniu z ministrami Skarbu i Komunikacji.

1016. Powierzonego Komisji sprawdzania sprawozdań prywatnych kolei żelaznych dokonywują delegowani do jej dyspozycji urzędnicy departamentu kolejowego Kontroli Państwowej i osoby specjalnie zaproszone.

1016¹. Dyrekcje i Rady towarzystw kolei żelaznych obowiązane są przedstawiać pełnomocnikom Komisji na ich żądanie swoje akta, księgi, rachunki i dokumenty oraz przedstawiać wszelkie potrzebne do rewizji dane. Również Dyrekcje i Rady Zarządu kolei żelaznych obowiązane są na piśmienne żądanie Komisji dostarczać jej wszelkich dodatkowych danych i objaśnień w terminach, w tym celu ustalonych.

Artykuły prawa (T. II. Zbioru Praw) o organizacji i działalności Izb miejscowych Kontroli Państwowej zawierają postanowienia analogiczne do przepisów o departamentach Kontroli Państwowej.

POLSKA.

Dekret o Najwyższej Izbie Kontroli Państwa.

(Dziennik Praw № 14, poz. 183, z dn. 8 lutego 1919 r.)

Na wniosek Rady Ministrów stanowiąco następuje:

Art. 1. W miejsce utworzonego postanowieniem Tymczasowej Rady Stanu z d. 10 sierpnia 1917 r. Urzędu Obrachunkowego utworzoną zostaje Najwyższa Izba Kontroli Państwa w Warszawie. Najwyższa Izba Kontroli Państwa jest władzą podległą bezpośrednio Naczelnikowi Państwa, samodzielną i powołaną do stałej a wszechstronnej kontroli dochodów i wydatków państwowych, prawidłowości administrowania majątkiem państwa oraz gospodarki instytucyj, zakładów, fundacyj i funduszków, tudzież jednostek samorządowych i miast, wskazanych w art. 11. Pozatem Najwyższa Izba Kontroli Państwa kontroluje wszechstronnie wykonanie budżetu.

Wszelkie władze i urzędy państwowe cywilne i wojskowe, powyżej wymienione instytucje, jednostki samorządowe i miasta, obowiązane są stosować się do zarządzeń Najwyższej Izby Kontroli Państwa, wydanych w zakresie spraw, należących do jej kompetencji w taki sam sposób, jak do zarządzeń właściwego ministerstwa.

Art. 2. Najwyższa Izba Kontroli Państwa składa się z prezesa, wiceprezesa, oraz członków kolegium, noszących

tytuł radców Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa mianuje Naczelnik Państwa na wniosek prezydenta ministrów, zaś wiceprezesa i członków na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Innych urzędników Najwyższej Izby Kontroli Państwa mianuje prezes.

Członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa są nieusuwalni i podlegają ustanowionym dla sędziów przepisom dyscyplinarnym.

Instancją dyscyplinarną jest komplet Sądu Najwyższego, złożony z trzech sędziów, z których jeden przewodniczy, zwiększony o 2 członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa, delegowanych przez jej prezesa. Funkcję prokuratora dyscyplinarnego pełni jeden z członków Najwyższej Izby Kontroli Państwa wyznaczony przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwa.

Art. 3. Ojciec i syn, teść i zięć, bracia i szwagrowie nie mogą być jednocześnie członkami kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Art. 4. Prezes, wiceprezes i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa nie mogą być członkami Sejmu.

Art. 5. Prezes, wiceprezes i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa nie mogą równocześnie zajmować innych urzędów, ani podejmować się ubocznych zajęć za wynagrodzeniem w jakiejkolwiek formie. W szczególności nie wolno żadnemu z nich uczestniczyć w zarządzie, radzie nadzorczej lub zawiadowczej przedsiębiorstw obliczonych na zysk. Co do innych urzędników Najwyższej Izby Kontroli Państwa ograniczenia podane będą w regulaminie.

Art. 6. Najwyższa Izba Kontroli Państwa obraduje kolegalnie. Sprawy wymagające pełnego kompletu będą określone w regulaminie. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Art. 7. Obradom kolegium podlegają:

1) sprawy absolutorium, dotyczące zamknięć rachunków państwa oraz tych związków samorządu, funduszków, zakładów i instytucyj, które podlegają kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa (art. 11);

2) sprawy natury ogólnej, a więc ustanowienie lub zmiana ogólnych zasad kontroli, wydanie lub zmiana ogólnych rachunkowych i kasowych instrukcyj i t. d.

3) opinie dla władz centralnych;

4) sprawy, w których ujawnia się różnica zapatrywań między Najwyższą Izbą Kontroli Państwa a władzami centralnymi;

5) sprawy, wniesione przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa;

6) sprawy, wskazane przez regulamin.

Art. 8. Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa ma prawo uczestniczyć w obradach Sejmu, komisyj, wydziałów, komitetów sejmowych i t. d., referować wnioski Najwyższej Izby Kontroli Państwa bądź osobiście, bądź przez swoich delegatów, oraz udzielać informacji i wyjaśnień.

Sejm może zażądać obecności prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Art. 9. Szczegółowe postanowienie o wewnętrznym urządzeniu, personelu i toku czynności Najwyższej Izby Kontroli Państwa unormuje regulamin, wydany dekretem Naczelnika Państwa na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa w porozumieniu z prezydentem ministrów i ministrem Skarbu.

Art. 10. Prezes przedstawia corocznie etat Najwyższej Izby Kontroli Państwa ministrowi Skarbu celem włączenia go do budżetu państwowego. Kontrola wykonania budżetu Najwyższej Izby Kontroli Państwa przysługuje Sejmowi.

Art. 11. Kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa podlegają:

1) wszystkie rachunki władz cywilnych i wojskowych, urzędów, zakładów i przedsiębiorstw państwa, wszystkie rachunki dotyczące majątku państwa;

2) wszystkie rachunki tych niepaństwowych instytucyj, zakładów, fundacyj, funduszków, które otrzymują dotacje ze Skarbu Państwa, lub też których administracja prowadzona jest pod gwarancją Skarbu Państwa.

3) rachunki wydatków i dochodów, majątków i długów wyższych jednostek samorządowych oraz większych miast. Bliższe określenie jednostek samorządowych i miast, podlegających kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa będzie wskazane w regulaminie (art. 9).

Art. 12. Najwyższa Izba Kontroli Państwa wykonyuje kontrolę następującą:

A. Wszechstronną kontrolę wstępną czyli prewencyjną. O zastosowaniu i zakresie tej kontroli decyduje Najwyższa Izba Kontroli Państwa. Bliższe postanowienia zawierać będą regulamin i instrukcje, wydane przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwa.

Kontroli tej podlegają przedewszystkiem i bezwarunkowo: a) wydatki na koszty wszelkiego rodzaju inwestycyj państwowych, prowadzonych z funduszków Skarbu Państwa przez specjalnie dla tego celu zorganizowane komisje, złożone z funkcjonarjuszów państwowych (np. budowa dróg żelaznych i szosowych, mostów, kanałów, budowli koszarowych dla wojska lub gmachów o innem przeznaczeniu państwowem); b) wydatki na dostawę dla wojska, na utrzymanie dróg i mostów, na roboty meljoracyjne i przy uszlachetnianiu rzek, na kupno lub zamianę nieruchomości, mających powiększyć majątek państwa, na przebudowę lub gruntowne odnowienie państwowych budowli; c) wydatki tej samej co powyższe a) i b) natury, dokonywane przez instytucje, zakłady, fundacje i fundusze oraz jednostki samorządowe i miasta, wskazane w art. 11.

B. Niezależnie od kontroli wstępnej kontrolę następną czyli represyjną:

Kontrola ta ma być prowadzona nad rachunkami, składanemi Najwyższej Izbie Kontroli Państwa, stosownie do zarządzeń i instrukcyj, wydanych w porozumieniu z władzami centralnemi.

C. Kontrolę faktyczną kas i rachunkowości kasowej przez delegowanie na miejsce funkcjonarjuszów Najwyższej Izby Kontroli Państwa względnie funkcjonarjuszów wspomnianych poniżej (art. 20) Izb Kontroli Państwa.

Przy prowadzeniu kontroli Najwyższa Izba Kontroli Państwa rządzi się następującemi zasadami: sprawdza rachunkowy porządek i zgodność dowodów rachunkowych z zestawieniami i księgami rachunkowemi, dotyczącemi dochodów i wydatków skarbowych i zarządu majątkiem skarbowym, przestrzega oszczędności, gospodarczości i uczciwości w zarządzeniach, ujawnianych w badanych rachunkach. W tym celu bada dokładnie, czy przy nabyciu, zamianie, użytkowaniu, sprzedaży lub wdzierżawieniu majątku skarbowego, przy wydobyciu dochodów i dokonywaniu wydatków przestrzegano ściśle zasad możliwie najlepszej gospodarki i jej celowości; czy dochody pobierano w przepisanych terminach i w należytych wysokościach, czy przestrzegano obowiązujących przepisów i regulaminów, czy pobierane czynsze nie są za niskie, zakupione lub sprzedane przedmioty nabyto lub sprzedano po cenach właściwych i czy nie zachodzi potrzeba zmian w przepisach lub prowadzeniu gospodarki zarówno w kierunku formalnym, jak i materalnym.

Art. 13. Najwyższa Izba Kontroli Państwa ma prawo żądać od wszystkich podlegających jej kontroli władz, urzędów, instytucyj, zakładów, fundacyj i funduszków oraz jednostek samorządowych i miast (art. 11) wyjaśnień do sprawdzenia rachunków i zestawień, a także nadesłania ksiąg, rejestrów, dzienników i aktów.

Pewne rachunki, zwłaszcza dotyczące wydatków per-jodycznych, których tytuł prawny został raz skontrolowany, wolno Najwyższej Izbie Kontroli Państwa wyłączyć od swojej rewizji i zlecić ją władzom administracyjnym, które w tym kierunku udzielać będą samoistnie absolutorjum. Najwyższa Izba Kontroli Państwa ma jednak i w tych ra-

zach prawo od czasu do czasu zażądać przedstawienia sobie rachunków i dowodów rachunkowych celem sprawdzenia i skontrolowania, czy władze administracyjne rewidują je w sposób prawidłowy.

Art. 14. W celu usunięcia dostrzeżonych braków, niedokładności lub nieprawidłowości ma Najwyższa Izba Kontroli Państwa wydać stosowne zarządzenia, w szczególności może żądać pociągnięcia winnego do odpowiedzialności materialnej. O zarządzeniach swych zawiadamia jednocześnie właściwą władzę. Do wykonania tych zarządzeń Najwyższa Izba Kontroli Państwa wyznacza terminy podług swego uznania. W razie niezastosowania się do wyznaczonego terminu mocen jest prezes przedstawić sprawę Naczelnikowi Państwa.

Art. 15. W razie stwierdzenia braku w gotówce, zapasach, ubytku majątku i t. p. Najwyższa Izba Kontroli Państwa ma prawo zawiesić w czynnościach podejrzanych funkcjonariuszów i donieść o tem zwierzchniej władzy.

Na wypadek stwierdzenia złej woli w gospodarce obowiązany jest prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa względnie upoważniony przez niego delegat zrobić bezwzględnie doniesienie do prokuratora przy równoczesnem powiadomieniu o tem zwierzchniej władzy.

W sprawach wojskowych odnośnie postępowanie określi regulamin (art. 12).

Art. 16. Wszystkie czynności delegatów Najwyższej Izby Kontroli Państwa będą stwierdzane protokółarnie.

Art. 17. Władze centralne, wydając, zmieniając lub uchylając rozporządzenia, które dotyczą dochodów, wydatków, długów lub majątku państwa względnie jednostek samorządowych, obowiązane są jednocześnie uwiadomić o tem Najwyższą Izbę Kontroli Państwa, o ile zaś chodzi o nowe przepisy kasowe lub rachunkowe, to takowe mogą być wydane tylko w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli Państwa.

Przepisy dotyczące formy rocznych zamknięć i absolutorjum wydaje Najwyższa Izba Kontroli Państwa w po-

rozumieniu z zainteresowanymi ministerstwami. W razie różnicy zdań rozstrzyga zapatrywanie Najwyższa Izba Kontroli Państwa.

Art. 18. Wszystkie zamknięcia roczne z gospodarki, podlegające kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa (art. 11) powinny być Najwyższej Izbie Kontroli Państwa przedstawione z załącznikami najpóźniej w ciągu 4 miesięcy, licząc od ostatniego dnia ubiegłego okresu gospodarczego. Najwyższa Izba Kontroli Państwa sprawdza je, i o ile chodzi o gospodarstwo państwowe, przedstawia Władzy Najwyższej i Sejmowi wraz z sprawozdaniem i ze swemi uwagami.

Odnośnie do innych gospodarstw, wymienionych w art. 11, Najwyższa Izba Kontroli Państwa przesyła jeden egzemplarz swych uwag tej instytucji, której rachunki sprawdzone zostały, drugi egzemplarz właściwym ministerstwom.

Art. 19. W sprawozdaniu, przeznaczonem dla Sejmu, winna Najwyższa Izba Kontroli Państwa wyraźnie nadmieniać:

a) czy i o ile w dziale dochodów i wydatków poszczególne rubryki i tytuły różnią się od budżetu i dla czego.

b) czy i w jakich kwotach oraz z jakich powodów zdarzyły się przekroczenia lub zaoszczędzenia kredytów względnie zwiększenia lub zmniejszenia dochodów budżetem przewidzianych, oraz czy wynikające z porównania z budżetem różnice zostały w sposób przez Konstytucję przewidziany dodatkowo zatwierdzone.

Art. 20. Jako organy Najwyższej Izby Kontroli Państwa, przeznaczone do wykonywania kontroli na podstawie tych samych przepisów co Najwyższa Izba Kontroli Państwa, utworzone będą rozporządzeniami prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa w porozumieniu z prezydentem ministrów Izby Kontroli Państwa. Rozporządzenia te dotyczyć będą zwłaszcza liczby, siedziby i zakresu działania tych organów. Od zarządzeń Izby Kontroli Państwa przysługuje prawo odwołania do Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Art. 21. Wykonanie dekretu niniejszego polecam
prezydentowi ministrów w porozumieniu z ministrem Skarbu.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 r.

Naczelnik Państwa: *J. PIŁSUDSKI.*

Prezydent Ministrów: *I. J. Paderewski.*

Minister Skarbu: *Dr. Englich.*

U S T A W A

Z DNIA 3 CZERWCA 1921 R.

O KONTROLI PAŃSTWOWEJ

(Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 czerwca 1921 r.,
№ 51, poz. 314).

Art. 1. Kontrola Państwowa jest władzą, w czynnościach swoich opartą na zasadach kolegialności (art. 20—22), z ministerstwami równorzędną, od Rządu niezależną, podległą bezpośrednio Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Art. 2. Kontrola Państwowa powołana jest do rewizji dochodów i wydatków Państwa oraz jego stanu majątkowego.

Art. 3. W miarę uznania Rządu, Kontrola Państwowa może być również powołana do rewizji finansowej gospodarki ciał samorządnych oraz instytucyj, zakładów, fundacyj, stowarzyszeń i spółek, działających przy udziale finansowym Skarbu Państwa lub pod jego gwarancją.

Art. 4. Spełniając swe zadania, Kontrola Państwowa bada, czy czynności gospodarcze i finansowe władz i urzędów państwowych oraz instytucyj, wymienionych w art. 3, były legalne, wykonane z należytą oszczędnością i celowo pod względem gospodarczym.

Kontrola, dokonywana przez Kontrolę Państwową, nie usuwa odpowiedzialności ministrów i kontrolowanych władz i urzędów.

Art. 5. Kontrola Państwowa wykonywa: 1) kontrolę faktyczną 2) kontrolę następną.

Art. 6. Kontrola Państwowa wykonywa kontrolę faktyczną według swego uznania we wszystkich dziedzinach administracji i gospodarki Państwa.

Kontrola ta obejmuje: badanie umów i wszelkich zobowiązań, rewizję kas, rachunkowości, rewizję składów,

magazynów, inwentarzy i wogóle majątku państwowego oraz sprawdzanie na miejscu wszelkich robót i dostaw, z punktu widzenia celowości i pod względem gospodarczym.

Art. 7. Kontrola następna polega na sprawdzaniu rachunków pod względem: formalnym, cyfrowym i co do istoty dokonanych czynności. Kontrola ta ma być dokonywana w czasie jaknajrychlejszym po dokonaniu wydatków i pobraniu dochodów. W tym celu Kontrola Państwowa oraz władze i urzędy są obowiązane ściśle przestrzegać przepisów i instrukcyj, wydanych w tym względzie.

Uwagi o wykonaniu budżetu za okres ubiegły z wnioskiem o udzielenie lub odmówienie Rządowi absolutorjum (art. 9 Ustawy Konstytucyjnej) Najwyższa Izba Kontroli przedstawia jednocześnie Prezydentowi Rzeczypospolitej, Sejmowi i Senatowi najpóźniej w sześć miesięcy od dnia otrzymania od Ministerstwa Skarbu ogólnego zamknięcia rachunków z całej gospodarki państwowej, udzielając odpisu powyższych uwag (i wniosku) prezesowi Rady Ministrów i ministrowi Skarbu.

Art. 8. Najpóźniej w sześć miesięcy po upływie okresu budżetowego Najwyższa Izba Kontroli przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej, Sejmowi i Senatowi sprawozdanie z czynności Kontroli, dokonanych w tymże okresie budżetowym. Prezes Najwyższej Izby Kontroli przesyła odpisy tego sprawozdania prezesowi Rady Ministrów i ministrowi Skarbu do wiadomości.

Niezależnie od uwag o wykonaniu budżetu za okres ubiegły (art. 7) i sprawozdania o swych czynnościach rewizyjnych (art. 8) Najwyższa Izba Kontroli ma prawo, w wypadkach szczególniejszej wagi lub niecierpiących zwłoki, przedstawiać Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz Sejmowi i Senatowi sprawozdanie i wnioski z poszczególnych wyników kontroli, przy równoczesnem udzieleniu odpisów do wiadomości prezesa Rady Ministrów i ministra Skarbu.

Art. 9. Delegatom Kontroli Państwowej przysługuje prawo badania na miejscu ksiąg, rachunków, aktów i wszelkich dokumentów.

Władze i urzędy państwowe oraz instytucje, wymienione w art. 3, obowiązane są dawać delegatom Kontroli Państwowej wszelkie potrzebne wyjaśnienia tak ustne, jak i na piśmie.

Art. 10. Przepisy o sposobie wykonywania kontroli zawarte będą w instrukcjach, wydanych przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z odpowiednimi ministrami, władzami centralnymi oraz instytucjami, wymienionymi w art. 3, zgodnie z zasadami, uchwalonymi przez kolegium Najwyższej Izby Kontroli (art. 22).

Art. 11. Władze i urzędy państwowe oraz instytucje, wymienione w art. 3, obowiązane są ściśle stosować się do przepisów i zarządzeń, wydanych przez Kontrolę Państwową w zakresie jej kompetencji.

W razie niezastosowania się Kontrola Państwowa zażąda od właściwej władzy przełożonej wykonania swych zarządzeń oraz pociągnięcia winnych do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 12. Władze i urzędy państwowe mogą wydawać przepisy kasowe i rachunkowe nie inaczej, jak w porozumieniu z Kontrolą Państwową i Ministerstwem Skarbu. Ministerstwa i władze centralne oraz instytucje, podległe Kontroli w myśl art. 3, wydając, zmieniając lub uchylając rozporządzenia administracyjne w granicach ustalonych z Kontrolą Państwową instrukcji i przepisów, obowiązane są jednocześnie zawiadomić o tem Kontrolę Państwową.

Art. 13. W razie stwierdzenia nieprawidłowej rachunkowości lub kasowości, braku w gotówce lub materiałach, roztrwonienia majątku, złej lub rujnującej gospodarki i wogóle działań, nacechowanych brakiem troski o dobro publiczne, a połączonych ze stratą lub mogących wywołać stratę dla Skarbu Państwa — Kontrola Państwowa zawiadamia o tem właściwą władzę w celu usunięcia nadużyć, wad i braków, oraz ma prawo zażądać zawieszenia w czynnościach odnośnych funkcjonarjuszów i pociągnięcia winnych do odpowiedzialności osobistej i materialnej.

W wypadku wykrycia i ustalenia przy kontroli straty dla Skarbu Państwa Kontrola Państwowa obowiązana jest

do żądania ich pokrycia i zabezpieczenia oraz do czuwania nad wykonaniem tego żądania.

Art. 14. W skład Kontroli Państwowej wchodzi:
1) prezes Najwyższej Izby Kontroli oraz dwaj wiceprezesi,
2) Najwyższa Izba Kontroli i 3) Izby Okręgowe Kontroli.

Art. 15. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli składa przysięgę na ręce Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 16. Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest odpowiedzialny za prawidłowy bieg spraw w Kontroli Państwowej. Do niego należy wydawanie wszelkich zarządzeń administracyjnych i organizacyjnych w zakresie kompetencji Kontroli Państwowej.

Art. 17. Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest równorzędny ministrom. Prezes Najwyższej Izby Kontroli ma prawo zabierać głos na posiedzeniach Sejmu i Senatu w sprawach Kontroli Państwowej bądź osobiście, bądź przez swoich zastępców lub delegatów, oraz na żądanie Sejmu lub Senatu obowiązany jest udzielać informacji i wyjaśnień.

Art. 18. Zastępcami prezesa Najwyższej Izby Kontroli są dwaj wiceprezesi, mianowani przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Wiceprezesi są równorzędni podsekretarzom stanu i współdziałają z prezesem w zarządzaniu Kontrolą Państwową.

Art. 19. Najwyższa Izba Kontroli wykonywa rewizję centralnych organów Rządu oraz instytucji, wymienionych w art. 3, poddanych jej kontroli. Ponadto, jako w naczelnym organie Kontroli Państwowej, ześrodkowuje się w niej rozpatrywanie wyników rewizji administracji państwowej. Na czele Najwyższej Izby Kontroli stoi prezes Najwyższej Izby. W skład Najwyższej Izby wchodzi: 1) kolegium Najwyższej Izby Kontroli, 2) departamenty i 3) wydział personalny.

Art. 20. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli jest najwyższą w obrębie Kontroli Państwa kolegialną instytucją.

Kolegium stanowią: prezes Najwyższej Izby Kontroli, jako przewodniczący, obaj wiceprezesi, dyrektorowie departamentów i ich zastępcy.

Członkami kolegium mogą być osoby, które ukończyły z dyplomem wyższe studia naukowe. Wymaganie to, w ciągu pierwszych lat pięciu od czasu wydania niniejszej ustawy, nie jest obowiązujące.

Art. 21. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli jest powołane do stanowienia:

1) w sprawach wynikłych wskutek odwołania się od orzeczeń kolegiów departamentów i izb Okręgowych;

2) w przedmiocie ogólnych zamknięć rachunkowych ubiegłego okresu budżetowego;

3) w przedmiocie ustalenia układu i treści sprawozdania Kontroli Państwowej za ubiegły okres budżetowy oraz uwag o wykonaniu budżetu (art. 7 i 8);

4) w przedmiocie ogólnych zasad kontroli i ogólnych przepisów rachunkowych i kasowych;

5) we wszelkich sprawach, poddanych pod obrady kolegium przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 22. Do ważności uchwał kolegium niezbędna jest obecność prezesa Najwyższej Izby Kontroli lub w jego zastępstwie jednego z wiceprezesów oraz co najmniej dwóch dyrektorów Departamentów i dwóch zastępców dyrektorów departamentów.

Uchwały zapadają większością głosów, w razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

Kolegium ma prawo zapraszać w charakterze rzeczoznawców osoby prywatne i wzywać urzędników i funkcjonariuszy instytucji państwowych lub instytucji, podległych Kontroli (art. 3) dla udzielenia wyjaśnień i informacji.

Rzeczoznawcy i reprezentanci władz i urzędów nie mogą brać udziału w naradach, ani też być obecnymi przy wydawaniu uchwał.

Art. 23. Najwyższa Izba Kontroli dzieli się na cztery departamenty i wydział personalny.

W skład departamentów Najwyższej Izby Kontroli wchodzi dyrektor departamentu, naczelnicy wydziałów,

radcowie, referenci i sekretarze, pomocnicy referentów, rachmistrze, kanceliści.

Dyrektor departamentu odpowiedzialny jest przed prezesem Najwyższej Izby Kontroli za prawidłowy bieg spraw w departamencie.

W zarządzaniu departamentem dyrektorowi pomaga oraz jest jego zastępcą jeden z naczelników wydziałów, wyznaczony przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Dyrektora departamentu mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli, naczelników wydziałów i wszystkich innych urzędników mianuje prezes Najwyższej Izby Kontroli po zasięgnięciu opinii dyrektora departamentu.

Departamenty dzielą się na wydziały. Prezes Najwyższej Izby Kontroli ustala liczbę wydziałów w departamentach i zakres ich czynności.

Wydział personalny Najwyższej Izby Kontroli składa się z naczelnika wydziału, radców, referentów i archiwistów, rachmistrzów i kancelistów.

Art. 24. Orzeczenie w sprawach rewizji faktycznej i następnej oraz w przedmiocie poszczególnych zamknięć rachunków zapadają w kolegium departamentu, złożonem z dyrektora departamentu lub jego zastępcy, jako przewodniczącego, i naczelników wydziałów. Ponadto pod obrady kolegium mogą być poddane wszelkie inne sprawy według uznania dyrektora departamentu.

Do ważności uchwał kolegium niezbędna jest obecność, oprócz przewodniczącego, co najmniej dwóch naczelników wydziałów.

Uchwały zapadają większością głosów.

Jeżeli orzeczenie nie zapadnie jednomyślnie, dyrektor może przedstawić sprawę pod decyzję kolegium Najwyższej Izby.

Art. 25. Władzom, urzędom i instytucjom, poddanym kontroli w myśl art. 3, oraz osobom interesowanym przysługuje w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia kolegium departamentu prawo odwołania się do kolegium Najwyższej Izby.

Dyrektor departamentu wniesione odwołanie przedstawia kolegium Najwyższej Izby ze swym wnioskiem.

Art. 26. Orzeczenia kolegium departamentu ulegają natychmiastowemu wykonaniu i przez kolegium departamentu w żadnym wypadku zmienione być nie mogą. Na żądanie, postawione w odwołaniu, może kolegium Najwyższej Izby Kontroli wstrzymać wykonanie orzeczenia Departamentu. W razie ujawnienia nowych faktów i okoliczności, wymagających zmiany zapadłych już orzeczeń, kolegium departamentu przedstawia sprawę kolegium Najwyższej Izby.

Art. 27. Prezes Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów otwiera Izby Okręgowe Kontroli i ustala terytorjalnie zakres ich działania, może on jednak, w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów, poruczać sprawowanie kontroli innym organom Kontroli Państwowej poza terytorjalnie właściwą Izbą.

W skład Izb Okręgowych wchodzi: prezes, wiceprezes, naczelnicy wydziałów, radcowie, sekretarze i referenci, pomocnicy referentów, rachmistrze i archiwista, oraz kanceliści.

Prezesa Izby Okręgowej mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Urzędników Izb Okręgowych do VIII stopnia służbowego włącznie mianuje prezes Najwyższej Izby Kontroli na wniosek prezesa Izby Okręgowej, a urzędników niższych stopni służbowych i wszystkich innych funkcjonariuszów Izby Okręgowej mianuje prezes Izby Okręgowej.

Izba Okręgowa kontroluje urzędy miejscowe, podległe ministerstvom i władzom centralnym, oraz instytucje, wskazane w art. 3 ustawy niniejszej. Izba Okręgowa Kontroli jest równorzędną departamentowi Najwyższej Izby Kontroli i działa na zasadach, wskazanych w art. 24, 25 i 26.

Art. 28. W razie potrzeby prezes Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów otwiera specjalne urzędy Kontroli Państwowej.

Urzędy te mieć będą organizację Izb Okręgowych Kontroli i działać na tych samych zasadach z uwzględ-

nieniem specjalnych przepisów, jakie prezes Najwyższej Izby Kontroli wyda w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 29. Prezes Najwyższej Izby Kontroli przesyła corocznie ministrowi Skarbu preliminarz budżetowy Kontroli Państwowej celem uzgodnienia go i włączenia do budżetu państwowego.

W razie gdyby między prezesem Najwyższej Izby Kontroli a ministrem Skarbu nie doszło do porozumienia w przedmiocie powyższego preliminarza budżetowego Kontroli Państwowej, prezes Najwyższej Izby ma prawo, niezależnie od terminu wniesienia do Sejmu przez ministra Skarbu ogólnego preliminarza budżetowego, zgłosić do Sejmu wniosek z uzasadnieniem żadanego dla Kontroli kredytu.

Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli przysługuje prawo przenoszenia kredytu w obrębie całego budżetu Kontroli Państwowej i w granicach sum kredytów tym budżetem określonych, oraz określenia ilości urzędników, poczynając od stopnia służbowego V we wszystkich organach Kontroli Państwowej.

Kontrola wykonania budżetu Kontroli Państwowej przysługuje Sejmowi.

Art. 30. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może być pociągnięty do odpowiedzialności przez Sejm lub Senat za swe czynności urzędowe, przez które rozmyślnie lub wskutek zaniedbania pogwałcił ustawy i podlega przepisom, ustanowionym w tym względzie dla ministrów.

Artykuł 9 Ustawy Konstytucyjnej o nieusuwalności członków kolegium Najwyższej Izby nie stosuje się do członków kolegiów departamentów Najwyższej Izby Kontroli, do prezesów i wiceprezesów Izb Okręgowych i członków Kolegiów tychże Izb; korzystają oni jednak z ustawowych przywilejów sędziów i podlegają przepisom dyscyplinarnym, ustanowionym dla sędziów.

Instancją dyscyplinarną dla członków wszystkich kolegiów, z wyjątkiem prezesa Najwyższej Izby Kontroli, jest komplet Sądu Najwyższego, złożony z trzech sędziów tegoż sądu (z których jeden przewodniczy), zwiększony

o dwóch członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli, wybieranych przez to kolegium na przeciąg jednego roku.

Funkcję prokuratora dyscyplinarnego pełni jeden z dyrektorów departamentu lub zastępców dyrektora departamentu Najwyższej Izby Kontroli, wyznaczony przez jej prezesa.

Urzędnicy Kontroli Państwowej mogą być pociągnięci do odpowiedzialności karnej z powodu swych urzędowych zajęć jedynie za zgodą prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Do czasu uzyskania zgody nie mogą być przeciwko tym urzędnikom wydawane jakiekolwiek zarządzenia.

Art. 31. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi, członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli nie mogą być członkami Sejmu lub Senatu.

Osoby te oraz wszyscy urzędnicy etatowi Kontroli Państwowej nie mogą równocześnie zajmować innych urzędów, ani też uczestniczyć w zarządzie, radzie nadzorczej lub zawiadowczej przedsiębiorstw, obliczonych na zysk.

Zajęcia naukowe, literackie i inne, jeżeli nie połączone z uszczerbkiem dla służby w Kontroli Państwowej, mogą być dopuszczane za zezwoleniem odpowiedniej władzy: prezesa Najwyższej Izby Kontroli, dyrektora departamentu, lub prezesów Izb Okręgowych.

Osoby, spokrewnione lub spowinowaczone ze sobą do trzeciego stopnia włącznie, nie mogą być członkami tego samego kolegium.

Art. 32. Do urzędników Kontroli Państwowej stosują się przepisy ustawy o państwowej służbie cywilnej, o ile niniejsza ustawa inaczej nie stanowi.

Art. 33. Regulamin wewnętrznego ustroju Najwyższej Izby Kontroli i Izb Okręgowych wyda prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 34. Na przeciąg lat trzech od chwili objęcia urzędowania zawieszają się wykonanie ust. 2 art. 30, o ile dotyczy ono przywilejów sędziowskich członków kolegiów departamentów Najwyższej Izby, prezesów, wiceprezesów oraz członków kolegiów Izb Okręgowych.

Art. 35. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się prezesowi Rady Ministrów i prezesowi Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 36. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia. Równocześnie traci moc obowiązującą dekret Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. Pr. № 14 poz. 183).

Marszałek: *TRAMPCZYŃSKI*

Prezydent Ministrów: *Witos*

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa: w z. *Nentwig*

Streszczenie i uwagi ogólne.

Z przytoczonych opisów, przedstawiających zakres czynności i ustrój urzędów Kontroli w pięciu państwach, oraz ze statutów i przepisów ośmiu państw stałego ładu Europy widać, że początkowo rządy zwracały przedewszystkiem uwagę na kontrolę kas państwa, t. j. na rachunki kasjerów tak co do dochodów, jako też wydatków, i na tem przez długie lata polegały czynności Kontroli Państwowej. Tak właśnie było we Francji, gdzie najwcześniej powstała Kontrola Państwowa.

Znacznie później, kiedy państwa konstytucyjne pod wpływem żądań parlamentów zaczęły układać plany finansowo-gospodarcze, a aprobowane przez parlamenty budżety stały się obowiązującymi dla rządów programami działalności gospodarczo-finansowej, powstała potrzeba kontroli nie tylko kas państwowych, lecz i prawidłowości wykonania budżetu, w myśl zasady: „Confiance n'est pas le mot qui doit se trouver dans le vocabulaire de la comptabilité publique”. W tym szerszym zakresie pojęta kontrola w różnych państwach przybrała różne formy. A więc we Francji od roku 1807 Izba Obrachunkowa sprawdza nadsyłane jej roczne sprawozdania ministrów wraz z usprawiedliwującymi dowodami, oraz przedstawia Izbie ustawodawczym swoje uwagi co do ogólnego rocznego zamknięcia rachunków ministra Skarbu. Przed wojną światową decyzje parlamentu i zatwierdzenia rocznych rachunków nastę-

powwały we Francji ze znacznem opóźnieniem, bo po 8-miu a nawet 10 latach. Wojna jeszcze bardziej przyczyniła się do opóźnienia prac Kontroli, a tem samem odsunęła na dłuższy okres czasu decyzje parlamentu co do absolutum o wykonaniu budżetów rocznych.

Podobny stan rzeczy obniża, oczywiście, i sprowadza do minimum znaczenie pracy Izby Obrachunkowej i tego aktu parlamentu. Albowiem do czasu, kiedy parlament przystępuje do rozpatrywania uwag Izby Obrachunkowej o wykonaniu budżetu, nastąpiło wiele zmian w administracji, która ten budżet wykonywała: teki ministerjalne spoczywają zazwyczaj w innych już rękach, a wielu z tych, którzy przyczynili się bezpośrednio do strat Skarbu, ustąpiło lub pomarło. Dlatego też powetowanie tych strat staje się najczęściej nieaktualnem. Stąd cała, niewątpliwie bardzo sumienna, praca Izby Obrachunkowej, zawarta w jej uwagach, składanych parlamentowi, ma znaczenie tylko dla historii. Chcąc zapobiec temu nienormalnemu stanowi rzeczy i powstrzymać niewłaściwe wydatkowanie grosza publicznego, wprowadzono we Francji instytucję kontrolerów wydatków zamierzonych (*contrôleurs des dépenses engagées*), istniejącą przy Ministerstwie Skarbu. Kontrolerzy ci mają prawo wglądu w ważniejsze zamierzenia płatnicze i zobowiązania pieniężne wszystkich ministerstw. W ten sposób bez zgody Ministerstwa Skarbu nie mogą być uskuteczniane ważniejsze wydatki, ani też zawierane znaczniejsze umowy. Samo Ministerstwo Skarbu przy tym systemie pozostaje bez kontroli, ponieważ posiada tylko swoją kontrolę wewnętrzną.

Belgja nie zadowolili się kontrolą kas skarbowych, ani też kontrolą następną rocznych sprawozdań poszczególnych ministrów i ogólnego sprawozdania Ministerstwa Skarbu, lecz wprowadziła u siebie, poczynając od roku

1842, wstępną kontrolę wypłat, czyli t. zw. *wizę* (*Aucune ordonnance de payement n'est acquittée par le Trésor qu'après avoir été munie du visa de la Cour des Comptes* — art. 34 prawa z dnia 29 października 1846 r.). Wobec tego środek ciężkości kontroli został przesunięty na kontrolę wstępną, co w wysokim stopniu wpłynęło na uporządkowanie wydatków państwa pod względem legalności, gdyż co do oszczędności i celowości Izba wypowiadać się nie ma prawa. Kontrola wstępna wypłat wpływa jednocześnie na przyspieszenie zamknięć rachunkowych. Kontroli faktycznej na miejscu Izba Obrachunkowa we Francji i Belgji nie wykonywuje.

Włochy, niezależnie od kontroli kas, wprowadziły od roku 1862 bardzo szeroki zakres kontroli wstępnej wszelkich zamierzeń Rządu co do wydatków państwowych i także wyłącznie pod względem legalności. A więc wszelkie zarządzenia administracyjno-gospodarcze ponad sumę 10.000 lirów i wszelkie umowy ponad 20.000 lirów winny przed zatwierdzeniem otrzymać *wizę* Izby Obrachunkowej. Wszelkie nominacje służbowe, jak również posunięcia i przeniesienia urzędników w stan spoczynku z wymiarem emerytury podlegają kontroli wstępnej Izby. Wszelkie zarządzenia o wypłacie w jakiegokolwiek bądź formie, czy to przez asygnaty, czy przekazem, czy zapomocą innych zleceń płatniczych, oraz otwarcie kredytu osobom, upoważnionym do wydatkowania, winny przejść przez Izbę Obrachunkową. Odmowa *wizy* we wszystkich tych przypadkach wstrzymuje zarządzenie. Właściwy minister ma prawo odwołać się do Rady Ministrów, która może uznać zarządzenie za potrzebne i przyjąć na siebie odpowiedzialność. W takich przypadkach Izba Obrachunkowa, o ile zgadza się z wnioskami Rady Ministrów, może dać *wizę*, gdy zaś pozostaje przy swoim zdaniu, daje *wizę* z zastrzeżeniem

(con riservo). O wizach z zastrzeżeniem Izba w stałych okresach czasu komunikuje parlamentowi.

Te ścisłe rygory wpływają we Włoszech na ustalenie porządku w wydatkowaniu. Należy zaznaczyć, że w państwie tem wydatków pozabudżetowych niema.

Przeciwnicy kontroli wstępnej wskazują na niedogodność, jaką powoduje wstrzymanie wypłat na czas, potrzebny dla kontroli i dla przesyłania asygnat z dowodami do Izby Obrachunkowej i z powrotem, i czynią tej kontroli zarzut, że zbyt krępuje administratora, nie zwalniając go od odpowiedzialności przed parlamentem. Istnieje również mniemanie, że kontrola wstępna, która z natury rzeczy musi być wykonywana pośpiesznie, pozbawiona jest tego spokoju, jaki jest niezbędny przy ocenie zarządzeń administracyjnych i jaki cechuje właśnie kontrolę następną, wykonywaną po upływie okresu budżetowego.

Uwaga co do zatrzymywania wypłat na pewien okres czasu, zresztą bardzo niedługi, bo trwający zaledwie od 5 do 6 dni, jest słuszną, jednakże zwolennicy kontroli wstępnej są zdania, że temu brakowi można w znacznej mierze zaradzić, zawczasu przygotowując i wysyłając asygnaty do kontroli, gdyż główną przyczynę przeciągania wypłat, wywołującą skargi ze strony przedsiębiorców, upatrywać należy nie w kontroli, lecz w późnem sporządzaniu asygnat albo w niewłaściwym ich obrachowaniu przez urzędy administracyjne.

Niepodobna również zaprzeczyć twierdzeniu, jakoby kontrola wstępna utrudniała administratorowi swobodę ruchów, zaznaczyć jednak należy, że ten administrator nie jest pozbawiony możliwości dokonać wypłaty, przez Kontrolę zakwestjonowanej. Niemniej godnym uwagi jest fakt, że władze administracyjne w Belgji i we Włoszech ocenia-

ją korzyści, płynące z kontroli wstępnej, dokonywanej przez Izby Obrachunkowe, ponieważ ta kontrola zapobiega nieprawidłowym wydatkom, gdy kontrola następna konstatuje jedynie fakty spełnione, a nadomiar czyni to zazwyczaj zbyt późno i bez realnych wyników.

We wszystkich trzech wymienionych państwach Izby Obrachunkowe mają ustrój kolegjalny i są poniekąd trybunałami rachunkowymi. Odbывают one posiedzenia publiczne i wydają wyroki, które następnie są wykonywane sposobem administracyjnym w trybie ściągania należności skarbowych. We Francji Izba Obrachunkowa wchodzi w skład Ministerstwa Skarbu, w Belgji jest bezpośrednio zależną od parlamentu, który wybiera i mianuje prezesa Izby na przeciąg 6 lat. We Włoszech Izba zależy bezpośrednio od króla, który mianuje prezesa na wniosek ministra Skarbu.

Drugą grupę stanowią państwa, które wprowadziły lub też zreorganizowały Kontrolę Państwową w nowych warunkach, jakie utworzyły się po wojnie wszechświatowej. Do grupy tej należą: Austrja, Czechosłowacja, Niemcy i Polska. Statuty tych państw, dotyczące organizacji kontroli mają wiele cech wspólnych. Ich Izby lub urzędy kontroli wykonywują kontrolę dochodów i wydatków, majątku i długów państwa dorywczo, według swego uznania, nie tylko pod względem legalności, t. j. zgodności z istniejącymi ustawami i przepisami, ale także i pod względem celowości i gospodarczości. W Austrji i Czechosłowacji urzędy kontroli zestawiają zamknięcia rachunkowe z rocznych okresów budżetowych i przedstawiają je parlamentom ze swemi uwagami do zatwierdzenia. W Niemczech i w Polsce zestawienia rachunkowe sporządza Rząd, a Kontrola u nas winna przedstawić Sejmowi wnioski o udzielenie lub odmówienie Rządowi absolutorjum.

W Austrii Izba Obrachunkowa jest zależną od parlamentu. W Niemczech Izba Obrachunkowa jest najwyższą władzą państwową, samodzielną w stosunku do Rzeszy, a podlegającą tylko prawu (Der Rechnungshof ist eine der Reichsregierung gegenüber selbständige nur dem Gesetz unterworfenen obersten Reichsbehörde-Reichshaushaltsordnung vom 31. December 1922); w Czechosłowacji i u nas Izby Kontroli są organami państwowymi od Rządu niezależnymi.

Kontrola faktyczna, dokonywana na miejscu przez delegatów Kontroli, mało jest praktykowaną w Austrii, Czechosłowacji i w Niemczech i to w każdym przypadku po uprzednim zawiadomieniu właściwych urzędów. Natomiast w Polsce kontrola faktyczna była dotychczas najwięcej rozwinięta z powodów następujących. Brak do roku 1923 włącznie uchwalonych przez Sejm budżetów i zamknięć rachunkowych czyniły z kontroli faktycznej jedynie dostępną drogę do oświecenia gospodarki państwowej. Badane więc były wydatki na uposażenie funkcjonarjuszów państwowych, wykonanie zawartych umów i na inne rozchody państwowe, oraz wpływy dochodów państwa. Pierwsze lata nieustalonej administracji państwowej musiały dać obfite pole do uwag ze strony Kontroli. Uwagi te znalazły swój wyraz w rocznych sprawozdaniach z czynności Kontroli Państwowej.

Drugim powodem rozwinięcia kontroli faktycznej u nas jest brak odpowiednich lokalów dla Najwyższej Izby i Izb Okręgowych, które nie mogą żądać przesyłania sobie rachunków i dowodów i są zmuszone do delegowania swoich funkcjonarjuszów do badania rachunków i dowodów na miejscu ich przechowywania w urzędach. Ma to

wiele niedogodności dla obu stron i musi być w przyszłości usunięte.

W Austrii oprócz Izby Obrachunkowej w Wiedniu istnieją w odrębnych krajach związkowych własne organa kontroli. W Czechosłowacji jest tylko jeden Najwyższy Kontrolny Urząd Obrachunkowy. Z powodu decentralizacji władz w Polsce wynikła potrzeba organizacji Izb Okręgowych, których stopniowo otwarto osiem, a mianowicie: w Warszawie, Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Wilnie, Brześciu, Kielcach i w Katowicach. Stanowią one miejscowe oddziały Najwyższej Izby, mającej siedzibę w Warszawie, i przeprowadzają kontrolę drugich instancji, jak: województw, dowództw korpusnych, dyrekcji kolejowych, leśnych i innych oraz podległych im urzędów. Czynności swe Izby Okręgowe spełniają w ścisłym porozumieniu z Najwyższą Izbą i według planu przez nią zatwierdzonego.

Od czasu, gdy Sejm i Senat uchwalają budżety i są już sporządzane roczne zamknięcia rachunkowe, charakter czynności Kontroli Państwowej w Polsce musi ulec zmianie.

Oprócz opisów i statutów organizacji Kontroli w niektórych państwach Europy Zachodniej załączony jest statut Kontroli Państwowej w Rosji przedwojennej. Kontrola Państwowa w Rosji prowadziła tylko kontrolę następną dochodów i wydatków państwa, ale całkowitą, nie zaś wyrównkową. Jej obowiązkiem było także sporządzać roczne zamknięcia rachunkowe. W ostatnich dwudziestu latach zeszłego stulecia na kolejach państwowych i przy budowie fortec wprowadzono kontrolę wstępną wypłat i kontrolę faktyczną z bardzo dodatnimi wynikami.

Izby Obrachunkowe w państwach Europy Zachodniej przedstawiają parlamentom uwagi o wykonaniu budżetu

sprawozdania z czynności za rok ubiegły. Jedne i drugie sporządzane są z opóźnieniem, na co w znacznym stopniu wpłynęła wojna. Zawierają one wykazy stwierdzonych przez Kontrolę przekroczeń przepisów prawnych i są drukowane i sprzedawane do użytku publiczności. Jawność ta jest silnym hamulcem, wstrzymującym od nadużyć, gdyż ujawnianie przekroczeń dyskredytuje winnych w opinii publicznej. Nikt też w krajach zachodnich nie wypowiada się o szkodliwości ogłaszania drukiem sprawozdań organów Kontroli, jak to, niestety, ma miejsce u nas.

Ustroju Kontroli Państwowej w Polsce nie można uważać za ostateczny ani co do formy, ani co do treści. Wskazuje na to doświadczenie, nabyte w ciągu kilkoletniej działalności Kontroli, a zresztą zmiany, jakich oczekiwać należy w organizacji władz i urzędów państwowych, oraz zamierzone uproszczenie systemu rachunkowości spowodują niewątpliwie reformę organizacji Kontroli Państwowej.

Wielką wadę istniejącej, obecnie Ustawy o Kontroli Państwowej w Polsce stanowi nieustalony zakres jej działalności. Wynika stąd, że Kontroli stawiane są najrozmaitsze żądania, a więc: wykonywania kontroli następnej, oświetlania stanu wszystkich działów gospodarki państwowej i badania poszczególnych jej przejawów w momencie bieżącym. Badanie to, dokonywane w drodze kontroli faktycznej, nadaje poniekąd Kontroli Państwowej cechy biura wywiadowczego. Tej cechy pozbawione są zagraniczne organa Kontroli, spełniające swe zadania w ramach ściśle określonych. Stosunek ich do Rządu i do Izb prawodawczych jest również zupełnie wyraźny: sprowadza się on do przedstawiania Izbom prawodawczym rocznych sprawozdań i niektórych wykazów periodycznych i do żądania od urzędów wyjaśnień na uczynione im uwagi.

Ścisłe określenie obowiązków Kontroli Państwowej jest koniecznym warunkiem spokojnej i planowej pracy, jak również uniezależnieniem jej od wpływów politycznych.

To też w dążeniu do udoskonalenia Kontroli w Polsce niewątpliwie pomocnem będzie poznanie powyżej wyszczególnionych ustrojów i zadań organów kontroli w państwach na kontynencie Europy, pozwoli bowiem skorzystać z doświadczenia i wzorów europejskich i przystosować je do naszych warunków w tej lub innej mierze.

265290

Sprostowanie: Na stronie 6-ej w wierszu szóstym od góry zamiast słów „Trybunału Administracyjnego” winno być „Trybunału Rachunkowego”.